

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ

ΠΟΛΥΤΕΧΝΙΚΗ ΣΧΟΛΗ

ΤΜΗΜΑ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΧΩΡΟΤΑΞΙΑΣ, ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΑΣ &
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

Εργαστήριο Αξιολόγησης Πολιτικών & Προγραμμάτων Ανάπτυξης

Διπλωματική Εργασία

**Το Σύμφωνο Σταθερότητας για την ανασυγκρότηση των χωρών των
Βαλκανίων σε μετάβαση**

Αγοραστάκης Μιχάλης

Επιβλέπων : Κότιος Άγγελος

Βόλος, Σεπτέμβριος 2002

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Η εκπόνηση της παρούσας διπλωματικής εργασίας δεν θα ήταν εφικτή χωρίς την βοήθεια ορισμένων ανθρώπων. Θα ήθελα να ευχαριστήσω τον επιβλέποντα καθηγητή μου κ. Άγγελο Κότιο , τόσο για την επίβλεψη της διπλωματικής εργασίας μου , όσο και για την αμέριστη συμπαράσταση και στήριξη την οποία μου πρόσφερε σε όλη την διάρκεια της φοίτησής μου στο τμήμα Μηχανικών Χωροταξίας, Πολεοδομίας και Περιφερειακής Ανάπτυξης. Το Εργαστήριο Αξιολόγησης Πολιτικών και Προγραμμάτων Ανάπτυξης και όλους όσους εργάζονται σε αυτό για την πολύτιμη βοήθεια που μου πρόσφεραν. Την κ. Ραμπαβίλα Μαίρη για τα δεδομένα τα οποία μου προσέφερε, χωρίς τα οποία, ένα μεγάλο μέρος της εργασίας αυτής δεν θα μπορούσε να ολοκληρωθεί. Τέλος οφείλω ένα μεγάλο ευχαριστώ σε όλους εκείνους με βοήθησαν ψυχολογικά και ηθικά, τους γονείς μου, τον αδερφό μου και τους φίλους μου.

ΣΤΟΥΣ ΓΟΝΕΙΣ ΜΟΥ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

*Η δυσκολία δεν έγκειται στις νέες ιδέες,
αλλά στο να ξεφύγει κάποιος από τις παλιές*
Λόρδος Κέινς

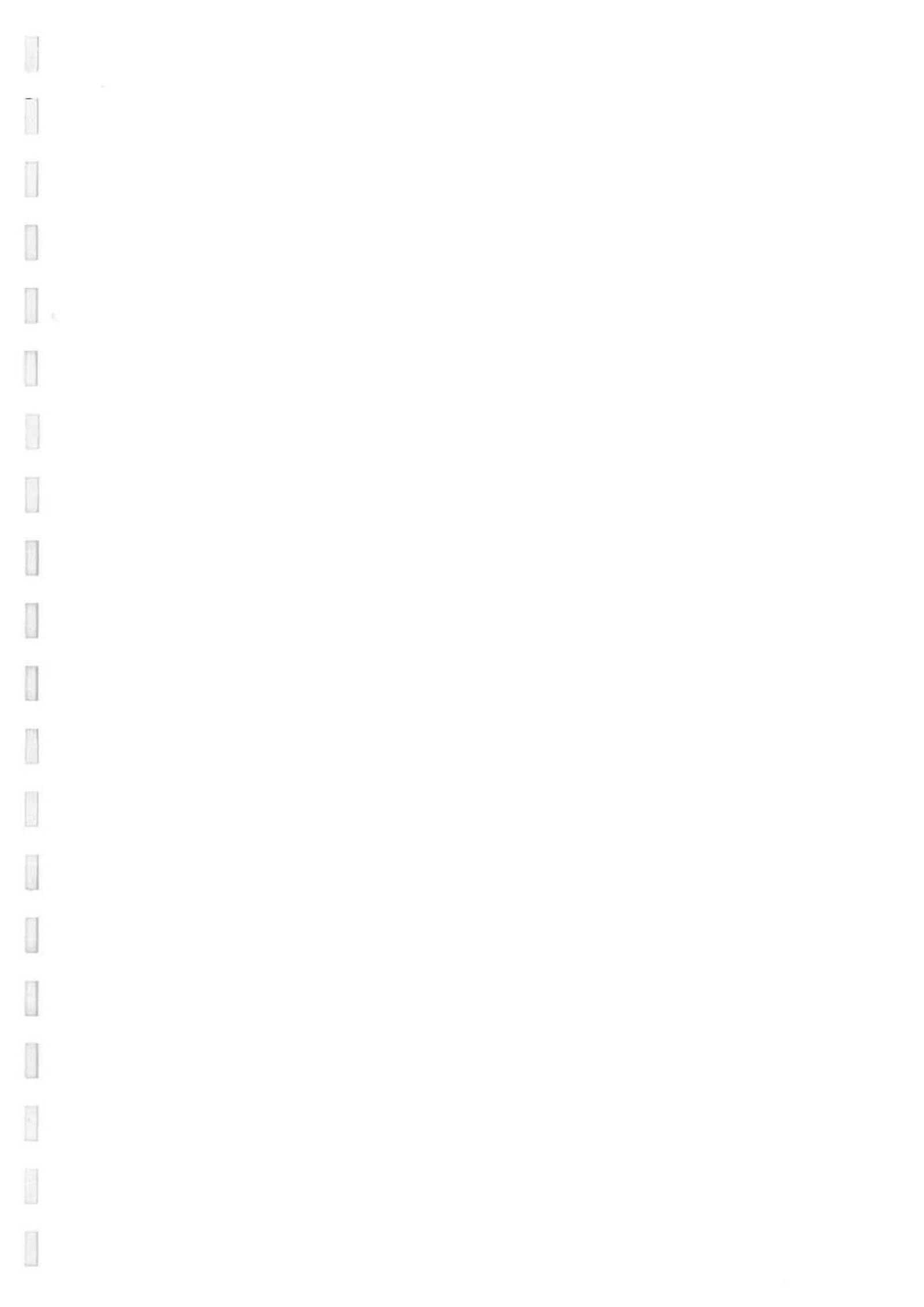
Η περιοχή των Βαλκανίων για χρόνια θεωρείται από την διεθνή κοινότητα, ως μία οντότητα χωρών, οι οποίες βρίσκονται σε συνεχή εθνική σύγκρουση. Ο όρος Βαλκάνια είναι συνυφασμένος με εθνικές συγκρούσεις, υποβαθμισμένες οικονομίες, και διαφθορά. Πολλά χρόνια η διεθνής κοινότητα προσπαθούσε μέσω οργανισμών ή χρηματοδοτικών ιδρυμάτων, να άρει την περιοχή από την απομόνωση και να ξεκινήσει διαδικασίες οικονομικής και δημοκρατικής ανασυγκρότησης.

Η εργασία αυτή ασχολείται με το Σύμφωνο Σταθερότητας για την Νοτιοανατολική Ευρώπη. Το πρώτος μέρος περιέχει μία ιστορική αναδρομή για το πώς τελικά σχηματίστηκε το Σύμφωνο. Στη συνέχεια γίνεται περιγραφή του περιεχομένου και των μηχανισμών εφαρμογής του.

Στο δεύτερο μέρος αναφέρονται τα πολιτικά εμπόδια περιφερειακής ολοκλήρωσης των χωρών της περιοχής. Η πάγια αρχή στην οποία βασίζεται το Σύμφωνο, από την στιγμή που σχηματίστηκε έως σήμερα, είναι η περιφερειακή συνεργασία. Τα εμπόδια σε αυτή αποτελούνται από ένα σύνολο παραμέτρων οικονομικών και πολιτικών, όμως η μεγαλύτερη βαρύτητα είναι στους δεύτερους. Στη συνέχεια, αναλύονται οι πολιτικές εξελίξεις των χωρών της Βαλκανικής, με την λογική ότι αυτή αντικατοπτρίζει την κατάσταση της δημοκρατίας. Μέσα από αυτές διακρίνουμε πολλά κοινά χαρακτηριστικά, δυστυχώς τα περισσότερα αρνητικά.

Στο τρίτο μέρος παρουσιάζεται μία αξιολόγηση του Συμφώνου από το 1999 έως σήμερα. Ταυτόχρονα αναλύεται το κατά πόσο οι πολίτες της περιοχής είναι ενημερωμένοι με αυτό αλλά, και ποιος είναι ο βαθμός συμμετοχής τους.

Τέλος, στο τέταρτο μέρος αναλύεται η συμμετοχή της χώρας μας στις δομές του Συμφώνου και θέτονται τα τελικά συμπεράσματα.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ : ΤΟ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΤΟΥ ΣΥΜΦΩΝΟΥ ΣΤΑΘΕΡΟΤΗΤΑΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΝΟΤΙΟΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΕΥΡΩΠΗ

1. Η ΠΡΟΪΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΣΥΜΦΩΝΟΥ	5
1.1 Οι πρωτοβουλίες – πρόγονοι του Συμφώνου Σταθερότητας	5
1.2 Το πολιτικό παρασκήνιο και η τελική μορφή του κειμένου του Συμφώνου	7
1.3 Οι διαπραγματεύσεις στο εσωτερικό της Ευρωπαϊκής Ένωσης	8
1.3.1 Η Προοπτική για Ένταξη των Χωρών των Βαλκανίων στην Ευρωπαϊκή Ένωση	9
1.3.2 Ο Ρόλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης	10
1.3.3 Η Θεσμική Οργάνωση του Συμφώνου Σταθερότητας	10
1.3.4 Η Συμμετοχή στο Σύμφωνο Σταθερότητας	11
2. Η ΤΕΛΙΚΗ ΜΟΡΦΗ ΤΟΥ ΣΥΜΦΩΝΟΥ	12
3. ΤΟ ΣΥΜΦΩΝΟ ΣΤΑΘΕΡΟΤΗΤΑΣ ΩΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ, ΜΗΧΑΝΙΣΜΟΙ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ	14
3.1 Βασικές Αρχές και Στόχοι	14
3.2 Μηχανισμοί Εφαρμογής	15
3.2.1 High Steering Group	15
3.2.2 Η Περιφερειακή Τράπεζα και οι Τράπεζες Εργασίας	15
3.3.3 Τράπεζα Εργασίας I	16
3.3.4 Τράπεζα Εργασίας II	24
3.3.5 Τράπεζα Εργασίας III	30
3.3 Η Περιφερειακή Χρηματοδοτική Διάσκεψη Δωρητών	33

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ : ΠΟΛΙΤΙΚΑ ΕΜΠΟΔΙΑ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΟΛΟΚΛΗΡΩΣΗΣ

1. ΚΟΙΝΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΛΗΠΤΡΙΩΝ ΧΩΡΩΝ	38
1.1 Τάσεις διαίρεσης	38
1.2 Κυριαρχία της Διαφθοράς	40
1.3 Πρόσφυγες και Μετατοπισμένες Πληθυσμιακές Ομάδες	42
2. ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ ΣΤΙΣ ΛΗΠΤΡΙΕΣ ΧΩΡΕΣ	44
2.1 Αλβανία	44
2.2 Βοσνία – Ερζεγοβίνη	45
2.3 Βουλγαρία	47
2.4 Κροατία	49
2.5 Ο.Δ. Γιουγκοσλαβίας	50
2.6 Π.Γ.Δ.Μ.	53
2.7 Ρουμανία	54

2.8 Η Πολιτική Λύση για το Κοσσυφοπέδιο	56
---	----

ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟ : ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΗΣ ΠΟΡΕΙΑΣ ΤΟΥ ΣΥΜΦΩΝΟΥ

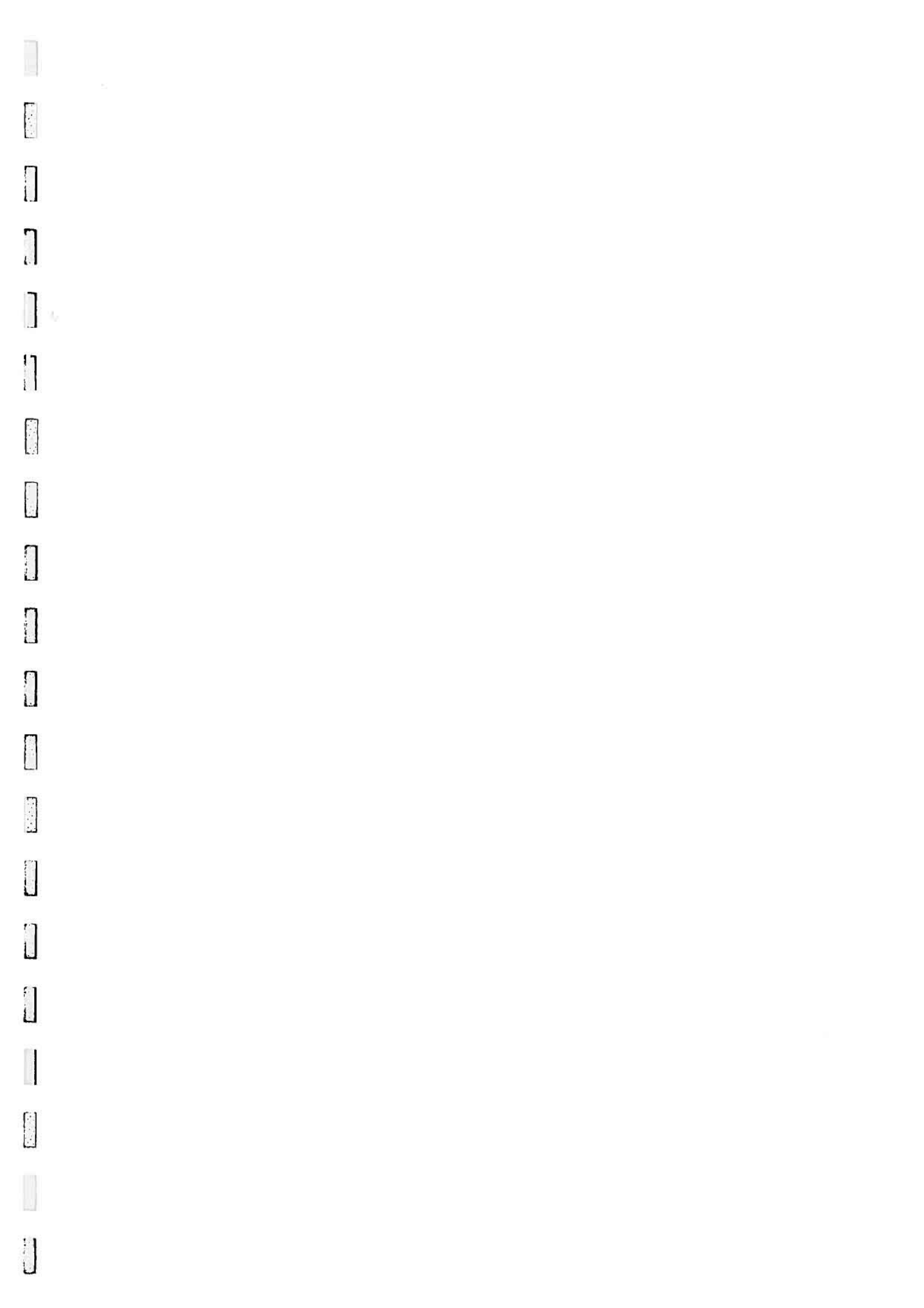
1. ΤΡΙΑ ΧΡΟΝΙΑ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΟΥ ΣΥΜΦΩΝΟΥ	58
1.1 Εξελίξεις και Διαπιστώσεις	58
2. Διαρθρωτικά και δομικά προβλήματα	64
2.1 Ασαφείς Διατυπώσεις	64
2.2 Προβληματικές Πολιτικές των Δωρητών	65
2.3 Το Γραφείο του Ειδικού Συντονιστή για το Σύμφωνο Σταθερότητας για την Νοτιοανατολική Ευρώπη	67
2.4 Άνιση Κατανομή Πόρων ανάμεσα στις Τράπεζες Εργασίας	69
2.5 Χαμηλό Ποσοστό Επενδύσεων Άμεσων και Έμμεσων	71
2.6 Απουσία Αποδεκτής Περιφερειακής Ηγεσίας	72
2.7 Το ζήτημα του Ενδο-Περιφερειακού Εμπορίου	73
2.8 Έλλιπής συμμετοχή των πολιτών των ληπτριών χωρών στις διαδικασίες εφαρμογής του Συμφώνου	74

ΜΕΡΟΣ ΤΕΤΑΡΤΟ : Η ΣΥΜΒΟΛΗ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ ΣΤΟ ΣΥΜΦΩΝΟ

1. Η ΣΥΜΒΟΛΗ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ ΣΤΑ ΠΛΑΙΣΙΑ ΤΟΥ ΣΥΜΦΩΝΟΥ	80
---	----

ΜΕΡΟΣ ΠΕΜΠΤΟ : ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

1. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	85
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	90

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΠΙΝΑΚΩΝ ΚΑΙ ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΩΝ

Πίνακας 1 : Συμμετέχοντες στο Σύμφωνο Σταθερότητας	13
Πίνακας 2: Χρηματοδοτικές ανάγκες ανά Τράπεζα Εργασίας	34
Πίνακας 3 : Δεσμεύσεις δωρητών ανά Τράπεζα Εργασίας (Σε εκατ. Ευρώ)	36
Πίνακας 4 : Εθνολογική Σύσταση ληπτριών χωρών	39
Πίνακας 5 : Δείκτης Διαφθοράς	42
Πίνακας 6 : Πρόσφυγες και Εσωτερικά Μετατοπισμένα Άτομα στα δυτικά Βαλκάνια	42
Πίνακας 7: Επαναπατρισμένοι Πρόσφυγες και Μετατοπισμένα Άτομα	42
Διάγραμμα 1: Επενδύσεις ανά Τράπεζα Εργασίας	69

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ : ΤΟ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΤΟΥ ΣΥΜΦΩΝΟΥ ΣΤΑΘΕΡΟΤΗΤΑΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΝΟΤΙΟΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΕΥΡΩΠΗ

1. Η ΠΡΟΪΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΣΥΜΦΩΝΟΥ

1.1 Οι πρωτοβουλίες – πρόγονοι του Συμφώνου Σταθερότητας

Από την αρχή της δεκαετίας του 1990, έκαναν την εμφάνισή τους διάφορες πρωτοβουλίες, όσον αφορά την ανασυγκρότηση και την ασφάλεια στην περιοχή της Νοτιοανατολικής Ευρώπης. Μία από τις πρώτες, θεσπίστηκε τον Νοέμβριο του 1989 από τους πρωθυπουργούς της Αυστρίας, Ουγγαρίας, Ιταλίας και Γιουγκοσλαβίας, η οποία είχε ως αποτέλεσμα ένα σχέδιο συνεργασίας με την ονομασία *Quadrangonale*¹. Το 1992, το σχέδιο αυτό μετονομάστηκε σε *Πρωτοβουλία για την Κεντρική Ευρώπη*² (CEI), με διεύρυνση από 4 μέλη αρχικά, σε 16 συμπεριλαμβανομένων της Αλβανίας, Βοσνίας – Ερζεγοβίνης, Κροατίας, Π.Γ.Δ.Μ., Ρουμανίας και Σλοβενίας. Στην πρόιμη μορφή της, η πρωτοβουλία αυτή είχε ως σκοπό την συνεργασία μεταξύ των χωρών μελών σε τομείς όπως πολιτική, οικονομία, τεχνολογία, πολιτισμός. Σήμερα η κύρια αποστολή της είναι η προώθηση των διαδικασιών ένταξης των χωρών μελών της, στην Ευρωπαϊκή Ένωση (Ε.Ε.), δίνοντας έμφαση σε εκείνες οι οποίες δεν έχουν ξεκινήσει τις απαραίτητες διαπραγματεύσεις. (IID 2002)

Ένα χρόνο αργότερα, το 1993, ο Γάλλος Πρωθυπουργός, Edouard Balladur, πρότεινε την δημιουργία ενός *Συμφώνου για Σταθερότητα και Ασφάλεια στην Ευρώπη*. Η κεντρική ιδέα ήταν η δημιουργία, υπό την αιγίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ενός πανευρωπαϊκού συνεδρίου για τα ζητήματα ειρήνης και ασφάλειας, το οποίο θα μπορούσε να συνεισφέρει δυναμικά στην σταθεροποίηση των χωρών της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης, με απώτερο στόχο και πάλι την ένταξη στην ΕΕ. Από την πρώτη συνάντηση των φορέων γύρω από το Σύμφωνο, τον Μάιο του 1994, κατέληξαν στη σύναψη πολλαπλών και πολυμερών συμφωνιών μεταξύ των χωρών, με σκοπό την επίλυση των προβλημάτων τα οποία είχαν σχέση με τις εθνικές

¹ Για περισσότερες πληροφορίες βλ. <http://www.meh.hu/>

² Central European Initiative (CEI), βλ. www.ceinet.org/

μειονότητες και τον καθορισμό των συνόρων. Τελικά το Συμβούλιο Υπουργών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, αποφάσισε τον περιορισμό των χωρών, μελών του Συμφώνου, σε εκείνες οι οποίες είχαν ήδη δρομολογηθεί στην ενταξιακή πορεία με την μορφή της υποψηφιότητας. Στην Συνδιάσκεψη του Συμφώνου το Μάρτιο του 1995, 54 χώρες υιοθέτησαν το Σύμφωνο το οποίο περιελάμβανε διμερείς συμφωνίες μεταξύ Ουγγαρίας, Ρουμανίας, Σλοβενίας και Σλοβακίας, καθώς με τις γειτονικές τους χώρες στην ανατολική Ευρώπη και φυσικά με τις χώρες της Ένωσης. (IID 2002)

Λόγω της μερικής επιτυχίας του παραπάνω Συμφώνου αλλά και της υπογραφής της συμφωνίας του Dayton³, μία νέα πρωτοβουλία ξεκίνησε τον Δεκέμβριο του 1995, *Η Διαδικασία για την Σταθερότητα και Καλή Γειτνίαση στη Νοτιοανατολική Ευρώπη*, γνωστή ως *The Royaumont Process*. Κύριος στόχος της ήταν, η σταθεροποίηση της περιοχής και η βελτίωση των σχέσεων μεταξύ των χωρών της, μέσα από μία πληθώρα προγραμμάτων, τα οποία προωθούσαν την ανάπτυξη της δημοκρατίας και τις πολιτικές αλλαγές. Σήμερα όλα τα σχέδια έχουν ενσωματωθεί στο Σύμφωνο Σταθερότητας για την Νοτιοανατολική Ευρώπη, στην πλειοψηφία τους στην Τράπεζα Εργασίας I⁴. (Roumeliotis 1999: 5,6)

Το 1996 οι Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής (ΗΠΑ), πρότειναν την δημιουργία ενός σχεδίου με την επωνυμία, *Πρωτοβουλία Συνεργασίας για την Νοτιοανατολική Ευρώπη* (SECI)⁵, με σκοπό την προώθηση της συνεργασίας μεταξύ των χωρών της περιοχής και την προετοιμασία τους για την ένταξή αυτών στην ΕΕ. Η SECI προσφέρει την ευκαιρία για ευρώ-ατλαντική συνεργασία μεταξύ της ΕΕ και των ΗΠΑ με απώτερο στόχο την σταθερότητα στην περιοχή, μέσω της δημιουργίας ενός «φόρουμ» για την συζήτηση οικονομικών και περιβαλλοντικών προβλημάτων τα οποία απαιτούν κοινή δράση. Χώρες μέλη της είναι η Αλβανία, η Βοσνία – Ερζεγοβίνη, η Βουλγαρία, η Κροατία, η Π.Γ.Δ.Μ., η Ελλάδα, η Ουγγαρία, η Μολδαβία, η Ρουμανία, η Σλοβενία και η Τουρκία. Τα σχέδια και τα μέχρι σήμερα συμπεράσματα έχουν ενσωματωθεί πλήρως στα πλαίσια του τωρινού Συμφώνου Σταθερότητας, και στις τρεις Τράπεζες Εργασίας. (Budway M. V. 1999: 9,10)

³ για περισσότερες πληροφορίες βλ. *Declaration Issued by the Peace Implementation Council*, στο *The Southeast European Yearbook 1998-99*, Hellenic Foundation For European & Foreign Policy, Athens σελ.397

⁴ Βλ. παρακάτω

⁵ Southeast Europe Co-operative Initiative, βλ. www.unece.org/sccl/

Έχοντας υπόψη την πολυπλοκότητα των επιμέρους πρωτοβουλιών για την περιοχή ο υπουργός εξωτερικών της Γαλλίας, Hubert Vedrine, πρότεινε τον Φεβρουάριο του 1998, την αποδοχή ενός ενιαίου προγράμματος για την περιοχή το οποίο θα αποτελούσε σύμπτυξη όλων των παραπάνω. Ένα χρόνο μετά και υπό την πίεση του πολέμου στο Κοσσυφοπέδιο, η Γαλλική πρόταση επανήρθε στο προσκήνιο. Ήταν πλέον προφανές ότι η σταθεροποίηση στην ευρύτερη περιοχή των Βαλκανίων απαιτούσε εξωτερική οικονομική βοήθεια και οργανωμένη προσπάθεια για ανασυγκρότηση. Η συμφιλίωση και ο τερματισμός των συγκρούσεων δεν ήταν η μοναδική λύση. Έπρεπε να καταπολεμηθούν και τα αίτια που οδήγησαν σε αυτές. (IID 2002)

1.2 Το πολιτικό παρασκήνιο και η τελική μορφή του κειμένου του Συμφώνου

Η κατάσταση η οποία επικρατούσε στην περιοχή των Βαλκανίων την άνοιξη του 1999 είναι γνωστή σε όλους. Η διεθνής κοινότητα, με πρωτεργάτη την Βορειοατλαντική Συμμαχία, κατευθυνόμενη από τις ΗΠΑ, πρωτοστάτησε στην τελευταία πολεμική σύγκρουση του αιώνα που μας πέρασε, ή στην πρώτη εκείνου που ακολούθησε, στους βομβαρδισμούς δηλαδή, της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γιουγκοσλαβίας, πιο γνωστή ως Κρίση του Κοσσυφοπεδίου. Ενώ οι επεμβάσεις συνεχίζοντουσαν, οι ηγέτες των διαφόρων χωρών δήλωναν την συμπαράστασή τους στο Ν.Α.Τ.Ο. Όμως η αδυναμία της Συμμαχίας να λήξει τις πολεμικές ενέργειες σε σύντομο χρονικό διάστημα αλλά και σε συνδυασμό με τα τραγικά λάθη τα οποία είχαν ως αποτέλεσμα των θάνατο άμαχων πολιτών, οδήγησαν στην δημόσια κατακραυγή. Συγκεκριμένα στην Ομοσπονδιακή Γερμανία, η υποστήριξη για τις παραπάνω επεμβάσεις ήταν κάτω από το 50%, ενώ το μικρότερο κόμμα στον κυβερνών συνασπισμό, το Κόμμα των Πρασίνων, πίεζε για κατάπαυση του πυρός. (Feher 2000: 2,3)

Τον Ιανουάριο του ίδιου έτους, η Γερμανία ανέλαβε την προεδρία της ΕΕ. Λόγω της ετοιμόρροπης κατάστασης στην Νοτιοανατολική Ευρώπη, μία γρήγορη παρέμβαση από την ΕΕ, μέσω της Γερμανικής προεδρίας ήταν απαραίτητη, με αποτέλεσμα να τεθεί ζήτημα εύρεσης ενιαίας βαλκανικής πολιτικής ως μείζον και πρωτεύον θέμα για την θητεία της. Το προσωπικό του γερμανικού υπουργείου εξωτερικών παρήγαγε την ιδέα για ένα σύμφωνο σταθερότητας με διεθνή συμμετοχή,

η οποία δεν μπορεί να χαρακτηριστεί ως καινοτόμος αφού είχε διατυπωθεί και στο παρελθόν, όπως αναφέρεται παραπάνω.

Τα πρώτα κείμενα του Συμφώνου ήταν ήδη έτοιμα στις αρχές του 1999. Ακολούθησαν διαβουλεύσεις στο γερμανικό υπουργείο εξωτερικών, γύρω κυρίως από το θέμα της διεύρυνσης της ΕΕ προς τις χώρες της Νοτιοανατολικής Ευρώπης και ιδιαίτερα προς τις χώρες των Δυτικών Βαλκανίων. Υπήρχαν δύο κυρίαρχες απόψεις. Από την μία, εκείνοι οι οποίοι υποστήριζαν ότι η επέκταση της ΕΕ σε μία νέα μεγάλη ομάδα υποψηφίων χωρών δεν ήταν μόνο ανέφικτη αλλά και επικίνδυνη για την δομή της. Από την άλλη εκείνοι, μεταξύ των οποίων και ο υπουργός Εξωτερικών της Γερμανίας, Fischer, που υποστήριζαν ότι *περιοχή είναι και αποτελεί* τμήμα του Ευρωπαϊκού Χώρου και κατά συνέπεια οτιδήποτε προβλήματα τα οποία μπορεί να αντιμετωπίζει, είναι προβλήματα με ευρωπαϊκό χαρακτήρα και εμβέλεια. Παράλληλα, υποστήριζαν ότι επικείμενη ενταξιακή πορεία είναι ο αποτελεσματικότερος τρόπος, αλλά και εκείνος με το μικρότερο κόστος, ώστε να προωθηθεί η ασφάλεια, η σταθερότητα και η ανάπτυξη. (Bertelsmann Foundation 2000 & Biermann 1999: 14,15) Όπως ήταν αναμενόμενο η δεύτερη πλευρά υπερίσχυσε.

1.3 Οι διαπραγματεύσεις στο εσωτερικό της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Στις 8 Απριλίου του 1999, το πρώτο κείμενο του Συμφώνου ήταν πραγματικότητα και η γερμανική αντιπροσωπεία, το παρουσίασε, χωρίς προηγούμενη κοινοποίηση, στους πολιτικούς διευθυντές του Συμβουλίου Ειδικών και Γενικών Υποθέσεων.⁶ Η κύρια προϋπόθεση ήταν ότι το Σύμφωνο έπρεπε να δημιουργηθεί υπό την αιγίδα του Οργανισμού για την Ασφάλεια και την Συνεργασία στην Ευρώπη⁷ (OSCE), δεδομένου των στόχων και της δομής του τελευταίου, αλλά και με ταυτόχρονη συμμετοχή των ΗΠΑ και της Ρωσίας. Χαρακτηριστική ήταν η απουσία των ενταξιακών κριτηρίων, με τα οποία οι χώρες του Συμφώνου θα μπορούσαν να ξεκινήσουν τις διαπραγματεύσεις για την μελλοντική τους υποψηφιότητα για την ΕΕ. (Biermann 1999 : 16)

⁶ Special General Affairs Council, για περισσότερες πληροφορίες βλ. <http://ec.eu.int/en/summi.htm>

⁷ για περισσότερες πληροφορίες βλ. www.osce.org

Το επόμενο βήμα ήταν η μορφοποίηση του περιεχομένου του Συμφώνου. Εδώ τέθηκαν τα παρακάτω ζητήματα :

1. Το ζήτημα της ένταξης των χωρών των δυτικών Βαλκανίων στην ΕΕ
2. Ο ρόλος της ΕΕ στα πλαίσια του Συμφώνου
3. Θεσμικά ζητήματα οργάνωσης και ζητήματα στελέχωσης και επιλογής προσωπικού
4. Ποιοι τελικά θα συμμετείχαν στο Σύμφωνο εκτός από τις χώρες της Νοτιοανατολικής Ευρώπης

Για την εύρεση λύσης στα παραπάνω ζητήματα, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο ανέθεσε την εκπόνηση ενός σχεδίου σε μία ειδική ομάδα εργασίας, την Ομάδα Εργασίας για τα Δυτικά Βαλκάνια.

1.3.1 Η Προοπτική για Ένταξη των Χωρών των Βαλκανίων στην Ευρωπαϊκή Ένωση

Η Γερμανία, η Αυστρία και το Ηνωμένο Βασίλειο κυρίως για πολιτικούς λόγους δεν ήθελαν να αποκλείσουν την δυνατότητα υποβολής υποψηφιότητας από χώρες όπως η Αλβανία, η Βοσνία – Ερζεγοβίνη, η Κροατία, η Π.Γ.Δ.Μ. και η Γιουγκοσλαβία, με την προϋπόθεση ότι θα είχαν προχωρήσει σε διαρθρωτικές αλλαγές όσον αφορά την οικονομία και την δημοκρατία. Από την άλλη μεριά η Γαλλία, η Ιταλία και το Λουξεμβούργο σε συνδυασμό με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, ήταν επιφυλακτικές για την διεύρυνση αυτή. Σκεπτικιστική στάση σε ηπιότερο βαθμό κράτησαν και η Ισπανία και η Πορτογαλία.

Η λύση τελικά δόθηκε μέσα από έγγραφο του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου, το οποίο ονομάστηκε ως Έγγραφο Κοινής Τοποθέτησης, με ημερομηνία 17 Μαΐου 1999, το οποίο αναφέρει : « η Ευρωπαϊκή Ένωση, θα διατηρεί την περιοχή κοντά στην προοπτική της πλήρους ένταξης στις δομές της, λαμβάνοντας υπόψη τον ιδιαίτερο χαρακτήρα κάθε μίας μέσω της σύναψης σχέσεων με κάθε χώρα ξεχωριστά, με την προοπτική της υποψηφιότητας για την Ευρωπαϊκή Ένωση, με βάση την συνθήκη του Άμστερνταμ και όταν έχουν εκπληρωθεί τα κριτήρια της Κοπεγχάγης.» Δηλαδή διατηρείται η υπόσχεση για την υποψηφιότητα, οι όροι για αυτή και

παράλληλα επεκτείνεται ο χρονικός ορίζοντας για την επικείμενη διεύρυνση από βραχυχρόνιος σε μεσοπρόθεσμος. (Proksch 2000)

1.3.2 Ο Ρόλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Για λόγους οι οποίοι έχουν να κάνουν με νομιμότητα, αξιοπιστία αλλά και με προβολή, η ΕΕ ήταν σίγουρα υπέρ του ηγετικού της ρόλου στα πλαίσια του Συμφώνου. Από την άλλη, όμως, οι χώρες μέλη ήταν ανήσυχες σε ότι αφορά τις δεσμεύσεις και τις υποχρεώσεις τις οποίες αναλαμβάνουν, και αν θα μπορούσαν πραγματικά να ηγηθούν μίας τέτοιας πρωτοβουλίας. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή για παράδειγμα, υποστήριζε ότι η αυτονομία των θεσμών στο εσωτερικό της ΕΕ, πρέπει να διατηρηθεί και όχι να εξάγεται προς το εξωτερικό. Το χρηματικό κόστος, ήταν επίσης ένα παράγοντας ο οποίος προκαλούσε αντιδράσεις. Τελικά η λύση βρέθηκε στην αναζήτηση συνεργασίας με άλλους φορείς για την ίδρυση του Συμφώνου. (Proksch 2000)

1.3.3 Η Θεσμική Οργάνωση του Συμφώνου Σταθερότητας

Όσον αφορά την οργανωτική άποψη, είχε συμφωνηθεί αρχικά ότι ένας Ειδικός Συντονιστής θα ήταν επικεφαλής και υπεύθυνος για την εφαρμογή του Συμφώνου, ο οποίος θα διοριζόταν από την ΕΕ μετά από ομόφωνη απόφαση των εμπλεκόμενων φορέων.

Όμως το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο ήλθε σε αδιέξοδο. Υπήρξε έντονη υποστήριξη στο πρόσωπο του Παναγιώτη Ρουμελιώτη, ο οποίος ήταν διορισμένος από την ΕΕ ως Ειδικός Συντονιστής της στην διαδικασία του Royaumont. Όμως η γερμανική προεδρία προωθούσε τον δικό της υποψήφιο, Bodo Hombach, την στιγμή κατά την οποία καταγγελίες για διαφθορά, του είχαν καταλογιστεί από τον γερμανικό Τύπο. Η Ελληνική αντιπροσωπεία απείλησε να μπουκοτάρει την εκλογή, οπότε ο Γερμανός Καγκελάριος Schreder, αναγκάστηκε να προχωρήσει σε μία «ανταλλαγή». Για την άρση του μπουκοτάζ και την υποχώρηση των Ελληνικών θέσεων, ο Καγκελάριος πρότεινε την Θεσσαλονίκη ως έδρα της Υπηρεσίας Ανασυγκρότησης η οποία θα επέβλεπε τις διαδικασίες ανασυγκρότησης στα Βαλκάνια, το οποίο τελικά του εξασφάλισε την Ελληνική υποστήριξη. (Friis, Murphy, 1999: 8,14)

1.3.4 Η Συμμετοχή στο Σύμφωνο Σταθερότητας

Από την εκκίνηση των διαδικασιών, το ερώτημα το αν η Ο.Δ. της Γιουγκοσλαβίας θα προσχωρούσε στο Σύμφωνο, παρέμενε αναπάντητο. Η ΕΕ ήταν πεπεισμένη ότι η επιτυχία του Συμφώνου θα ήταν εξασφαλισμένη μόνο με την συμμετοχή της. Την ίδια χρονική περίοδο το Ν.Α.Τ.Ο, του οποίου μέλη είναι και οι περισσότερες χώρες της ΕΕ, είχε εμπλακεί σε πολεμικές ενέργειες με το καθεστώς Μιλόσεβιτς και η ενσωμάτωση της Γιουγκοσλαβίας φαινόταν αδύνατη.

Η λύση ήρθε κατά την διάρκεια των διαπραγματεύσεων της Ομάδας Εργασίας για τα Δυτικά Βαλκάνια. Στην τελική συμφωνία, η Ο.Δ. της Γιουγκοσλαβίας υποσχέθηκε να γίνει πλήρες μέλος του Συμφώνου, αφού είχε δεχθεί την πολιτική λύση για το Κοσσυφοπέδιο και δεσμεύθηκε για την τήρηση των αρχών και των στόχων του. Τελικά μετά από την διενέργεια εκλογών στην χώρα και την πτώση του Μιλόσεβιτς, ενσωματώθηκε στο Σύμφωνο.

Η συμμετοχή, όμως, και του Ν.Α.Τ.Ο στον μηχανισμό του Συμφώνου, προκάλεσε αντιδράσεις. Το αρχικό κείμενο της γερμανικής προεδρίας ανέφερε ότι η υποψηφιότητα για την Βορειοατλαντική Συμμαχία ήταν μείζονος σημασίας και ότι ο οργανισμός θα ήταν ανοικτός σε υποβολές. Όπως ήταν φυσικό η Ρωσία αρνήθηκε την διεύρυνση αυτής σε χώρες της Νοτιοανατολικής Ευρώπης. Το κείμενο τροποποιήθηκε έτσι ώστε η Συμμαχία, να αποτελεί παράγοντα ασφάλειας στην περιοχή και η υποψηφιότητα των χωρών αποτελούσε εσωτερικό τους ζήτημα. (Biermann 1999: 26,27)

2. Η ΤΕΛΙΚΗ ΜΟΡΦΗ ΤΟΥ ΣΥΜΦΩΝΟΥ

Μετά από τις εσωτερικές διαπραγματεύσεις στην ΕΕ αλλά και από τις παράλληλες συνομιλίες με διεθνείς παράγοντες και οργανισμούς, το τελικό κείμενο⁸ του Συμφώνου Σταθερότητας για την Νοτιοανατολική Ευρώπη υιοθετήθηκε στις 10 Ιουνίου 1999, στην Διάσκεψη της Κολωνίας με την συμμετοχή όλων των ενδιαφερόμενων κρατών και οργανισμών. Την ίδια μέρα το Συμβούλιο Ασφάλειας των Ηνωμένων Εθνών υιοθέτησε με τη σειρά του την Λύση 1244 για το Κοσσυφοπέδιο⁹. Στη συνέχεια το τελικό κείμενο επικυρώθηκε από τους αρχηγούς των χωρών μελών της ΕΕ, των υπολοίπων χωρών και οργανισμών του Συμφώνου στις 30-31 Ιουλίου 1999 στην Διάσκεψη του Σεράγεβου¹⁰. (ΠΠ 2002)

Τα μέλη του Συμφώνου Σταθερότητας φαίνονται στον παρακάτω πίνακα .

⁸ η επίσημη μορφή του βρίσκεται στο παράρτημα

⁹ για περισσότερες πληροφορίες βλ. , στο *United Nations Security Council Resolution 1244 on the situation relating Kosovo*, The Southeast European Yearbook 1998-99, Hellenic Foundation For European & Foreign Policy , Athens σελ.452

¹⁰ Η επίσημη μορφή βρίσκεται στο παράρτημα

Πίνακας 1 : Συμμετέχοντες στο Σύμφωνο Σταθερότητας

Χώρες Νοτιοανατολικής Ευρώπης και γείτονες χώρες	Χώρες Μη Μέλη Ευρωπαϊκής Ένωσης	Διεθνείς Οργανισμοί	Διεθνείς Χρηματοδοτικοί Οργανισμοί	Περιφερειακές Πρωτοβουλίες
Αλβανία	ΗΠΑ	EU	CEB	BSEC
Βοσνία-Ερζεγοβίνη	Ελβετία	WEU	EBRD	CEI
Βουλγαρία	Ιαπωνία	Council Of Europe	EIB	SECI
Γιουγκοσλαβία ¹¹	Καναδάς	Council Of Europe Development Bank	IMF	SEECF
Δημοκρατία της Τσεχίας	Νορβηγία	European Commision	WB	
Κροατία	Ρωσία	European Commision/European Agency for Reconstruction		
Μολδαβία		European Commision/World Bank		
Ουγγαρία		NATO		
Π.Γ.Δ.Μακεδονίας		OECD		
Πολωνία		OSCE		
Ρουμανία		UN		
Σλοβακία		UNHCR		
Σλοβενία				
Τουρκία				

Πηγή : Special Coordinator for the Stability Pact, www.stabilitypact.org

¹¹ Αν και η Γιουγκοσλαβία έγινε πλήρες μέλος του Συμφώνου Σταθερότητας, μετά την πτώση του Μιλόσεβιτς το 2000, το Μαυροβούνιο και το Κοσσυφοπέδιο συμμετείχαν από την αρχή ενεργά σε αυτό

3. ΤΟ ΣΥΜΦΩΝΟ ΣΤΑΘΕΡΟΤΗΤΑΣ ΩΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ, ΜΗΧΑΝΙΣΜΟΙ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ¹²

3.1 Βασικές Αρχές και Στόχοι

Το Σύμφωνο αποτελεί μία πολιτική δέσμευση μεταξύ των εμπλεκομένων σε αυτό, για την χάραξη μίας συντονισμένης και στρατηγικής προσέγγισης στην περιοχή της Νοτιοανατολικής Ευρώπης, για την διασφάλιση της ειρήνης, της σταθερότητας και της ανάπτυξης. Ταυτόχρονα προσδίδει ένα πλαίσιο για την εκπλήρωση των αρχών οι οποίες έχουν οριστεί από διάφορες διεθνείς συμφωνίες όπως η Τελική Πράξη του Ελσίνκι, ο Χάρτης των Ηνωμένων Εθνών και ο αντίστοιχος των Παρισίων κλπ. καθώς και των αρχών σεβασμού του ανθρώπου και τις αρχές της καλής γειτνίασης.

Οι χώρες της περιοχής είναι υποχρεωμένες να συνάψουν διμερείς και πολυμερείς συμφωνίες μεταξύ τους, αλλά και να προωθήσουν την περιφερειακή συνεργασία με απώτερο στόχο την ενσωμάτωσή τους στις Ευρώ-Ατλαντικές δομές¹³ και σε διεθνείς οργανισμούς, όπως για παράδειγμα ο Παγκόσμιος Οργανισμός Εμπορίου. Αυτή η δράση από μόνη της αποτελεί παράγοντα σταθερότητας καθώς επιτρέπει την επίλυση των διαφορών με ήπιο τρόπο, απομακρύνοντας τον κίνδυνο συρράξεων όπως στο πρόσφατο παρελθόν. (Κότιος 2000a : 187)

Οι στόχοι οι οποίοι ορίζονται από το περιεχόμενο του Συμφώνου είναι :

1. ο τερματισμός και η αποτροπή εντάσεων στην περιοχή και η διασφάλιση διαρκούς σταθερότητας
2. η επώαση δημοκρατικών διαδικασιών
3. η ενθάρρυνση της περιφερειακής αλληλεγγύης και εμπιστοσύνης
4. η διατήρηση της πολυεθνικής μορφής των χωρών της περιοχής και η προστασία των μειονοτήτων
5. η δημιουργία ενεργών οικονομιών της αγοράς

¹² Το συγκεκριμένο μέρος αντλεί στοιχεία από της ηλεκτρονικές διευθύνσεις του Ειδικού Συντονιστή για το Σύμφωνο Σταθερότητας www.stabilitypact.org και της Ευρωπαϊκής Επιτροπής/Παγκόσμιος Τράπεζας www.sceerecoil.org , στα οποία η πρόσβαση έγινε τον Ιούνιο 2002. Οι υπόλοιπες βιβλιογραφικές αναφορές αναγράφονται κανονικά στη ροή του κειμένου

¹³ Υποψηφιότητα για την Ευρωπαϊκή Ένωση και για την Βόρειο-Ατλαντική Συμμαχία(N.A.T.O.)

6. η προώθηση της οικονομικής συνεργασίας στην περιοχή αλλά και αυτής με την υπόλοιπη την Ευρώπη και την διεθνή κοινότητα
7. η ελεύθερη μετακίνηση των πολιτών στο εσωτερικό της
8. η πάταξη του οργανωμένου εγκλήματος, της διαφθοράς, της τρομοκρατίας και το σύνολο των παράνομων και εγκληματικών ενεργειών
9. η εμπόδιση της αναγκαστικής μετακίνησης πληθυσμιακών ομάδων
10. η εξασφάλιση της ομαλής επιστροφής όλων των προσφύγων
11. η δημιουργία των συνθηκών εκείνων οι οποίες απαιτούνται για την πλήρη ένταξη των χωρών της περιοχής σε όποιες πολιτικές, οικονομικές και στρατιωτικές δομές επιθυμούν εκείνες

3.2 Μηχανισμοί Εφαρμογής

3.2.1 High Steering Group

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή και η Παγκόσμια Τράπεζα προεδρεύουν του παραπάνω οργάνου, με σκοπό τον συντονισμό της οικονομικής βοήθειας προς την περιοχή. Ο αρχικός στόχος του, ήταν η οικονομική υποστήριξη προς την περιοχή του Κοσσυφοπεδίου και των γειτονικών χωρών, για να αντισταθμιστούν οι συνέπειες από τον πόλεμο.

3.2.2 Η Περιφερειακή Τράπεζα και οι Τράπεζες Εργασίας

Για την εκπλήρωση των παραπάνω στόχων το Σύμφωνο Σταθερότητας δομείται από τη λεγόμενη Περιφερειακή Τράπεζα Νοτιοανατολικής Ευρώπης¹⁴ και τρεις Τράπεζες Εργασίας.¹⁵

Όπως εκφράζεται και από το κείμενο του Συμφώνου, η Περιφερειακή Τράπεζα θα εξετάζει την πορεία υλοποίησης αυτού και θα φροντίζει για την προώθηση και την επίτευξη των στόχων του. Επίσης θα λειτουργεί ως μέσο πληροφόρησης και ενημέρωσης σχετικά με ότι αφορά τις λειτουργίες του.

Σε αυτή θα συμμετέχουν όλες οι χώρες οι οποίες έχουν υπογράψει, καθώς και διεθνείς Οργανισμοί και επιμέρους πρωτοβουλίες. Οι συναντήσεις της Περιφερειακής

¹⁴ South Eastern Europe Regional Table

¹⁵ Working Tables

Τράπεζας θα γίνονται 4 φορές κάθε χρόνο. Το Σύμφωνο Σταθερότητας θα έχει έναν Ειδικό Συντονιστή, ο οποίος θα προεδρεύει της διαδικασίας και θα διορίζεται κατευθείαν από την Ευρωπαϊκή Ένωση, με την συγκατάθεση των υπολοίπων συμμετεχόντων και της προεδρίας του OSCE. Μεταξύ των αρμοδιοτήτων των οποίων θα κατέχει, θα είναι και υπεύθυνος για :

- την προώθηση των αρχών και των στόχων του Συμφώνου μεταξύ των συμμετεχόντων
- την κατάθεση αναφορών προόδου στον OSCE εκ μέρους της Περιφερειακής Τράπεζας
- την γενική επίβλεψη όλων των Τραπεζών Εργασίας

Παράλληλα ιδρύονται οι τρεις εξειδικευμένες Τράπεζες Εργασίας, α) η τράπεζα για τον εκδημοκρατισμό και τα δικαιώματα του ανθρώπου β) η τράπεζα για οικονομική ανοικοδόμηση, ανάπτυξη και συνεργασία και γ) η τράπεζα για ζητήματα ασφαλείας. Όλα τα μέλη του Συμφώνου συμμετέχουν σε αυτές τις τράπεζες εφόσον το επιθυμούν με ισότιμο ρόλο. Το περιεχόμενό τους θα επικεντρώνεται σε σχέδια (projects), αναφορές και αξιολογήσεις και θα υποβάλλονται στην Περιφερειακή Τράπεζα. Ακολουθεί αναλυτική αναφορά στο περιεχόμενο των Τραπεζών Εργασίας. (Κότιος 2000a : 187 & Κότιος 2000b : 440-443 & Budway 1999 : 10)

3.3.3 Τράπεζα Εργασίας I

Ο κύριος σκοπός της τράπεζας Εργασίας I, είναι να κατοχυρώσει την δημοκρατία και τα ανθρώπινα δικαιώματα στην περιοχή της Νοτιοανατολικής Ευρώπης.

Η δομή της περιέχει επιμέρους Ομάδες Εργασίας¹⁶, οι οποίες με την χορηγία οργανισμών ή χωρών καλούνται να αντιμετωπίσουν μία πληθώρα θεμάτων από διάφορους τομείς με τον ανάλογο βαθμό προτεραιότητας..

Αναλυτικά οι ομάδες εργασίας είναι οι ακόλουθες :

¹⁶ οι λεγόμενες Task Forces

Ομάδα Εργασίας για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα και τις Εθνικές Μειονότητες

Ο κύριος σκοπός αυτής είναι η προώθηση και η προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, συμπεριλαμβανομένων και των εθνικών μειονοτήτων, η λειτουργία των δημοκρατικών θεσμών και τέλος η εκπόνηση σχεδίων στα πλαίσια του Συμφώνου, με την χορηγία του Συμβουλίου της Ευρώπης και της Σλοβενίας.

Οι συμπληρωματικοί στόχοι της περιλαμβάνουν ένα ευρύ φάσμα με τους παρακάτω κύριους άξονες :

- Βελτίωση των σχέσεων μεταξύ των εθνών της περιοχής, την προστασία των πολυεθνικών κοινωνιών και την δημιουργία κλίματος αμοιβαίου σεβασμού και ανοχής στη διαφορετικότητα των αλλοεθνών
- Νομική διαβεβαίωση των δικαιωμάτων των μειονοτήτων, βασισμένη στο Ευρωπαϊκό Συνέδριο για την Προστασία των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων¹⁷
- Προώθηση διμερών συμφωνιών για τις μειονότητες
- Αναγωγή του διαλόγου και της συνεργασίας μεταξύ του κοινωνικού συνόλου ως μέσω επίλυσης διαφορών στις πολυεθνικές κοινότητες
- Κατοχύρωση μία συνολικής περιφερειακής στρατηγικής για την προστασία του συνόλου των Ρομ
- Βελτίωση εκπαίδευσης και έρευνας, με απώτερο στόχο την ενημέρωση και την ευαισθητοποίηση των κατοίκων της περιοχής γύρω από την πολιτισμικότητα και τον ευρύτερο χαρακτήρα της

Το πρόγραμμα δράσης για την ομάδα εργασίας το οποίο υιοθετήθηκε στην Διάσκεψη του Portoroz τον Μάρτιο του 2000, κάνει σαφή αναφορά για την ανάγκη εφαρμογής των παρακάτω μέτρων :

- Άμεση έναρξη καμπάνιας από τις χώρες της περιοχής, με κύριο στόχο την ευαισθητοποίηση και την πληροφόρηση του ευρέως κοινού για τις πολυεθνικές κοινωνίες αλλά και για τις μειονότητες. Η εφαρμογή της παραπάνω πρέπει να γίνει με κριτήρια αποδεκτά από την διεθνή κοινότητα

¹⁷ European Convention for the Protection of Human Rights, Rights για περισσότερες πληροφορίες βλ. <http://www.coe.fr/eng/legal/txt/5e.html>

- Άμεση εφαρμογή των σχεδίων και των προγραμμάτων της ομάδας εργασίας
- Αλλαγές στο θεσμικό, νομικό και ποινικό σύστημα των χωρών της περιοχής. Οι χώρες πρέπει να αναθεωρήσουν τις πολιτικές τους αλλά και το νομικό τους σύστημα, έτσι ώστε να εξαλειφθούν οι όποιες μεροληπτικές πλευρές, αν υπάρχουν, απέναντι σε μειονότητες. Ιδιαίτερα στην περίπτωση των Ρομ, είναι υποχρεωμένες να προχωρήσουν σε αναγνώριση της επικείμενης μειονότητας.
- Τέλος, η ίδρυση ενός Διεθνούς Κέντρου Διεθνικών Σχέσεων και Προστασίας των Μειονοτήτων στην Νοτιοανατολική Ευρώπη, το οποίο θα συντελεί στην κοινή έρευνα και ανταλλαγή πληροφοριών, αλλά και στην εύρεση λύσεων γύρω από εθνικά θέματα

Ομάδα Εργασίας Φυλετικών Διακρίσεων

Αρχικά η ομάδα εργασίας στηρίζεται σε τρεις παραμέτρους:

- Την ήδη ανεπτυγμένη αντίληψη της γυναικείας συμμετοχής στη πολιτική ζωή, το οποίο αποδεικνύεται με την αυξημένη συμμετοχή τους σε εκλογικά σώματα, τόσο από την πλευρά των υποψηφίων, όσο και από την πλευρά των ψηφοφόρων.
- Την αλλαγή των υπαρχόντων εκλογικών συστημάτων αλλά και του νομικού πλαισίου, με αποτέλεσμα την ενθάρρυνση της συμμετοχής στα κοινά.
- Την δημιουργία κρατικών ιδρυμάτων με στόχο την προώθηση της ισότητας των δύο φύλλων και την βελτίωση των ήδη υπαρχόντων μηχανισμών

Οι χώρες της περιοχής στην πλειοψηφία τους έχουν πολύ χαμηλό ποσοστό γυναικείας συμμετοχής, σε ότι αφορά τις θέσεις σε εθνικά κοινοβούλια και στην τοπική αυτοδιοίκηση. Σε πρώτη φάση, η ομάδα εργασίας έχει υποβάλλει προτάσεις σχετικά με τον προγραμματισμό και την παρακολούθηση των γυναικείων υποψηφιοτήτων στις εκλογές κάθε είδους, ενώ ταυτόχρονα ευελπιστεί να λειτουργεί ως κέντρο ενημέρωσης για τις γυναίκες της Νοτιοανατολικής Ευρώπης. Μοναδικός χορηγός της Ομάδας Εργασίας είναι αποστολή του OSCE στην Βοσνία – Ερζεγοβίνη.

Ομάδα Εργασίας για την Ανάπτυξη της Τοπικής Αυτοδιοίκησης και Διασυνοριακής Συνεργασίας

Στην προσπάθεια χάραξης ενιαίας στρατηγικής για τους παραπάνω τομείς, οι συλλογικές προσπάθειες κατέληξαν στα παρακάτω συμπεράσματα :

- Η αποκέντρωση της κρατικής διοίκησης και η ενδυνάμωση της τοπικής αυτοδιοίκησης είναι παράγοντες για περιφερειακή και οικονομική ανάπτυξη
- Η προετοιμασία για την υποψηφιότητα για την ΕΕ είναι ίσως η μεγαλύτερη πρόκληση για τις χώρες της περιοχής και πρέπει να γίνει σε εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο διοίκησης
- Η ανταλλαγή πρακτικών μεταξύ πόλεων και περιφερειών, είναι από τα κύρια εργαλεία της ανασυγκρότησης
- Στο εσωτερικό της Νοτιοανατολικής Ευρώπης υπάρχουν κάποιες χώρες οι οποίες έχουν ήδη κάνει τα πρώτα βήματα για την διασυνοριακή συνεργασία, μέσα από την σύναψη συμφωνιών και την δημιουργία των λεγόμενων Ευρωπεριφερειών¹⁸ όπως για παράδειγμα η Γιουγκοσλαβία-Ουγγαρία – Ρουμανία και Βουλγαρία – Ελλάδα. Η υιοθέτηση αυτών καθώς και τοπικών πρωτοβουλιών διασυνοριακής συνεργασίας, αποτελούν παράγοντες συμφιλίωσης μεταξύ των πλευρών και περιφερειακής ανάπτυξης

Όσον αφορά την διαδικασία αποκέντρωσης και ενδυνάμωσης της τοπικής αυτοδιοίκησης προτείνονται οι παρακάτω δράσεις άμεσης προτεραιότητας :

- Η μεταφορά τεχνογνωσίας και άλλων ανεπτυγμένων πρακτικών από τις χώρες της ΕΕ, της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης αλλά και από της ήδη υποψήφιες προς ένταξη γειτονικές χώρες
- Η θέσπιση κέντρων παροχής εκπαίδευσης σε τοπικούς φορείς
- Η ενδυνάμωση του Δικτύου των Εθνικών Ενώσεων Τοπικής Αυτοδιοίκησης Νοτιοανατολικής Ευρώπης
- Η δημιουργία μία βάσης δεδομένων, με σκοπό την ανταλλαγή πληροφοριών σχετικά με συστήματα διαχείρισης και σε συνδυασμό με την βελτίωση των τεχνολογιών σχετικές με την επικοινωνία

¹⁸ Euroregions

- Την περαιτέρω βελτίωση του θεσμικού και νομικού πλαισίου σχετικά με τις τοπικές αυτοδιοικήσεις

Παράλληλα ορίστηκαν και οι δράσεις εκείνες οι οποίες είναι απαραίτητες και άμεσες, σε σχέση με την διασυνοριακή συνεργασία και τη δημιουργία των Ευρωπεριφερειών. Ακολούθως τα μέλη της Ομάδας Εργασίας κατέληξαν στα παρακάτω :

- Στην περαιτέρω ανάπτυξη των συμφωνιών και συνδέσεων μεταξύ των Ευρωπεριφερειών και επέκτασή τους, με σκοπό την συνεργασία των τοπικών με τις περιφερειακές αρχές
- Στην χορηγία των τοπικών αυτοδιοικήσεων στην κατεύθυνση της θεσμοθέτησης της διασυνοριακής συνεργασίας
- Στην δημιουργία εκπαιδευτικών προγραμμάτων, ειδικά στον τομέα της διαχείρισης
- Στην δημιουργία μία ενιαίας βάσης δεδομένων με πληροφορίες για τις Ευρωπεριφέρειες
- Στην νομική και τεχνική υποστήριξη των λήπτριων χωρών

Ομάδα Εργασίας για τα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης

Ο κύριος στόχος της ομάδας αυτής είναι η παροχή βοήθειας στην ανάπτυξη ανεξάρτητων και αδέσμευτων μέσων μαζικής ενημέρωσης στην Νοτιοανατολική Ευρώπη. Ως πρώτο βήμα προς αυτή την κατεύθυνση εκπονήθηκε η Διακήρυξη για την Ελευθερία των Μ.Μ.Ενημέρωσης.¹⁹ Η διακήρυξη αυτή προετοιμάστηκε από μία πληθώρα κυβερνητικών και μη οργανισμών στα πλαίσια της Ομάδας. Το αντίστοιχο κείμενο υιοθετήθηκε από τα μέλη του Συμφώνου στην Θεσσαλονίκη τον Ιούνιο του 2000. Σύμφωνα με αυτό τα μέλη ξεκίνησαν ένα διάλογο μεταξύ τους για να καθορίσουν ποιες αλλαγές και τροποποιήσεις χρειάζονται να γίνουν ώστε να εναρμονιστούν με αυτά που ορίζονται στην διακήρυξη. Τα πλαίσια του διαλόγου ήταν γύρω από το νομικό πλαίσιο των χωρών, τις δημόσιες εταιρίες αναμετάδοσης, την οικονομική ανεξαρτησία των μέσων, την πρόσβαση στις πληροφορίες που

¹⁹ The Charter for Media Freedom

απαιτούνται, την προστασία των πηγών πληροφόρησης και την περιφερειακή συνεργασία των μέσων μεταξύ τους.

Παράλληλα, ορίστηκε ο θεσμός των Εθνικών Ομάδων Εργασίας²⁰, ο οποίος αποτελεί δείγμα της συνεργασίας μεταξύ των κυβερνήσεων και τοπικών επαγγελματιών, οι οποίοι δραστηριοποιούνται στα Μ.Μ.Ε. Τέτοιες ομάδες υπάρχουν στη Βουλγαρία, Ρουμανία, Κροατία, Βοσνία – Ερζεγοβίνη, Σερβία, Π.Γ.Δ.Μ, Αλβανία, Μαυροβούνιο και Μολδαβία. Ταυτόχρονα, με την δημιουργία σχεδίων δράσης, βοηθούν στην προώθηση των στόχων της Διακήρυξης, υπογραμμίζοντας τις προτεραιότητες ανά χώρα. Η σύνθεση και οι ευθύνες των επιμέρους ομάδων καθορίζονται στο κείμενο Όρων Αναφοράς.²¹ Ο κυριότερος δωρητής για αυτές είναι το Υπουργείο Εξωτερικών των ΗΠΑ

Σε γενικές γραμμές οι δραστηριότητες της Ομάδας Εργασίας για τα Μ.Μ.Ενημέρωσης εκτείνονται σε τέσσερις τομείς :

- Στην εφαρμογή του κειμένου της Διακήρυξης για την Ελευθερία των Μ.Μ.Ενημέρωσης
- Στην σχεδίαση και κατοχύρωση μίας ενιαίας στρατηγικής για το σύνολο της περιοχής
- Στην ανάπτυξη των ήδη υπάρχοντων μέσων
- Στην προσεκτική επιλογή σχεδίων και προγραμμάτων και την επικοινωνία αυτής με τους αντίστοιχους δωρητές

Ομάδα Εργασίας για Εκπαίδευση και Νεότητα

Η παιδεία και η εκπαίδευση αποτελεί τον θεμέλιο λίθο μίας κοινωνίας. Στην Ομάδα Εργασίας ενσωματώθηκε η Διαδικασία του Graz, η οποία ξεκίνησε από την Αυστρία και είχε ως στόχο την προώθηση της δημοκρατίας και της ευρύτερης ανάπτυξης με την δημιουργία συντονισμένων μορφών συνεργασίας στην Νοτιοανατολική Ευρώπη.

Η Ομάδα Εργασίας αριθμεί 40 μέλη, τα οποία λειτουργούν ως μηχανισμός αποφάσεων και ταυτόχρονα ως συνδετικός κρίκος με τους επιμέρους δωρητές. Μία τεχνική επιτροπή προετοιμάζει τα σχέδια και τα προγράμματα, ενώ στη συνέχεια θα

²⁰ National Working Groups

²¹ Terms of Reference

τα καταθέτει στην ολομέλεια της Ομάδας. Ταυτόχρονα στο εσωτερικό της υπάρχει ένα Συμβούλιο το οποίο απαρτίζεται από τις λήπτριες χώρες, σε μία προσπάθεια συνεργασίας στην περιοχή.

Υπεύθυνες για την ανάπτυξη των σχεδίων δράσης είναι 6 υπό-ομάδες εργασίας, η οποίες είναι αρμόδιες για την αξιολόγηση και παρακολούθηση της εφαρμογής αυτών. Αναλυτικά έχουμε την υπό-ομάδα Γενικής Εκπαίδευσης, την Ανάπτυξης Πολιτικών και Βελτίωσης, σε συνεργασία με τον OECD, την Επαγγελματικής Εκπαίδευσης, σε συνεργασία με του Ευρωπαϊκό Ίδρυμα Εκπαίδευσης, την Υψηλής Εκπαίδευσης, την Νέων Ατόμων, την Εκπαίδευσης για την Δημοκρατία και Διαχείρισης της Διαφορετικότητας, την Ιστορίας και Διδασκαλίας αυτής, με τις τελευταίες τρεις σε συνεργασία με το Συμβούλιο της Ευρώπης.

Το Κέντρο Εκπαιδευτικής Συνεργασίας για την Νοτιοανατολική Ευρώπη²² λειτουργεί ως παράγοντας πληροφόρησης για την περιοχή, ενώ ταυτόχρονα εναρμονίζει τις επιμέρους πρωτοβουλίες. Προωθεί πιλοτικά προγράμματα τα οποία δίνουν τα ερεθίσματα για συστηματικές αλλαγές.

Ομάδα Εργασίας για Κοινοβουλευτική Συνεργασία και Ανταλλαγών

Ο κύριος σκοπός της Ομάδας είναι η προώθηση της δημοκρατίας στην περιοχή, μέσα από την ενδυνάμωση των τοπικών κοινοβουλίων και την ανάπτυξη συνθηκών συνεργασίας μεταξύ τους.

Ως βασικοί στόχοι ορίζονται οι εξής :

- Η ενδυνάμωση της αποτελεσματικότητας της δημοκρατίας και των κοινοβουλίων της περιοχής
- Η δημιουργία πολυμερών και διμερών συνθηκών συνεργασίας μεταξύ των κοινοβουλίων
- Ο αναγωγή του ρόλου των κοινοβουλίων, ως όργανα τα οποία θα προωθήσουν τις χώρες της περιοχής, πιο κοντά στους θεσμούς της ΕΕ, με απώτερο στόχο την υποβολή υποψηφιότητας

²² Southeast European Educational Co-operation Center, για περισσότερες πληροφορίες βλ. www.see-educoop.net

Για να διασφαλιστούν οι παραπάνω στόχοι και για την χάραξη μίας ενιαίας πολιτικής στα πλαίσια του Συμφώνου, σχηματίστηκε ένα σύστημα Τρόικας τον Ιούνιο του 2001, μεταξύ διεθνών κοινοβουλευτικών σωμάτων και εκείνων των λήπτριων χωρών. Ο ρόλος αυτής είναι να παρέχει πολιτική καθοδήγηση, ενώ το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, οι κοινοβουλευτικές ολομέλειες του Συμβουλίου της Ευρώπης και ο OSCE, θα εναλλάσσονται στην προεδρία αυτής ανά 6 μήνες.

Για περαιτέρω βοήθεια προς την Τρόικα, οργανώθηκε μία Γραμματεία, στα πλαίσια του Διεθνές Ινστιτούτου Δημοκρατίας²³ με έδρα στο Στρασβούργο. Ο ρόλος της είναι η συλλογή και ο διαχωρισμός των πληροφοριών σε ότι αφορά τα εθνικά κοινοβούλια των χωρών της περιοχής, με σκοπό την δημιουργία μίας βάσης δεδομένων με ελεύθερη πρόσβαση για κάθε ενδιαφερόμενο.

Ομάδα Εργασίας για Προσφυγικά Ζητήματα

Η δράση της Ομάδας Εργασίας στηρίζεται στην βασική αρχή ότι : Το δικαίωμα των προσφύγων και των μετατοπισμένων πληθυσμιακών ομάδων, να επιστρέψουν στον τόπο από τον οποίο προέρχονται αλλά και παράλληλα να αποτάξουν το φαινόμενο της φτώχειας, είναι αναφαίρετο και θεμελιώδες.

Η συνολική προσπάθεια αποκατάστασης των παραπάνω ομάδων απαιτεί μία συντονισμένη και ταυτόχρονα περιφερειακή πολιτική. Έχοντας αυτά υπόψη ο Ειδικός Συντονιστής του Συμφώνου Σταθερότητας, εισήγαγε την Περιφερειακή Πρωτοβουλία Επιστροφής²⁴, με την συμβολή του Επιτρόπου για θέματα προσφύγων των Ηνωμένων Εθνών και σε συνεργασία με τους UNHCR, OHR και OSCE.

Σε γενικές γραμμές η Πρωτοβουλία :

- Υποστηρίζει την σύναψη συμφωνιών και τις θεσμικές τροποποιήσεις από τις περιφερειακές κυβερνήσεις σε συνεργασία με διεθνείς οργανισμούς
- Επιτρέπει τον συντονισμό της χρήσης των απαραίτητων πόρων για τα διάφορα προγράμματα ανασυγκρότησης
- Αναθέτει την παρακολούθηση και την αξιολόγηση των προγραμμάτων στους τοπικούς συνεργάτες της

²³ International Institute for Democracy, για περισσότερες πληροφορίες βλ. www.iidemocracy.coe.int

²⁴ Regional Return Initiative

- Ως προτεραιότητα για το 2000 και 2001 ήταν η επιστροφή και η ενσωμάτωση των προσφύγων από την Κροατία, Βοσνία – Ερζεγοβίνη και την Ο.Δ. της Γιουγκοσλαβίας, στον ευρύτερο κοινωνικό ιστό

Ομάδα Εργασίας για την Διαδικασία του Szeged

Η Ο.Δ. της Γιουγκοσλαβίας δεν μετείχε αρχικά στις διαδικασίες του Συμφώνου Σταθερότητας, λόγω της απόκλισης της πολιτικής της ηγεσίας από τις βασικές αρχές του. Τον Οκτώβριο του 1999 σε μία πόλη μερικά χιλιόμετρα από τα σύνορά της με την Ο.Δ. της Γιουγκοσλαβίας, η Ουγγαρία έθεσε σε λειτουργία την Διαδικασία του Szeged. Ο σκοπός αυτής ήταν η υποστήριξη των δημοκρατικών δυνάμεων στην Σερβία, στα πλαίσια των δημοτικών διαμερισμάτων τα οποία καθοδηγούνταν από την αντιπολίτευση, αλλά και των ανεξάρτητων Μ.Μ.Ε., τα οποία την επιθυμούσαν. Στην πραγματικότητα είχε στόχο τη δημιουργία ζώνης σταθερότητας πέριξ της Ο.Δ. της Γιουγκοσλαβίας και τη χρησιμοποίησή του ως διαύλου επικοινωνίας με τη Σερβική αντιπολίτευση

Τελικά πάνω από 40 αδερφοποιήσεις δήμων έγιναν μεταξύ των χωρών του Συμφώνου και της Γιουγκοσλαβίας, οι οποίες περιλάμβαναν αποστολή καυσίμων, φαρμακευτική βοήθεια, εκπαίδευση προσωπικού κλπ. Όσον αφορά τα Μ.Μ.Ε η Διεθνής Ομοσπονδία Δημοσιογράφων, δημιούργησε ταμείο για την υποστήριξη των συναδέλφων και των οικογενειών τους οι οποίοι είχαν διωχθεί ποινικά από το καθεστώς Μιλόσεβιτς. Με την αλλαγή της πολιτικής ηγεσίας η Ομάδα Εργασίας επέκτεινε τις δραστηριότητες της στο σύνολο της χώρας. (Hombach 2000)

3.3.4 Τράπεζα Εργασίας II

Η Τράπεζα Εργασίας II καλύπτει θέματα τα οποία σχετίζονται με την οικονομική ανασυγκρότηση, ανάπτυξη και συνεργασία στην Νοτιοανατολική Ευρώπη. Ο κύριος στόχος της είναι η προώθηση της οικονομικής ανάπτυξης και η ενσωμάτωση των λήπτριων χωρών στην παγκόσμια και Ευρωπαϊκή οικονομική σκηνή. Ως βασικές δράσεις ορίζονται οι διαρθρωτικές αλλαγές στα οικονομικά συστήματα, η δημιουργία προϋποθέσεων για την απελευθέρωση του εμπορίου, η

προσέλκυση ξένων επενδύσεων και η ενθάρρυνση της ανάπτυξης της οικονομίας της αγοράς μέσω της ιδιωτικής πρωτοβουλίας.

Οι περιοχές επέμβασης ομαδοποιούνται σε 4 κύριες :

- Στην ταχεία ενσωμάτωση στον τομέα του εμπορίου με την ΕΕ, αλλά και την ανάπτυξη εμπορικών δραστηριοτήτων μεταξύ των λήπτριων χωρών, με στόχο την δημιουργία ενός σταθερού, αδιάφθορου και χωρίς διακρίσεις κλίματος για την ανάπτυξη του ιδιωτικού τομέα
- Στον κατευνασμό των φαινομένων κοινωνικού αποκλεισμού, έτσι ώστε να μειωθούν οι εντάσεις και να δημιουργηθεί το κατάλληλο περιβάλλον για ειρήνη και σταθερότητα
- Στην βελτίωση των κυβερνητικών θεσμών και δομών, με απώτερο στόχο την καταπολέμηση της διαφθοράς
- Στην κατοχύρωση επενδύσεων σε περιφερειακές υποδομές, με αποτέλεσμα την ομαλή ενσωμάτωση της περιοχής στον Ευρωπαϊκό χώρο, συμπεριλαμβανομένων πρωτοβουλιών για την προστασία του περιβάλλοντος (World Bank – Europe and Central Asia Region 2000)

Ως μέτρα προτείνονται :

- Η άμεση εφαρμογή, από τις λήπτριες χώρες των μακροοικονομικών πολιτικών και των διαρθρωτικών αλλαγών οι οποίες απαιτούνται
- Η συμμετοχή σε Ευρωπαϊκές και Διεθνείς πολιτικές και δομές
- Δυνατότερες μορφές συνεργασίας μεταξύ των λήπτριων χωρών (World Bank – Europe and Central Asia Region, 2000)

Η δομή της Τράπεζας περιλαμβάνει μία σειρά από τομείς και πρωτοβουλίες, οι οποίες αναλύονται παρακάτω.

Περιφερειακές Υποδομές

Η διαθεσιμότητα και η καλή κατάσταση των υπηρεσιών από τις υποδομές, μεταφορές, ενέργεια, τηλεπικοινωνίες κλπ, είναι το κύριο σημείο για την οικονομική ανάπτυξη. Για παράδειγμα χωρίς επαρκή συστήματα μεταφορών, τα οποία συνδέουν τις λήπτριες χώρες μεταξύ τους, δεν μπορεί να υπάρξει άνθηση του εμπορίου.

Στα πλαίσια του Συμφώνου, Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων προχώρησε, σε συνεργασία με άλλους χρηματοδοτικούς οργανισμούς στην εκπόνηση ενός προγράμματος για τη βελτίωση των υποδομών στην περιοχή. Το κέντρο βάρους είναι στον τομέα των μεταφορών, ενέργειας, ύδρευσης και τηλεπικοινωνιών.

Ενέργεια

Στον τομέα της ενέργειας, γίνονται προσπάθειες για τη σύναψη συμφωνιών για μία κοινή ενεργειακή πολιτική. Κύριος στόχος είναι η ενσωμάτωση των ενεργειακών δομών στον ευρύτερο Ευρωπαϊκό χώρο και η επίλυση ενδο-περιφερειακών διαφορών.

Ανάπτυξη Ιδιωτικού Τομέα

Μετά από μια μεγάλη χρονικά περίοδο στασιμότητας, η ανάπτυξη και η εισροή επενδύσεων μπορεί να επέλθει από την δημιουργία μικρών επιχειρήσεων και με την εισαγωγή ξένων κεφαλαίων, τα οποία θα τονώσουν την διαδικασία μετάβασης. Ο κύριος σκοπός του τομέα είναι η δημιουργία ενός ενεργού ιδιωτικού τομέα, ο οποίος θα προχωρεί στην ανταλλαγή αγαθών και στην διακίνηση κεφαλαίου σε όλη την περιοχή. Η Ευρωπαϊκή Τράπεζα για Ανασυγκρότηση και Ανάπτυξη, καθοδήγησε και συνέταξε ένα σχέδιο για την επίτευξη των στόχων. Η παρουσίαση αυτού έγινε στην Πρώτη Περιφερειακή Χρηματοδοτική Συνδιάσκεψη.²⁵

Ενδο-Περιφερειακό Εμπόριο

Ο κύριος στόχος του τομέα είναι η απελευθέρωση και η προώθηση του εμπορίου μέσα από την κατάργηση ή την μείωση των εθνικών δασμών. Οι λήπτριες χώρες οι οποίες συμμετέχουν είναι η Αλβανία, η Βοσνία – Ερζεγοβίνη, η Βουλγαρία, η Κροατία, η Π.Γ.Δ.Μ., η Μολδαβία, η Ρουμανία, η Ο.Δ. της Γιουγκοσλαβίας, με την υποστήριξη άλλων χωρών όπως η Ουγγαρία, η Σλοβενία, η Ελβετία, η Τουρκία,

²⁵ Βλ. παρακάτω

το Ηνωμένο Βασίλειο, οι ΗΠΑ και διεθνείς οργανισμούς όπως η ΕΕ, UNECE, WTO και η Παγκόσμια Τράπεζα.

Ως δράσεις αναφέρονται :

- Η συγκέντρωση και επεξεργασία των εθνικών πολιτικών σχετικές με το εμπόριο, συμπεριλαμβανομένων των μεθόδων και των μέτρων τα οποία έχουν ως στόχο την ένταξη των λήπτριων χωρών στον Παγκόσμιο Οργανισμό Εμπορίου
- Η εξέταση των υπαρχόντων και μελλοντικών ρυθμίσεων και συμφωνίες για το περιφερειακό εμπόριο, με αποτέλεσμα την εναρμόνιση και την δημιουργία μίας ζώνης ελεύθερης διακίνησης αγαθών και υπηρεσιών στην περιοχή
- Η υιοθέτηση προγραμμάτων τα οποία ως κέντρο βάρους έχουν την προώθηση του ενδοπεριφερειακού εμπορίου
- Η παρακολούθηση και αξιολόγηση των προγραμμάτων για τις υποδομές, ιδιαίτερα σε διασυνοριακά σημεία
- Η ανταλλαγή πληροφοριών για την ανάπτυξη των εμπορικών σχέσεων μεταξύ της ΕΕ και των λήπτριων χωρών, οι οποίες συμμετέχουν στην Διαδικασία Σταθεροποίησης και Σύνδεσης

Ένα Υπόμνημα Συμφωνίας για την Απελευθέρωση του Εμπορίου υπογράφηκε στις Βρυξέλλες τον Ιούνιο του 2000, μεταξύ της Αλβανίας, της Βοσνίας – Ερζεγοβίνης, της Βουλγαρίας, της Κροατίας, της Π.Γ.Δ.Μ., της Ρουμανίας, της Ο.Δ. της Γιουγκοσλαβίας, το οποίο θέτει τις στρατηγικές προτεραιότητες για την Πρωτοβουλία του Εμπορίου. Κυρίως σκοπός του είναι η δημιουργία ενός δικτύου από Συμφωνίες Ελεύθερου Εμπορίου στην περιοχή των Βαλκανίων. (Loncko 2000)

Συμφωνία Επενδύσεων

Η Συμφωνία αυτή στοχεύει στην ενθάρρυνση διαρθρωτικών αλλαγών οι οποίες θα οδηγήσουν σε υψηλότερα επίπεδα εσωτερικών και εξωτερικών, έμμεσων και άμεσων, επενδύσεων. Σχηματίστηκε στα Σκόπια τον Φεβρουάριο του 2000 και θέτει μία προσέγγιση τριών επιπέδων :

1. Διάγνωση των επενδυτικών συνθηκών και τάσεων στην περιοχή

2. Την ανάπτυξη πολιτικών για κάθε χώρα ξεχωριστά και την ενσωμάτωση αυτών σε νέες περιφερειακές πολιτικές και πρωτοβουλίες
3. Την παρακολούθηση της προόδου εφαρμογής των παραπάνω πολιτικών

Την προεδρία για την Συμφωνία έχουν από κοινού ο ΟΕCD με το Ηνωμένο Βασίλειο ενώ η ομάδα εργασίας απαρτίζεται από εκπροσώπους από της λήπτριες χώρες, μέλη του Συμφώνου όπως διεθνείς οργανισμοί και λοιπές χώρες, αντιπροσωπεία του ιδιωτικού τομέα, μη κυβερνητικές οργανώσεις, καθώς και την Επιχειρηματική Συμβουλευτική Επιτροπή.

Όσον αφορά την δομή, αυτή χωρίζεται σε 4 μέρη :

1. Τις οικονομικές ομάδες των λήπτριων χωρών, οι οποίες ως κεντρικό τους ρόλο έχουν την επίβλεψη και αναφορά των αλλαγών στα πλαίσια της Συμφωνίας
2. Τις Εθνικές Αναφορές, οι οποίες παρέχουν την δυνατότητα μία γρήγορης άποψης για τις πολιτικές προτεραιότητας
3. Τις λεγόμενες Regional Flagship Initiatives, οι οποίες είναι πρωτοβουλίες συντονισμένης δράσης και αντιπροσωπεύουν τις προτεραιότητες οι οποίες τίθενται από της λήπτριες χώρες και τον ευρύτερο ιδιωτικό τομέα
4. Τα συστήματα παρακολούθησης για κάθε χώρα, τα οποία ελέγχουν αν οι απαιτήσεις της Συμφωνίας έχουν εκπληρωθεί

Η Επιχειρηματική Συμβουλευτική Επιτροπή

Το Συμβούλιο, ξεκίνησε την λειτουργία του τον Ιανουάριο του 2000. Είναι ένα ανεξάρτητο σώμα, το οποίο απαρτίζεται από 20 υψηλόβαθμα μέλη των μεγαλύτερων επιχειρήσεων της περιοχής και από τις δωρήτριες χώρες.

Ο ρόλος του είναι καθαρά συμβουλευτικός, ως προς το Σύμφωνο, σε ζητήματα επιχειρήσεων και επενδύσεων. Μέσα από τις αναλύσεις του, μπορεί να γίνει το γιατί μία χώρα δεν είναι πόλος έλξης επενδύσεων ή γιατί μία περιοχή συγκεντρώνει το μεγαλύτερο μέρος αυτών.

Περιβαλλοντικά Ζητήματα

Ο κύριος στόχος του τομέα είναι η αντιμετώπιση των περιβαλλοντικών προβλημάτων τα οποία απειλούν τους κατοίκους της περιοχής. Στα πλαίσια αυτής της

λογικής αναπτύχθηκε το Περιφερειακό Πρόγραμμα Περιβαλλοντικής Ανασυγκρότησης τον Φεβρουάριο του 2000 και δημιουργήθηκε αντίστοιχη ομάδα εργασίας, η οποία θα αναλάμβανε την επίβλεψη και το συντονισμό των ενεργειών αυτού. Στην ομάδα αυτή συμμετέχουν ελεύθερα όλες οι λήπτριες χώρες, οι δωρητές, οι διεθνείς οργανισμοί και μη κυβερνητικές οργανώσεις. Η έδρα του είναι στην Βουδαπέστη.

Τα περιβαλλοντικά ζητήματα μπορούν να αποτελέσουν μέρος της περιφερειακής συνεργασίας, αφού οι συνέπειες από αυτά είναι διασυνοριακού χαρακτήρα.

E-SEEurope

Η πρωτοβουλία αυτή έχει ως στόχο την εξοικείωση με τις νέες μορφές ηλεκτρονικής τεχνολογίας και την προώθηση της οικονομικής ανάπτυξης από τα οφέλη τα οποία προκύπτουν από τον νέο, σχετικά, τομέα της Ηλεκτρονικής Οικονομίας.²⁶ Περιλαμβάνει, επίσης, ειδική μέριμνα για τις επιχειρήσεις²⁷ και για τις κυβερνήσεις.²⁸

Πρωτοβουλία για Κοινωνική Συνοχή

Ο κύριος στόχος της πρωτοβουλίας είναι η αντιμετώπιση των κοινωνικών προβλημάτων, τα οποία αντιμετωπίζουν οι κάτοικοι της Νοτιοανατολικής Ευρώπης, στην καθημερινή τους ζωή και αφορούν τους τομείς της υγείας, εργασίας, στέγασης, κοινωνικού διαλόγου, κοινωνικής δικαιοσύνης κλπ.

Οι φορείς οι οποίοι συνέταξαν την πρωτοβουλία είναι το Συμβούλιο της Ευρώπης, η Ευρωπαϊκή Τράπεζα Ανάπτυξης, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, η Ευρωπαϊκή Ομοσπονδία Εμπορίου, το Ίδρυμα Friederich Elbert, η Διεθνής Ομοσπονδία Ελευθέρων Εμπορικών Σωματείων, το Διεθνές Γραφείο Εργασίας, ο Διεθνής Οργανισμός Εργοδοτών, ο OSCP και η Παγκόσμια Τράπεζα.

²⁶ E-economy

²⁷ E-business

²⁸ E-government

Πρωτοβουλία της Λεκάνης του Sava

Με την διάλυση της πρώην Γιουγκοσλαβίας, οι χώρες οι οποίες βρίσκονται στη γεωγραφική περιοχή της Λεκάνης του Sava, Βοσνία – Ερζεγοβίνη, Κροατία, Σλοβενία και Ο.Δ. της Γιουγκοσλαβίας, υπέστησαν πολιτικές και οικονομικές αλλαγές. Σε μία προσπάθεια χρηστής διαχείρισης του υδάτινου δυναμικού και άλλων πηγών του ποταμού Sava, το Σύμφωνο υιοθέτησε αυτή την πρωτοβουλία συνεργασίας, με βάση υποδειγμάτων από διεθνή παραδείγματα.

Τον Νοέμβριο του 2001, στο Σεράγεβο, οι χώρες μέλη δεσμεύτηκαν στην υιοθέτηση ενός ενιαίου θεσμικού πλαισίου, στο οποίο θα βασιστεί η Διεθνής Επιτροπή για την Λεκάνη του Sava. Το φθινόπωρο του 2002 ξεκίνησε η εφαρμογή του σχεδίου δράσης το οποίο στόχευε στα παρακάτω :

- Στην αποκατάσταση και βελτίωση της ροής του ποταμού και των δύο μεγαλύτερων παραποτάμων του, Drina και Una
- Στην διασφάλιση της αειφόρου ανάπτυξης
- Στην διατήρηση και την προστασία της βιοποικιλότητας και των υδάτινων αποθεμάτων
- Στην κοινωνική και οικονομική ευημερία των παράκτιων κοινοτήτων και των κατοίκων αυτών

3.3.5 Τράπεζα Εργασίας III

Ο κύριος σκοπός της Τράπεζας εργασίας III είναι η διατήρηση του κλίματος εμπιστοσύνης και ασφάλειας σε όλη την περιοχή, με την προώθηση της διαφάνειας και την εξασφάλιση νομιμότητας στους τοπικούς φορείς δικαιοσύνης καθώς και στον τομέα της άμυνας.

Αποτελείται από δύο υπό-τράπεζες, την υπό-τράπεζα για Άμυνα και Ζητήματα ασφάλειας και την υπό-τράπεζα για Δικαιοσύνη και Ζητήματα Εσωτερικών Υποθέσεων.

Όσον αφορά την πρώτη σε μία προσπάθεια βελτίωσης της ήδη υπάρχουσας κατάστασης σχηματίστηκαν οι παρακάτω τομείς :

- *Έλεγχος Εξοπλισμών και Μη Διάδοση*, στον οποίο τομέα ο κύριος στόχος είναι η διατήρηση των άρθρων II, IV και V της Συμφωνίας του Dayton. Για την εφαρμογή των άρθρων αυτών το Γραφείο του Ειδικού Συντονιστή ζήτησε από τις λήπτριες χώρες την υποβολή αναφοράς προόδου. Ταυτόχρονα ένα κέντρο Περιφερειακού Ελέγχου Όπλων και Εφαρμογής Βοήθειας, ιδρύθηκε το 2000 στο Ζάγκρεμπ, με επικεφαλής την Γερμανία και την Κροατία.
- *Οικονομικών της Άμυνας και Αποστρατικοποίησης*, με στόχο τη βελτίωση των τοπικών στρατευμάτων από άποψη ποιότητας, την προσαρμογή τους στα νέα διεθνή δεδομένα και τη δυνατότητα άμεσης επέμβασης σε περιόδους κρίσεων. Τα πεδία τα οποία καλύπτει είναι η μετάβαση στις νέες συνθήκες, το ανθρώπινο κεφάλαιο, ο στρατιωτικός σχεδιασμός, η οικονομική διαχείριση και η διαφάνεια.
- *Σύλλογής Ναρκών*, με κύριο στόχο την ανάπτυξη μία ενιαίας στρατηγικής για την κατάργηση της χρήσης αλλά και την απομάκρυνση υπαρχόντων ναρκών. Ως δράσεις ορίζονται, η υπό έλεγχο καταστροφή του αποθηκευμένου υλικού, η αξιολόγηση της υφιστάμενης κατάστασης και η κατάλληλη εκπαίδευση του προσωπικού εξουδετέρωσης ναρκών.
- *Ελαφριού Όπλισμού*, με κύριο στόχο την πάταξη του παράνομου εμπορίου μικρών όπλων αλλά και την συγκέντρωση και καταστροφή του μη καταγεγραμμένου υλικού. Ως δράσεις ορίζονται η διασφάλιση των, σχετικά με την κυκλοφορία όπλων, κανόνων της ΕΕ, η διαφάνεια και νομιμότητα σχετικά με την εμπορία, η μείωση του κυκλοφορούντος υλικού, ο σχηματισμός προϋποθέσεων καταστροφής τους και η ανταλλαγή εμπειριών.

Όσον αφορά την υπό – Τράπεζα Δικαιοσύνης και Εσωτερικών Θεμάτων, για να αποκτήσει η περιοχή ένα βασικό επίπεδο σταθερότητας προτάθηκαν οι παρακάτω πρωτοβουλίες :

- *Καταπολέμησης της Διαφθοράς*, με βασικό στόχο την παροχή βοήθειας στις χώρες της περιοχής, ώστε να υιοθετήσουν τις κατάλληλες πρακτικές για την πάταξη αυτής. Η πρωτοβουλία πρώτη φορά τέθηκε σε ισχύ τον Φεβρουάριο του 2000 και ως δράσεις της ορίζει, την εφαρμογή των κανόνων του διεθνούς δίκαιου, τη χρηστή διακυβέρνηση και την αξιόπιστη διαχείριση, την ενίσχυση

του Συνταγματικού και Ποινικού θεσμικού πλαισίου, την εφαρμογή των νόμων και τη διαφάνεια στις επιχειρηματικές συναλλαγές.²⁹

- *Μάχης Εναντίον του Οργανωμένου Εγκλήματος*, με στόχο την πάταξή του. Για την επιτυχία αυτού οργανώθηκε η Πρωτοβουλία για την Πάταξη του Οργανωμένου Εγκλήματος η οποία θα περιλαμβάνει την υιοθέτηση στρατηγικών και συντονισμένης περιφερειακής δράσης των αστυνομικών αρχών, αλλά και διαρθρωτικές αλλαγές στο ευρύτερο σύστημα απονομής δικαιοσύνης.
- *Άσυλον και Μετανάστευσης*, με στόχο την χάραξη ενιαίας περιφερειακής πολιτικής για την προστασία των προσφύγων και υπολοίπων βίαιων μετακινούμενων ατόμων και την αποφυγή φαινομένων όπως καταναγκαστικής εργασίας, εμπόριο σαρκός κλπ. Ορίζονται ομάδες χωρών, συνήθως αυτές αποτελούνται από μία χώρα μέλος της ΕΕ, μία υποψήφια χώρα προς ένταξη και μία ή παραπάνω λήπτριες χώρες, οι οποίες θα καταγράψουν, σχεδιάζουν και θα εφαρμόζουν την πολιτική τους όπου θεωρούν ότι είναι απαραίτητη.
- *Αστυνόμευσης*, με κύριο σκοπό την βελτίωση των πρακτικών αυτής μέσα από την ανταλλαγή πρακτικών και εμπειριών μεταξύ αστυνομικών από το σύνολο των λήπτριων χωρών. Επιπλέον, η Πρωτοβουλία η οποία έχει οριστεί, θέτει τις βάσεις για την περιφερειακή συνεργασία και την ίδρυση ενός ενιαίου δικτύου παροχής πληροφόρησης των αρχών των λήπτριων χωρών.
- *Ετοιμότητας και Αποφυγής Φυσικών και μη Καταστροφών*, με στόχο την βελτίωση των εθνικών συστημάτων αντιμετώπισης καταστροφών, στο εσωτερικό τους αλλά και σε συνοριακές περιοχές. Αξίζει να σημειωθεί η πλήρης, σχεδόν, συμμετοχή των μελών του Συμφώνου, με αποτέλεσμα την χάραξη στρατηγικής 7 σημείων: Ανταλλαγής πληροφοριών, εναρμόνισης, κοινού σχεδιασμού και προγραμματισμού ασκήσεων, αξιολόγησης της διαχείρισης κρίσεων, ενημέρωσης του κοινού με συμμετοχή Μ.Μ.Ε, ενίσχυσης των τοπικών διαρθρωτικών δομών και διαδικασίες οι οποίες επιτρέπουν το πέρασμα των συνόρων σε περιόδους κρίσεων

²⁹ Ιδιαίτερα στην διακίνηση χρήματος το οποίο προέρχεται από παράνομες δραστηριότητες, «ξέπλυμα μαύρου χρήματος»

- *Παράνομη Διακίνησης Ανθρώπων*, με κύριο στόχο την καταπολέμηση και πάταξη του διεθνούς, πλέον, αυτού εγκλήματος. Η ομάδα εργασίας η οποία είναι υπεύθυνη για την εφαρμογή και τον συντονισμό των δράσεων και εστιάζεται στους τομείς προγραμμάτων ενημέρωσης του κοινού, συνεργασίας των αρμόδιων αρχών, ειδικών προγραμμάτων προστασίας θυμάτων, θεσμικής αλλαγής και πρόληψης.

3.3 Η Περιφερειακή Χρηματοδοτική Διάσκεψη Δωρητών

Η Περιφερειακή Διάσκεψη οργανώθηκε από τη Ευρωπαϊκή Επιτροπή και την Παγκόσμια Τράπεζα σε συνεννόηση με τον ειδικό Συντονιστή του Συμφώνου, στις Βρυξέλλες τον Απρίλιο του 2000. Την πρώτη μέρα των εργασιών, αναλύθηκε το πλαίσιο και οι προϋποθέσεις της περιφερειακής ανάπτυξης της Νοτιοανατολικής Ευρώπης, σε συνδυασμό με το ζήτημα της ενσωμάτωσης στις Ευρωπαϊκές δομές και κατά κύριο λόγο στην ΕΕ. Η Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων και η Ευρωπαϊκή Τράπεζα για την Ανασυγκρότηση και την Ανάπτυξη παρουσίασαν από κοινού τα περιφερειακά πλαίσια κάτω από τα οποία θα γίνουν οι προσπάθειες ανασυγκρότησης και βελτίωσης των υποδομών και παράλληλα του ιδιωτικού τομέα γενικότερα.

Την δεύτερη και τελευταία μέρα των εργασιών οι δύο παραπάνω φορείς, σε συνεργασία με τους υπεύθυνους για τις Τράπεζες Εργασίας I και III, παρουσίασαν προτάσεις για περιφερειακά προγράμματα και πρωτοβουλίες τα οποία θα επιζητούσαν χρηματοδότηση από τους δωρητές.

Ως πιο σημαντικό γεγονός της Διάσκεψης, θα μπορούσαμε να πούμε την υιοθέτηση τριών πακέτων :

- ενός Πακέτου Άμεσης Εφαρμογής³⁰ για έργα υποδομών, άμεσης προτεραιότητας, το οποίο θα ξεκινούσε μέσα σε ένα χρόνο
- ενός Πακέτου για το Εγγύς Μέλλον³¹, με έναρξη 2-3 χρόνια μετά από το προηγούμενο
- ενός Πακέτου Μεσοπρόθεσμης Διάρκειας³²

³⁰ Quick Start Package(QSP)

³¹ Near term Package(NTP)

³² Medium term Package(MTP)

Το Πακέτο Άμεσης Εφαρμογής περιελάμβανε 200 προγράμματα και από τις τρεις Τράπεζες Εργασίας αλλά και δια – τραπεζικά, με συνολική αξία 1,8 Δις Ευρώ. Τα περισσότερα προγράμματα προήλθαν από τις χώρες της Νοτιοανατολικής Ευρώπης σε συνεργασία με διεθνείς οργανισμούς. Αναλυτικά οι χρηματοδοτικές ανάγκες ανά Τράπεζα και τομέα φαίνονται στον παρακάτω πίνακα.

Πίνακας 2 : Χρηματοδοτικές ανάγκες ανά Τράπεζα Εργασίας

Δια-Τραπεζικές Πρωτοβουλίες	
Ενέργειες	Σύνολο(Σε Ευρώ)
Πρωτοβουλία Κατά της Διαφοράς	1.800.000
Επαναπροσέγγιση στη Ν.Α. Ευρώπη	2.500.000
Πρωτοβουλία Κοινωνικής Ανάπτυξης	860.000
Σύνολο	5.160.000
Τράπεζα Εργασίας I	
Ενέργειες	Σύνολο(Σε Ευρώ)
Ανθρώπινα δικαιώματα και Μειονότητες	6.950.223
Δημόσια Διοίκηση	1.555.700
Τοπική Αυτοδιοίκηση	1.253.800
Συνήγορος του Πολίτη	229.000
Διακρίσεις Φύλων	896.368
Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης	11.827.300
Διακοινοβουλευτικές Ανταλλαγές	869.740
Εκπαίδευση	11.601.842
Διαδικασία Szeged	1.500.000
Πρόσφυγες	218.400.000
Σύνολο	255.083.973
Τράπεζα Εργασίας II	
Ενέργειες	Σύνολο(Σε Ευρώ)
Υποδομές	1.131.000.000
Ανάπτυξη Ιδιωτικού Τομέα	290.000.000
Επενδύσεις	2.000.000
Περιβάλλον	19.550.000
Επαγγελματική Εκπαίδευση	6.532.000
Σύνολο	1.449.082.000
Τράπεζα Εργασίας III	
Ενέργειες	Σύνολο(Σε Ευρώ)
Άμυνα και Ασφάλεια	67.021.487
Δικαιοσύνη και Εσωτερικές Υποθέσεις	10.796.118
Σύνολο	77.817.605

Πηγή : Κότιος 2000, European Commission/World Bank, Summary of funding requirements in Euros for the Stability Pact Quick Start Package στο

www.seercon.org

Το ποσό το οποίο τελικά δεσμεύτηκε από τους δωρητές ήταν περίπου 2,4 Δις Ευρώ, το οποίο ξεπέρασε κάθε προσδοκία. Στο παρακάτω πίνακα διαφαίνονται οι χρηματικές δεσμεύσεις ανά δωρητή.

Πίνακας 3 : Δεσμεύσεις δωρητών ανά Τράπεζα Εργασίας (Σε εκατ. Ευρώ)

Δωρητές	Διατραπεζικές Πρωτοβουλίες	Τράπεζα Εργασίας I	Τράπεζα Εργασίας II	Τράπεζα Εργασίας III	Μη Ενταγμένα σε τομέα
Χώρες					0
Αυστρία	0	5,34	1,85	0,46	0
Καναδάς	0	28,63	10,74	11,45	0
Τσεχία	0,23	6,94	16,79	0,56	0
Δανία	0	0,06	0	0	9,94
Φιλανδία	0,34	0,67	2,78	0	0
Γαλλία	0,15	2,1	20,65	2,1	0
Γερμανία	2,56	47,04	93,87	6,14	0
Ελλάδα	0,42	2,35	7,3	0,74	0
Ουγγαρία	0	1,46	0,04	0,05	0
Ιρλανδία	0	1,27	0	0	0
Ιταλία	0	32,07	115,48	1,03	0
Λουξεμβούργο	0	1,67	0,9	0,29	0
Ολλανδία	0	27,5	38,75	1,5	0
Νορβηγία	0,2	2,28	5,28	2,23	2,36
Πολωνία	0	1,04	0	0	0
Πορτογαλία	0	0	6,5	0	0
Σλοβενία	0	0,76	4	0,38	0,38
Ισπανία	0	0,3	41	0	0
Σουηδία	0	0,16	2,38	0,55	0
Ελβετία	0,31	5,91	10,58	0	0
Ηνωμένο Βασίλειο	0	0	19,1	0	35,24
Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής	0,21	24,02	49,18	7,16	0
Λοιπές	0	2,5	55	2,5	0
Σύνολο Χωρών	4,41	194,07	502,17	37,13	47,92
Χώρες Ευρωπαϊκής Ένωσης	3,46	123,03	365,56	15,29	45,18
Ιδρύματα & Οργανισμοί					
Ευρωπαϊκή Επιτροπή	0	191	325	15,55	0
Τράπεζα Εμπορίου και Ανάπτυξης Μαύρης Θάλασσας	0	0	41,5	0	0
Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Τράπεζας για την Ανάπτυξη	0	75	75	0	0
Διεθνή Χρηματοδοτικά Ιδρύματα	0,83	0	867,17	25,94	0
Σύνολο Ιδρυμάτων & Οργανισμών	0,83	266	1.308,66	41,49	0
Τελικό Σύνολο	5,24	460,07	1.810,83	78,62	47,92

Πηγή :European Commission/World Bank, Expressions of Interest in Financing Quick Start Projects and Programs under the Working Tables στο www.seerecon.org

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ : ΠΟΛΙΤΙΚΑ ΕΜΠΟΔΙΑ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΟΛΟΚΛΗΡΩΣΗΣ

1. ΚΟΙΝΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΛΗΠΤΡΙΩΝ ΧΩΡΩΝ

1.1 Τάσεις διαίρεσης

Ιστορικά, η περιοχή, αποτελούσε την φυσική γέφυρα μεταξύ Ασίας και Ευρώπης, με αποτέλεσμα την εγκατάσταση αποδήμων από άλλα μέρη, η οποία άλλαζε συνέχεια την εθνολογική αναλογία της. Όταν «νέοι» κάτοικοι κατέφταναν για να αποικίσουν, οι παλαιότερες πληθυσμιακές ομάδες απομακρύνονταν σε άλλες περιοχές, στις οποίες όμως διατηρούσαν τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά τους (Zagar, 2000)

Από την αρχή της ιστορίας της, εμφανίζονται οι τάσεις για διαίρεση, ανάμεσα σε εθνικά πληθυσμιακά σύνολα, τα οποία ομαδοποιούνται υπό ενός κοινού χαρακτηριστικού, π.χ. θρησκεία. Με την διαίρεση της Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας τον 4^ο αιώνα μ.Χ. κατά μήκος των συνόρων της Βοσνίας-Ερζεγοβίνης και μετά από το σχίσμα το 1054, δημιουργήθηκαν δύο κύριες θρησκευτικές ομάδες, οι Ρωμαιοκαθολικοί, στα δυτικά των παραπάνω συνόρων και οι Ορθόδοξοι Χριστιανοί στα ανατολικά αυτών. Η εισβολή της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας τον 14^ο και 15^ο αιώνα, έφερε σε επαφή τους κατοίκους με το Μουσουλμανισμό και τα ήθη και έθιμά του. Συχνές διαμάχες υπήρχαν ανάμεσα στην Ορθόδοξη και τη Μουσουλμανική κοινότητα. Η απόσυρση των Οθωμανών των 19^ο αιώνα, επέτρεψε τη δημιουργία των νέων βαλκανικών κρατών. Ο πολιτικός χάρτης της περιοχής άλλαξε μετά από τον Πρώτο και το Δεύτερο Παγκόσμιο και τελικά τη δεκαετία του 1990, μετά από πολλαπλές ένοπλες συγκρούσεις. Η ταραγμένη αυτή περίοδος, συνέβαλε σε κύριο λόγο στην εθνική δομή του πληθυσμού της περιοχής. (Σοφianoπούλου, 2001 & Zagar, 2000)

Πίνακας 4 : Εθνολογική Σύσταση λήπτριων χωρών

Χώρα	Πληθυσμός (Σε εκατ.)	Εθνολογική Σύσταση
Αλβανία	3,4	Αλβανοί (95%), Έλληνες (3%), Ρόμα-Σέρβοι-Σκοπιανοί-Βλάχοι-Βούλγαροι (2%)
Βοσνία-Ερζεγοβίνη	3,5	Βόσνιοι (47%), Σέρβοι (36%), Κροάτες (15%), Λοιποί (2%)
Βουλγαρία	8,2	Βούλγαροι (86%), Τούρκοι (9%), Ρόμα (4%), Αρμένιοι και λοιποί (1%)
Κροατία	4,7	Κροάτες (78%), Σέρβοι (12%), Ούγγροι (0,5%), Σλοβένοι (0,5%), Λοιποί (9%)
Ο.Δ. Γιουγκοσλαβίας	11,1	Σέρβοι (62,2%), Αλβανοί (17,2%), Μαυροβούνιοι (5,9%), Γιουγκοσλάβοι (3,3%), Ούγγροι (3,2%), Μουσουλμάνοι (3,2%), Ρόμα (1,4%), Λοιποί (3,6%)
Π.Γ.Δ.Μ.	2	Σκοπιανοί (66%), Αλβανοί (23%), Τούρκοι (4%), Ρόμα (3%), Σέρβοι (2%), Λοιποί (2%)
Ρουμανία	22,5	Ρουμάνοι (89%), Ούγγροι (7%), Ρόμα (2%), Έλληνες-Σέρβοι-Κροάτες-Λοιποί (2%)

Πηγή : The German Marshall Fund of the United States 2000, www.gmfus.org

Τα φαινόμενα του εθνικισμού, τα οποία παρουσιάζονται έντονα σε όλο το σύνολο των λήπτριων χωρών¹, αποτελούν, ίσως, και το μεγαλύτερο εμπόδιο για την περιφερειακή ολοκλήρωση και συνεργασία. Τα κράτη και γενικότερα οι κοινωνίες, οι οποίες έχουν προκύψει από κομμουνιστικά συστήματα, υιοθετούν σε μεγάλο βαθμό την έννοια της εθνικής οντότητας. Βέβαια, σε μία υγιή πλουραλιστική δημοκρατία αυτό συνεπάγεται την διατήρηση της εθνική ταυτότητας όσον αφορά τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της πληθυσμιακής ομάδας, π.χ. γλώσσα, θρησκεία κλπ. Στα μετά-κομμουνιστικά κράτη, όμως, αυτή η έννοια της παράδοσης με βάση τα κοινά χαρακτηριστικά, παρερμηνεύεται ως εθνικισμός και αποτελεί το κύριο εργαλείο για την άνοδο στην εξουσία απολυταρχικών καθεστώτων. (Vucetic, 2001)

Ακόλουθα, τα συνταγματικά συστήματα, επιτρέπουν την άνοδο αυτή. Οι πολυκομματικοί συνασπισμοί και τα συστήματα των εκλογικών διαδικασιών, συχνά, χρησιμοποιούν τα φαινόμενα εθνικισμού και εθνικών εκκαθαρίσεων, ως μέσο προς την εξουσία. Οι δύο κυριότεροι πρώην εθνικιστικοί ηγέτες της περιοχής, της Ο.Δ. Γιουγκοσλαβίας και της Κροατίας, Μιλόσεβιτς και Tuđman, παρέμειναν στην εξουσία μεγάλα διαστήματα, τροφοδοτώντας το εθνικιστικό συναίσθημα με

¹ Τα εθνικιστικά κινήματα κυριαρχούν στη περιοχή των λεγόμενων Δυτικών Βαλκανίων και σε μικρότερο βαθμό στη Βουλγαρία και Ρουμανία

διαδοχικές πολεμικές συγκρούσεις, αλλά και ταυτόχρονα με την ιδιοκτησία των κυριότερων κρατικών πλουτοπαραγωγικών πηγών. (Anastasakis & Dzelilovic, 2002)

Αν και η συχνότητα των εθνικών συγκρούσεων είναι πλέον μικρή, δεν σημαίνει ότι έχουν κοπάσει. Η Βοσνία – Ερζεγοβίνη, αποτελεί κλασσικό παράδειγμα. Έξι χρόνια μετά την συμφωνία του Dayton, παραμένει μία διαιρεμένη χώρα. Οι αρχές διακυβέρνησης της υπάρχουν μόνο τυπικά, ενώ ταυτόχρονα η οικονομία της εξαρτάται αποκλειστικά από τη διεθνή χρηματοδότηση και χαρακτηρίζεται, μαζί με το Κοσσυφοπέδιο ως τα προτεκτοράτα της ΕΕ και των Ηνωμένων Εθνών στην περιοχή, αντίστοιχα. Χαρακτηριστική είναι η επίσημη δήλωση των Βόσνιο – Κροατών να εγκαταλείψουν την Ομοσπονδία. (Mintchev, 2001)

Παράλληλα, ένα χρόνο μετά την υπογραφή της Λύσης 1244, το Κοσσυφοπέδιο, χαρακτηρίζεται από εθνικές συγκρούσεις, με έναν μικρό αριθμό Σέρβων να παραμένουν στο βόρειο και μερικών στο νότιο μέρος της χώρας. Η Ο.Δ. της Γιουγκοσλαβίας, αντιμετωπίζει την τάση από το Μαυροβούνιο για ανεξαρτητοποίηση, με μοναδικό τρόπο αντιμετώπισης αυτής, την σύναψη συμφωνιών για την καθυστέρηση της απόσχισης. (Simic, 2001) Σε περίπτωση της διαίρεσης, θα σημαίνει το επίσημο τέλος της Γιουγκοσλαβικής Ομοσπονδίας και είναι σίγουρο ότι θα ξεσπάσει πολιτική κρίση στην Σερβία, λόγω της κατάρρευσης των ομοσπονδιακών θεσμών. Παρόμοια είναι και η κατάσταση στην Π.Γ.Δ.Μ., όπου η αλβανική μειονότητα στα δυτικά της χώρας, προσπαθεί να προωθήσει το μοντέλο της ομοσπονδίας, για το σύνολο της χώρας. (Simic, 2001 & Mitchev)

1.2 Κυριαρχία της Διαφθοράς

Η διαφθορά αποτελεί ένα σοβαρό πρόβλημα στο σύνολο των λήπτριων χωρών, αλλά και βασικό χαρακτηριστικό της πολιτικής ζωής. Η μεγάλη κλίμακά αυτής σε συνδυασμό με τους δεσμούς, η οποία έχει με το οργανωμένο έγκλημα, κλονίζει την εμπιστοσύνη των πολιτών στους θεσμούς.

Καμία από τις λήπτριες χώρες, δεν μπορεί να ισχυριστεί ότι είναι απαλλαγμένη από τα παραπάνω φαινόμενα. Να σημειωθεί ότι, όταν αναφερόμαστε στην διαφθορά δεν εννοούμε ότι περικλείει ο ακριβώς ορισμός της λέξης. Τα φαινόμενα τα οποία παρατηρούνται έχουν να κάνουν με την μορφή της δωροδοκίας,

ιδιαίτερα σε δημόσιους υπαλλήλους για την χορήγηση κάποιας άδειας, πιστοποιητικού κλπ. και άλλων παράνομων οικονομικών δραστηριοτήτων μικρής κλίμακας.

Αλλά ας ρίξουμε μια ματιά στους λόγους οι οποίοι κάνουν την διαφθορά, σχεδόν διαχρονική. Στην περιοχή της Σερβίας το μέσο μηνιαίο εισόδημα ενός εργαζομένου, ήταν στα τέλη του 2000, περίπου 75 Ευρώ. Το μέσο κόστος ζωής ήταν πολύ υψηλότερο, οπότε το έλλειμμα στον προϋπολογισμό του μέσου νοικοκυριού καλυπτόταν μέσα από την παραοικονομία με τρόπους όπως λαθρεμπόριο τσιγάρων, παράνομη πώληση καυσίμων και άλλες μικρής κλίμακας παράνομες οικονομικές συναλλαγές. Άλλωστε, η αύξηση στην ζήτηση υλικών αγαθών στις οικονομίες της αγοράς σημαίνει, μεταξύ άλλων, ότι το κοινωνικό σύνολο είναι πρόθυμο να πληρώσει για να καλύψει τις ανάγκες του, ενώ στην παραοικονομία η ίδια ζήτηση αποτελείται από εκείνους οι οποίοι δεν είναι διατεθειμένοι ή δεν μπορούν να πληρώσουν την παραπάνω νόμιμη τιμή. Ταυτόχρονα οι «προμηθευτές» της παραοικονομίας έχουν την δυνατότητα να διαθέτουν τα αγαθά σε χαμηλότερες τιμές, αφού είναι απαλλαγμένοι από φόρους και κοινωνικές πληρωμές (Fatic 2001b, Welfens 2001 : 81,82)

Η κατάσταση η οποία επικρατεί σήμερα είναι το ίδιο απογοητευτική. Οι υποβαθμισμένες οικονομίες των λήπτριων χωρών σε συνδυασμό με την έλλειψη κοινωνικής πολιτικής, καθιστούν την διαφθορά ως πάγια «βιομηχανία» από την οποία οι πολίτες πολλές φορές ζουν και εργάζονται. (Dordevic 2001)

Ο διαχωρισμός της διαφθοράς μπορεί να γίνει ανάλογα με την κλίμακά της. Για παράδειγμα, παράνομες οικονομικές συναλλαγές, μικρές σε μέγεθος, οι οποίες γίνονται για να αυξήσουν το μηνιαίο εισόδημα, εκμεταλλευόμενοι μία δημόσια θέση, θεωρείται γενικά μικρή. Όμως ένας πολιτικός, ο οποίος λαμβάνει μεγάλα χρηματικά ποσά από επιχειρηματικούς κύκλους, με σκοπό την προώθηση των συμφερόντων τους, αποτελεί διαφθορά μεγάλης κλίμακας. (Fatic 2001a : 2)

Το μέγεθος είναι δύσκολο να εντοπιστεί και να μετρηθεί. Ο παραπάνω πίνακας αποτελεί, μέρος μία προσπάθειας καταμέτρησης της διαφθοράς σε 90 χώρες παγκοσμίως και κατηγοριοποίηση αυτών. Είναι αξιόλογο ότι, για παράδειγμα, η Βουλγαρία έρχεται δεύτερη ανάμεσα σε αυτές τις χώρες όσον αφορά το ποσοστό διαφθοράς.

Πίνακας 5 : Δείκτης Διαφθοράς

Χώρες	Δείκτης Διαφθοράς για το 2000 (η βαθμολογία είναι από 1-10, με το 1 τον χειρότερο βαθμό)	Θέση Χώρας από το Σύνολο των 90
Ο.Δ. της Γιουγκοσλαβίας	1,3	89
Βουλγαρία	3,5	52
Κροατία	3,7	51

Πηγή : www.transparency.de

1.3 Πρόσφυγες και Μετατοπισμένες Πληθυσμιακές Ομάδες

Από ένα σύνολο περίπου τριών εκατομμυρίων ανθρώπων οι οποίοι αναγκάστηκαν να εγκαταλείψουν τον χώρο διαμονής τους λόγω των πολέμων στα Βαλκάνια, μόνο το 38% έχει επιστρέψει σε αυτόν. Περίπου 1.926.000 άτομα παραμένουν διάσπαρτοι μέσα στην περιοχή και συνήθως σε άλλες χώρες. (UNHCR 1999)

Πίνακας 6 : Πρόσφυγες και Εσωτερικά Μετατοπισμένα άτομα στα δυτικά Βαλκάνια

Χώρες	Συνολικός Πληθυσμός (σε εκατ.)	Εσωτερικά μετατοπισμένα άτομα	Πρόσφυγες
Βοσνία	3,8	809.500	65.000
Κροατία	4,5	52.400	28.400
Π.Γ.Δ.Μ.	2		21.200
Αλβανία	3,4		3.900
Ο.Δ.Γιουγκοσλαβίας	10,6	234.900	500.700
Πρόσφυγες εκτός περιοχής			210.000
Σύνολο	24,3	1.096.800	829.200

Πηγή : Statistical Overview & Humanitarian Issues Working Group, 1999, www.un.org

Πίνακας 7: Επαναπατρισμένοι Πρόσφυγες και Μετατοπισμένα Άτομα

Χώρες	Πρόσφυγες	Μετατοπισμένα άτομα
Βοσνία	161.000	73.000
Κροατία	35.000	63.600
Ο.Δ.Γιουγκοσλαβία	755.000	168.000
Σύνολο	951.000	304.600

Πηγή : UNHCR, Refugees and Others of Concern, 1999, Statistical Overview, www.unhcr.ch

Υπάρχουν συγκεκριμένα προβλήματα τα οποία στέκονται ως εμπόδιο στον επαναπατρισμό των παραπάνω ομάδων, η προσωπική ασφάλεια και προστασία, το ιδιοκτησιακό νομικό πλαίσιο, οι διακρίσεις, οι γραφειοκρατικές διαδικασίες και η περιορισμένη βοήθεια από διεθνείς παράγοντες.

Αρχικά το ζήτημα της προσωπικής ασφάλειας παραμένει το κύριο στοιχείο στο οποίο βασίζεται η επιστροφή των ομάδων. Η παρουσία των ειρηνευτικών δυνάμεων και παρατηρητών στην περιοχή έχει ατονήσει και δυστυχώς περιοριστεί στην περιοχή του Κοσσυφοπεδίου. Η εμπειρία δείχνει ότι ακόμη και σε περιοχές στις οποίες, οι επαναπατριζόμενοι θεωρούνται ως μειονότητα, υπάρχει η τάση επιστροφής, αρκεί να συνδυάζεται και με την αίσθηση της ασφάλειας. (ICG 2001 : 26-30)

2. ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ ΣΤΙΣ ΛΗΠΤΡΙΕΣ ΧΩΡΕΣ

2.1 Αλβανία

(Πηγή: CIA World Factbook 2001)

Τον Οκτώβριο του 1999, ο πρώην πρωθυπουργός της χώρας, Pandeli Majko αντικαταστάθηκε από τον Ilir Meta, ως επικεφαλής της κυβέρνησης του Σοσιαλιστικού Κόμματος, το οποίο παραμένει στην εξουσία έως και σήμερα. Ο Meta ήταν επικεφαλής της νεολαίας του Κόμματος και ο διορισμός του επήλθε μετά από συμφωνία μεταξύ του Fatos Nano² και του πρώτου. (Schmidt, 2000 : 2)

Με την είσοδο του 2000, η πρώτη σύγκρουση στο εσωτερικό της κυβέρνησης πραγματοποιήθηκε. Ο υπουργός Οικονομικών και Ιδιωτικοποιήσεων Zef Preci, ήρθε σε ρήξη με τον Meta, λόγω οικονομικών ατασθαλιών και εμφάνιση φαινομένων διαφθοράς σε ότι αφορούσε το εμπόριο και διάθεση των καυσίμων στο εσωτερικό της χώρας. Ακολούθησαν μηνύσεις και από τις δύο πλευρές, με τελικό αποτέλεσμα την απόσυρση των κατηγοριών από την μεριά του Preci και την απομάκρυνσή του από την κυβέρνηση. Νέος υπουργός διορίστηκε ο Mustafa Muci.

Υπό το πρίσμα των δημοτικών εκλογών της 1^{ης} Οκτωβρίου, οι οποίες ήταν μία ευκαιρία για την αναμέτρηση των δύο μεγάλων κομμάτων της χώρας, το Σοσιαλιστικό και το Δημοκρατικό, η κυβέρνηση του Meta, προσανατολίστηκε σε θέματα τα οποία θα απέφεραν εκλογική επιτυχία, όπως επισκευή και βελτίωση του οδικού δικτύου³ και ιδιωτικοποιήσεις⁴. Το αποτέλεσμα των εκλογών δικαίωσε

² Πρόεδρος του Σοσιαλιστικού Κόμματος της Αλβανίας

³ Το οδικό δίκτυο της Αλβανίας ήταν από τα χειρότερα σε όλο τον Ευρωπαϊκό Χώρο. Κατά την περίοδο του Κομμουνισμού στη χώρα, τα ιδιωτικά αυτοκίνητα απαγορεύονταν, με αποτέλεσμα οι δρόμοι να αποσκοπούν στην μικρότερη δυνατή κυκλοφορία. Κατά την διάρκεια του 2000, ο Meta χορήγησε κονδύλια για την επισκευή και αναδιοργάνωση του οδικού δικτύου και ταυτόχρονα κατέφυγε σε ξένες εταιρίες, έτσι ώστε να επιταχυνθούν οι εργασίες αποπεράτωσης.

⁴ Οι δύο μεγαλύτερες ιδιωτικοποιήσεις ήταν η πώληση της AMC, κόμβος GSM, στην CosmoOte για 85,6\$ εκατ. και η πώληση της δεύτερης μεγαλύτερης τράπεζας, Εθνική Εμπορική Τράπεζα, στην Τουρκική Kent Bank, με μετόχους την EBRD και την Παγκόσμια Τράπεζα. (Εθνική Τράπεζα Ελλάδος 2000 : 2)

απόλυτα τις επιλογές αυτές και το Σοσιαλιστικό Κόμμα επικράτησε. Από την άλλη μεριά, το Δημοκρατικό Κόμμα, αμφισβήτησε το εκλογικό αποτέλεσμα και επικαλέστηκε νοθεία και αλλοίωση αυτού. Μετά από δύο μήνες έντονων πορειών διαμαρτυρίας, με αποκορύφωμα τον εμπρησμό κυβερνητικών κτιρίων και τον θάνατο ενός διαδηλωτή, η πολιτική αναταραχή κόπασε. (Schmidt 2000 : 2, Raxhimi 2001 : 1)

Το 2001 ήταν η χρονιά για τις βουλευτικές εκλογές στη χώρα. Μετά από 5 ψηφοφορίες, 24 Ιουνίου, 8,22 και 29 Ιουλίου, 19 Αυγούστου, το Σοσιαλιστικό Κόμμα, κατείχε τις 88, από τις 140, έδρες του κοινοβουλίου. Από τις 100 εκλεκτορικές ζώνες, οι 37 αμφισβητήθηκαν για την εγκυρότητα των αποτελεσμάτων τους. (OSCE 2001a : 3, 4, European Commission 2002a : 6)

Παρ' όλα αυτά, η αντιπολίτευση μπορούσε την Βουλή μέχρι τον Ιανουάριο του 2002. Ταυτόχρονα, διαμάχες στο εσωτερικό του Σοσιαλιστικού Κόμματος μπορούσαν με την σειρά τους άλλα θεσμικά όργανα, με αποτέλεσμα την αποδυνάμωση των λειτουργιών διοίκησης και την εμφάνιση φαινομένων νεποτισμού και διαφθοράς. (Schmidt 2000: 3)

2.2 Βοσνία Ερζεγοβίνη

(Πηγή: CIA World Fact book 2001)

Το Δεκέμβριο του 2002, οι κάτοικοι της Βοσνίας – Ερζεγοβίνης, θα διαγράψουν τον έβδομο χρόνο από την υπογραφή της Συμφωνίας του Dayton, η οποία έφερε τον τερματισμό του επί 43 μήνες εμφύλιου πολέμου στη χώρα. Η Ειρηνευτική Συμφωνία του Dayton, τέθηκε σε εφαρμογή τον Δεκέμβριο του 1995 και αποτελεί ένα πολύπλοκο, αλλά και καινοτόμο, σύστημα διοίκησης το οποίο περιέχει δύο οντότητες :

μία δημοκρατία, την Σερβική Δημοκρατία³, ο πληθυσμός της οποίας είναι πάνω από το 90% Σέρβοι και την Ομοσπονδία της Βοσνίας Ερζεγοβίνης⁶, η οποία διαιρείται σε

³ Republika Srpska

δύο περιοχές με Βόσνιους και Κροάτες, με ποσοστό πληθυσμού πάνω από 80%, στις μονοεθνικές, σε πλειοψηφία, αυτές περιοχές. Στην ουσία στο σύνολο της χώρας θα μπορούσαμε να πούμε ότι υπάρχουν τρεις εθνικές οντότητες : Βόσνιοι, Κροάτες και Σέρβοι. (Bardos, 1999 : 1, European Commission 2002b : 4,5)

Το έτος 2000 ήταν χρονιά εκλογών για την χώρα, με τις δημοτικές εκλογές τον Απρίλιο και τις εθνικές τον Σεπτέμβριο. Ένα θετικό μήνυμα από τις δημοτικές εκλογές ήταν ότι τα «εθνικιστικά» κόμματα τα οποία κυριαρχούσαν στην πολιτική σκηνή της χώρας από το 1990, το κόμμα της Μουσουλμανο-Βοσνιακής Δημοκρατικής Δράσης, το κόμμα της Κροατικής Δημοκρατικής Ένωσης και το κόμμα της Σερβικής Δημοκρατίας, έχασαν ένα μεγάλο μέρος του εκλογικού τους σώματος, με αποτέλεσμα την αποδυνάμωσή τους.

Ομοίως και στις εθνικές εκλογές τα εθνικιστικά και ακροδεξιά κόμματα υπέστησαν ήττα, με αποτέλεσμα να μειωθούν οι θέσεις που κατείχαν στην Βουλή των Αντιπροσώπων από 27 σε 19, στο σύνολο των 42. Παρ'όλα αυτά όμως, η επιρροή των παραπάνω κομμάτων παρέμεινε ισχυρή στους Σέρβους και Κροάτες ψηφοφόρους, με αποτέλεσμα το κόμμα της Σερβικής Δημοκρατίας να κερδίσει την απόλυτη πλειοψηφία στο Σερβικό κομμάτι της χώρας και να θέσει υποψήφιο για την προεδρία, κατατροπώνοντας τον Milorad Dodik, μέχρι τότε πρόεδρο και υποστηριζόμενο από την διεθνή κοινότητα. (Bardos 2000 : 1)

Μετά από διάφορες προσφυγές για τα εκλογικά αποτελέσματα για την τελική μορφή της κυβέρνησης, ήταν η ώρα του Ανώτατου Συνταγματικού Δικαστηρίου να ξεδιαλύνει το τοπίο στην πολιτική σκηνή της χώρας. Μία από τις πρώτες αποφάσεις ήταν ότι οι συνθήκες πρόνοιας και περίθαλψης στη Σερβική Δημοκρατία και στη Μουσουλμανο - Κροατική Ομοσπονδία είναι μεροληπτικές⁷ και ότι πρέπει να εναρμονιστούν με το Σύνταγμα . Δηλαδή οι Βόσνιοι, οι Κροάτες και οι Σέρβοι θεωρούνται πλέον συνταγματικοί πολίτες με ίσα δικαιώματα σε όλη την επικράτεια και δεν απολαμβάνουν ιδιαίτερα πλεονεκτήματα στις μονοεθνικές περιοχές στις οποίες διαμένουν.

⁶ Συχνά αναφέρεται και ως Βόσνιο – Κροατική Ομοσπονδία

⁷ Στην ουσία η Βοσνία – Ερζεγοβίνη αποτελείται από τρεις μονοεθνικές κοινότητες με ξεχωριστή ποιότητα υποδομών όσον αφορά τις υποδομές για περίθαλψη, εκπαίδευση, δημοσιονομική πολιτική, τηλεπικοινωνίες κλπ., το οποίο αντισταθμίζει όλες τις προσπάθειες για άμβλυνση των περιφερειακών ανισοτήτων στο εσωτερικό της χώρας, και αν θυμηθούμε το παράδειγμα της διάλυσης της Γιουγκοσλαβίας, μπορεί να οδηγήσει σε περαιτέρω συγκρούσεις.

Αξίζει να σημειωθεί ότι η απόφαση αυτή πάρθηκε με πλειοψηφία 5 προς 4 στο με 9 έδρες Συνταγματικό Δικαστήριο. Από τους 5, οι δύο ήταν Βόσνιοι και οι τρεις διεθνείς δικαστές. Το γεγονός αυτό μας δείχνει τις διαφοροποιήσεις και τις έντονες αντιπαραθέσεις στο εσωτερικό της χώρας. Δυστυχώς, υπό τις συνθήκες αυτές, και σε συνδυασμό με την έλλειψη του μηχανισμού εφαρμογής των αποφάσεων, σε περίπτωση απουσίας διεθνών παρατηρητών, το Συνταγματικό Δικαστήριο είναι αδύναμο να αντιμετωπίσει τα εσωτερικά προβλήματα και προχωρήσει σε αλλαγές θεσμικού χαρακτήρα. (Bardos 2000: 2,3)

Στα πλαίσια της διεθνούς παρέμβασης, ο OSCE έθεσε το ζήτημα του ασυμβίβαστου σε όσους έχουν κυβερνητικές θέσεις, απαγορεύοντας με αυτό τον τρόπο να κατέχουν αξιώματα σε δημόσιους οργανισμούς. Αποτέλεσμα αυτής της πολιτικής ήταν 7 βουλευτική αντιπρόσωποι να παραιτηθούν από την πολιτική τους ιδιότητα και 136 από τις θέσεις τους σε διάφορους δημόσιους φορείς. Παράλληλα, τέθηκε το ζήτημα της διαφάνειας της χρηματοδότησης των επιμέρους πολιτικών κομμάτων και ορίστηκε πλαφόν σε σχέση με το ποσό το οποίο έχει να κάνει με προεκλογικές εκστρατείες. (OSCE 2002a: 5,19, Bardos 2000: 3)

2.3 Βουλγαρία

(Πηγή: CIA World Fact book 2001)

Στο τέλος του 2000, η Βουλγαρία μετά από 10 χρόνια μετά-κομμουνιστικής περιόδου, ανέδειξε κυβέρνηση, η οποία για πρώτη φορά κατόρθωσε να συμπληρώσει την θητεία της, χωρίς να καταφύγει στο ενδιάμεσο σε πρόωρες εκλογές ή σε προσωρινές μορφές διακυβέρνησης με την μορφή συνασπισμού.

Κάθε άλλο παρά ομαλή μπορεί να χαρακτηρίσει κανείς την πορεία του κυβερνώντος κόμματος, Ένωση Δημοκρατικών Δυνάμεων, την τελευταία χρονιά πριν από την βουλευτικές εκλογές του 2001. Ο μεγάλος σε έκταση ανασχηματισμός στο τέλος του 1999, από τον πρωθυπουργό Ivan Kostov, έβαλε σε υποψίες την κοινή γνώμη για ατασθαλίες και φαινόμενα διαφθοράς, μέσα στο υπουργικό συμβούλιο.

Πράγματι, τον Απρίλιο του 2000, ο πρώην υπουργός εσωτερικών Bogomil Bonev, δήλωσε δημόσια ότι έχει στοιχεία για διαφθορά και απείλησε να προχωρήσει σε αποκαλύψεις αν ο πρωθυπουργός δεν παραιτηθεί. Ταυτόχρονα ο πρόεδρος της χώρας Zhelu Zhelev κατηγορήσε το κυβερνών κόμμα για δωροδοκίες και υπεξαίρεσεις κονδυλίων. (Nedyalkova 2001 : 1)

Αν και κατατέθηκε πρόταση μομφής κατά της κυβέρνησης Kostov, ένα δάνειο 7,5\$ εκατ. από την Παγκόσμια Τράπεζα για την καταπολέμηση της διαφθοράς και την βελτίωση των τελωνειακών ελέγχων, ήρθε με πολύ βολικό τρόπο να οδηγήσει στην απόρριψη αυτής. Η πρόταση αυτή αντικαταστάθηκε με νομοσχέδιο σχετικά με την διαφάνεια των περιουσιακών στοιχείων των δημόσιων λειτουργών, ενώ ταυτόχρονα δεν ψηφίστηκε καν το νομοσχέδιο σχετικά με τις χρηματοδοτήσεις των πολιτικών κομμάτων.

Στα μέσα του Ιουνίου ο επικεφαλής της διαπραγματευτικής ομάδας της χώρας με την Ευρωπαϊκή Ένωση και πρώην υπουργός Βιομηχανίας, Alexander Bozhkov, αναγκάστηκε να παραιτηθεί μετά από δίωξη που ασκήθηκε από τον Γενικό Εισαγγελέα για λήψη δωροδοκιών κατά την περίοδο που ήταν στην κυβέρνηση.⁸ (Nedyalkova 2001 : 2)

Με έντονη την δυσαρέσκεια των πολιτών απέναντι στην κυβέρνηση και την πτώση της δημοτικότητάς του Kostov, η απόφαση του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου της 1 Δεκεμβρίου να εντάξει την Βουλγαρία από τις χώρες της Λίστας του Σέγκεν, και να επιτρέψει την μετακίνηση των πολιτών της στο χώρο της Ένωσης χωρίς την απαίτηση βίζας⁹, ανέτρεψε προσωρινά το αρνητικό κλίμα. Χαρακτηρίστηκε από μεγάλο ενθουσιασμό και έδωσε τα πρώτα μηνύματα για τον Ευρωπαϊκό προσανατολισμό της χώρας. (European Commission 2002c : 24)

Το αποτέλεσμα των βουλευτικών εκλογών της 17^{ης} Ιουνίου 2001, ήταν εν μέρει αναμενόμενο. Το κυβερνών κόμμα υπέστη βαριά ήττα, σε αντίθεση με τον νεοσύστατο Συνασπισμό Εθνικού Κινήματος “Simeon II” με επικεφαλής τον Simeon Saxe-Coburg-Gotha, πρώην Τσάρο της Βουλγαρίας με 42,74% έναντι 18,18%. (OSCE 2001b : 19)

⁸ Τα μέσα μαζικής ενημέρωσης της χώρας είχαν ονομάσει τον Bozhkov «Κύριο 10 %», επειδή όπως υποστήριζαν δεχόταν ως δωροδοκίες το 10% από κάθε συμφωνία που επικύρωνε

⁹ Με εξαίρεση το Ηνωμένο Βασίλειο και την Ιρλανδία

2.4 Κροατία

(Πηγή: CIA World Fact book 2001)

ήταν άνετη και με μεγάλη διαφορά, ο συνασπισμός δεν κατόρθωσε να καταλάβει τα 2/3 του κοινοβουλίου, το οποίο είναι η απαραίτητη αναλογία έτσι ώστε να μπορεί να κατοχυρώσει θεσμικές και συνταγματικές ρυθμίσεις. Πρόεδρος της χώρας εκλέχθηκε ο Stipe Mesic από το Εθνικό Κροατικό Κόμμα και πρωθυπουργός διορίστηκε ο Ivica Račan. Η νέα κυβέρνηση είχε δύο κύριους στόχους : την αποκατάσταση της δημοκρατίας και των θεσμών αυτής και την άμβλυση των πολυετών πολιτικών και κοινωνικών προβλημάτων με απώτερο στόχο την ομαλή μετάβαση. (Bicanic 2001: 1, OSCE 2000a : 20)

Οι δημοτικές εκλογές του Μαΐου του 2001, έγιναν σε ήρεμο κλίμα χωρίς ιδιαίτερες εκπλήξεις ως προς το αποτέλεσμα. Στις περισσότερες επαρχίες δημιουργήθηκαν επιμέρους συνασπισμοί σε ακολουθία με το εθνικό μοντέλο. Η μεγάλη αποχή, περίπου στο 55%, απέδειξε ότι ο πληθυσμός είναι ιδιαίτερα δυσαρεστημένος με τους ρυθμούς με τους οποίους αναπτύσσεται η χώρα αλλά και εκφράζεται η αποδοκιμασία αυτού προς την κυβέρνηση όσον αφορά την οικονομική του κατάσταση. (OSCE 2001c : 15)

Από τον Ιούνιο του ίδιου χρόνου η κυβέρνηση Συνασπισμού αποτελείται από πέντε κόμματα, μετά από την αποχώρηση του Istrian Democratic Congress. Παράλληλα η ετερογένεια και χρονοβόρες διαπραγματεύσεις στο εσωτερικό της κυβέρνησης για την λήψη αποφάσεων και καταμερισμό των αρμοδιοτήτων οδηγούν

Οι βουλευτικές εκλογές της 3^{ης} Ιανουαρίου του 2000 και οι αντίστοιχες προεδρικές της 7^{ης} Φεβρουαρίου άλλαξαν το πολιτικό σκηνικό της χώρας. Το εθνικιστικό καθεστώς το οποίο κυβερνούσε για όλη τη δεκαετία του 1990, Κροατική Δημοκρατική Συμμαχία, ανετράπη από ένα κεντρο – αριστερό συνασπισμό έξι κομμάτων, με κυρίαρχα κόμματα τους Σοσιαλδημοκράτες και τους Φιλελεύθερους. Αν και η επικράτηση

κατά περιόδους σε συγκρούσεις, με άμεσο αντίκτυπο την καθυστέρηση των ρυθμών μετάβασης και ομαλοποίησης της οικονομικής ζωής της χώρας. (Bicanic 2001 : 3)

2.5 Ο.Δ. Γιουγκοσλαβίας

(Πηγή: CIA World Fact book 2001)

Η πολιτική σκηνή της χώρας, για το έτος 2000, ξεκίνησε με μία σημαντική αλλαγή. Δώδεκα πολιτικά κόμματα της αντιπολίτευσης ένωσαν τις δυνάμεις τους και σχημάτισαν την Σερβική Δημοκρατική Αντιπολίτευση, ΣΔΑ. Σε εκείνη την χρονική στιγμή η μοίρα του νέου αυτού κόμματος, χαρακτηρίστηκε από πολλούς ως δυσοίωνη και ότι η διάρκεια ζωής του θα ήταν περιορισμένη.

Χωρίς να θορυβηθεί από τον σχηματισμό του νέου κόμματος, ο τότε πρόεδρος της χώρας, Slobodan Milosevic, προχώρησε, ίσως από ότι λέγεται από τους περισσότερους πολιτικούς αναλυτές, στο χειρότερο λάθος, όπως αποδείχθηκε της πολιτικής του καριέρας. Τον Ιούλιο του 2000 προώθησε τροποποίηση στο Σύνταγμα με την οποία ο Πρόεδρος δεν θα εκλεγόταν πλέον από το Ομοσπονδιακό Κοινοβούλιο, αλλά με απ'ευθείας εκλογές από τον λαό, και ταυτόχρονα εξήγγειλε πρόωρες εκλογές τόσο βουλευτικές, όσο και προεδρικές τον Σεπτέμβρη του ίδιου έτους. (Bartos 2000 : 1)

Η πολιτική ηγεσία του Μαυροβουνίου αντέδρασε έντονα στη συνταγματική αυτή ρύθμιση, αφού το περιορισμένο πληθυσμιακό μέγεθός του, δεν θα του έδινε ποτέ την ευκαιρία να αναδείξει υποψήφιο για την προεδρία, ο οποίος θα ήταν εφικτό να εκλεγεί. Άμεση συνέπεια αυτού, ήταν η απόφαση με την οποία θα προχωρούσε σε μπούκοτάζ των ομοσπονδιακών εκλογών. Ταυτόχρονα, η απόφαση αυτή έδωσε φωνή σε εκείνους οι οποίοι υποστήριζαν την απόσχιση του Μαυροβουνίου και την ανεξαρτητοποίησή του από την Γιουγκοσλαβία. Ο πρόεδρος Djukanovic, όμως, ήταν ήδη σε διαμάχη με την στρατιωτική ηγεσία του Μαυροβουνίου και δεν ήταν πρόθυμος να μπλεχτεί σε μία μετωπική σύγκρουση με το Βελιγράδι.

Κατά την περίοδο της προεκλογικής εκστρατείας για τις προεδρικές εκλογές, όλα τα κρατικά μέσα ενημέρωσης, ηθελημένα αγνοούσαν τον υποψήφιο του ΣΔΑ, Vojislav Kostunica και πολύ συχνά υπήρξαν καταστροφές εκλογικών τμημάτων και εκφοβισμοί από τους τότε καθεστωτικούς. Παρ'όλα αυτά το ΣΔΑ, είχε μία πολύ επιτυχημένη καμπάνια και αυτό οφείλεται κυρίως στον αρχηγό του Δημοκρατικού Κόμματος, μέλος του ΣΔΑ, Zoran Djindjic, ο οποίος από πολλούς θεωρείται ότι ήταν ο «στρατηγός» πίσω από την μετέπειτα πτώση του Milosevic. (Bardos 2000 : 5)

Το αποτέλεσμα των εκλογών δικαίωσε τον Kostunica και το ΣΔΑ. Με ποσοστό συμμετοχής συνολικά στο περίπου 73%¹⁰, ανακοίνωσε την νίκη του. Αν και το καθεστώς του Milosevic παραδέχθηκε την ήττα του, τόσο σε ομοσπονδιακό όσο και σε τοπικό επίπεδο, η Ομοσπονδιακή Εκλεκτορική Επιτροπή αποφάνθηκε ότι ο Kostunica, δεν είχε υπερβεί το 50% των ψήφων¹¹ το οποίο είναι απαραίτητο για να εκλεγεί από τον πρώτο γύρο και κάλεσε αυτόν και τον Milosevic να πάρουν μέρος σε δεύτερο γύρο στις 8 Οκτωβρίου.

Στον απόηχο της απόφασης αυτής και μετά από πλήθος συγκρούσεων και διαδηλώσεων, το ΣΔΑ κάλεσε στις 2 Οκτωβρίου, το λαό να συμμετέχει σε γενική απεργία με σκοπό να ασκήσει πίεση στον Milosevic. Το γεγονός, ότι στην απεργία συμμετείχαν και οι εργαζόμενοι στα ορυχεία του Kolubara, τα οποία είναι υπεύθυνα για την τροφοδοσία του ηλεκτρικού στο μεγαλύτερο μέρος της Σερβίας, βοήθησε πολύ την αντιπολίτευση.¹²

Το τελικό κτύπημα κατά του Milosevic, έγινε στις 5 Οκτωβρίου, όταν εκατοντάδες χιλιάδες άνθρωποι από όλη την επικράτεια της χώρας συγκεντρώθηκαν στο Βελιγράδι σε μία μαζική πορεία διαμαρτυρίας. Κατά την διάρκεια αυτής, οι διαδηλωτές κατέλαβαν το Κοινοβούλιο και τον κρατικό σταθμό τηλεόρασης, ενώ δεν υπήρξε παρέμβαση ούτε του στρατού ούτε της αστυνομίας καθώς οι τελευταίοι οπισθοχωρούσαν από τους δρόμους σταδιακά. Ο Milosevic παραχώρησε την εξουσία στις 6 Οκτωβρίου και ο Kostunica ορκίστηκε πρόεδρος στις 7 του ίδιου μηνός. (Bardos 2001: 7, OSCE 2001d : 3)

¹⁰ η συμμετοχή στις εκλογές στο Μαυροβούνιο ήταν πολύ μικρή, γύρω στο 25%, λόγω του κυβερνητικού μπουκοτάζ

¹¹ ακυρώνοντας ένα μέρος αυτών

¹² ιδιαίτερα, αφού η αστυνομία δεν ήταν διατεθειμένη να ασκήσει βία, για να υποχρεώσει αυτούς να γυρίσουν πίσω στα ορυχεία.

Οι βουλευτικές εκλογές του Δεκεμβρίου δικαίωσαν το ΣΔΑ με ποσοστό της τάξης του 65%. Η πτώση του καθεστώτος αντιμετωπίστηκε με ευχαρίστηση και από την διεθνή κοινότητα και άρχισε η διαδικασία μετάβασης και ενσωμάτωσης της χώρας στην παγκόσμια σκηνή μετά από αρκετά χρόνια απομόνωσης. (OSCE 2001d : 16)

Όσον αφορά την περιοχή του Κοσσυφοπεδίου, οι εξελίξεις ήταν απογοητευτικές. Τον Οκτώβριο, έγιναν οι πρώτες δημοτικές εκλογές υπό την επίβλεψη των Ηνωμένων Εθνών. Το αποτέλεσμα ήταν ιδιαίτερα ανατρεπτικό. Η Δημοκρατική Λίγκα, υπό την αρχηγία του Idrachim Rugona επικράτησε με μεγάλη διαφορά του Δημοκρατικού Κόμματος του Κοσσυφοπεδίου, υπό την αρχηγία του Hasim Thaci, το οποίο να σημειωθεί υποστηρίζεται από τον Εθνικό Απελευθερωτικό Στρατό (UCK). Την περίοδο μετά από τις εκλογές, ακολούθησε ένα κύμα συγκρούσεων, δολοφονιών αξιωματούχων και οργανωμένη βία κατά των Σέρβων της περιοχής. Δυστυχώς οι συγκρούσεις επεκτάθηκαν και στο σερβικό έδαφος αλλά και στα βόρεια σύνορα των Σκοπίων.

Η πολιτική σκηνή στη Γιουγκοσλαβία, ταλανίζεται το 2001 από ένα κυρίως θεσμικό πρόβλημα, αυτό της δικαιοδοσίας στα πλαίσια της Ομοσπονδίας. Η άλλοτε μερική ισχύ των νόμων από την μία και η απουσία αυτών από την μία Δημοκρατία της Ομοσπονδίας, στην άλλη έχει οδηγήσει σε αποδυνάμωση την προσπάθεια για ανασυγκρότηση. Το ακριβώς αντίθετο ισχύει στο Μαυροβούνιο, του οποίου η κυβέρνηση εμφανίζεται ως υπερμεγεθυμένη με αποτέλεσμα την έλλειψη συντονισμού.

Τον Μάρτιο του 2002 υπογράφηκε συνθήκη για την ανοικοδόμηση των σχέσεων μεταξύ του Μαυροβουνίου και της Σερβίας, στο Βελιγράδι, η οποία επιτρέπει στις Δημοκρατίες αυτές την πλήρη ανεξαρτησία σε εκλεκτορικά ζητήματα, μεταξύ άλλων.¹³ Το θεσμικό πλαίσιο εξετάστηκε προσεκτικά και από τις δύο πλευρές και ως αποτέλεσμα είναι η αντικατάσταση του Ο.Δ. Γιουγκοσλαβίας σε μία οντότητα η οποία θα καλείται Σερβία και Μαυροβούνιο. (OSCE 2002b : 3)

¹³ Για περισσότερες πληροφορίες βλ.

<http://www.cudelfue.org/english/news/final20020610/final20020610e.asp>

2.6 Π.Γ.Δ.Μ.

(Πηγή: CIA World Fact book 2001)

Στις βουλευτικές εκλογές του 1998 ο επονομαζόμενος «Συνασπισμός για Αλλαγή», ο οποίος περιελάμβανε το συντηρητικό Μακεδονικό Επαναστατικό Δημοκρατικό Οργανισμό για Εθνική Ενότητα (ΜΕΔΟΕ) και το κεντρώο κόμμα Εναλλακτικής Δημοκρατίας (ΚΕΔ), κέρδισε την πλειοψηφία στο

κοινοβούλιο. Ακολούθησε ο σχηματισμός της κυβέρνησης, με την προσχώρηση του

Αλβανικού Δημοκρατικού Κόμματος (ΑΔΚ) στον Συνασπισμό. (Krause 1999 : 1)

Οι εσωτερικές διαμάχες μεταξύ των μελών του Συνασπισμού, συχνά κυριαρχούσαν στην πολιτική σκηνή της χώρας για τα επόμενα χρόνια. Αρκετές φορές ο πρόεδρος του ΜΕΔΟΕ και πρωθυπουργός της χώρας, Ljubco Georgievski και ο αρχηγός του ΑΔΚ Vasil Turukovski, ήρθαν σε έντονη αντιπαράθεση και χρειάστηκαν πολύωρες διαβουλεύσεις και συνομιλίες για να διασωθεί και να εξασφαλιστεί η βιωσιμότητα του Συνασπισμού.

Παράλληλα, οι έντονες διαφοροποιήσεις στη δομή του κοινοβουλίου και της κυβέρνησης, επιβάρυναν ακόμη πιο πολύ την ήδη ασταθή πολιτική ζωή της χώρας. Η 27-μελής κυβέρνηση της χώρας ήταν από τις μεγαλύτερες αριθμητικά σε όλη την Ευρώπη. Τον Ιούλιο του 1999, ο αριθμός των μελών της μειώθηκε σε 17, από τα οποία 7 άνηκαν στο χώρο του ΜΕΔΟΕ, 5 στο ΚΕΔ και 4 στο ΑΔΚ. Η δυσαρέσκεια από τα μέλη των κυβερνώντων κομμάτων εκφράστηκε τον Αύγουστο του 2000, όταν 6 βουλευτές του ΜΕΔΟΕ προσχώρησαν στο νέο κόμμα Αληθινής Επιλογής Μακεδονικής Αλλαγής αφήνοντας το πεδίο ανοικτό και για άλλες προσχωρήσεις από τα υπόλοιπα κόμματα. Ένα πρωτόγνωρο κύμα βίας ξέσπασε στη συνέχεια. Αγανακτισμένοι οπαδοί του ΜΕΔΟΕ πολιορκούσαν για μέρες τις κατοικίες των παραπάνω έξι, με αποκορύφωμα την εξαφάνιση ενός από αυτούς για αρκετό καιρό και την «περίεργη» επιστροφή του για να ανακοινώσει ότι θα παραμείνει στη θέση του. Φυσικά, το ΜΕΔΟΕ αρνήθηκε κάθε συμμετοχή στις εκδηλώσεις βίας

υποστηρίζοντας ότι ήταν αυθόρμητες και οργανωμένες από τον ίδιο τον λαό. (Krause 2001: 3)

Τον Σεπτέμβριο του 2000, έγιναν οι δημοτικές εκλογές στην χώρα με τρεις επιμέρους Συνασπισμούς να διεκδικούν τα αξιώματα. Ο Συνασπισμός του ΜΕΔΟΕ και του ΚΕΔ, με σύνθημα το “Za Dobroto na Site”, Για το Καλό Όλων, ο Συνασπισμός της αντιπολίτευσης με το σύνθημα “Za Makedonija – Zaedno”, Για την Μακεδονία Μαζί, και τέλος ο Συνασπισμός των Αλβανικών Κομμάτων.

Η διεξαγωγή αυτών κάθε άλλο από ομαλή ήταν. Νοθεία, τρομοκρατία και εκφοβισμός στους ψηφοφόρους, ακόμη και ένοπλες συγκρούσεις ήταν μερικά από τα χαρακτηριστικά των εκλογών. Ο κύριος όγκος των προβλημάτων είχε προκύψει σε περιοχές στις οποίες κατοικούν αλβανόφωνοι. Τα ανεπαρκή και μη έγκυρα αποτελέσματα της ψηφοφορίας δεν κλόνισαν την κυβέρνηση συνασπισμού, αν και η γενική αντίληψη ήταν ότι η αντιπολίτευση είχε κυριαρχήσει. (OSCE 2000b)

Η διάλυση αυτού ήρθε τελικώς τον Νοέμβριο της ίδιας χρονιάς. Μετά από συνεχείς αλλαγές στο πολιτικό τοπίο και συνεχόμενες μετακινήσεις βουλευτών από το ένα κόμμα στο άλλο τελικά το ΜΕΔΟΕ και το ΑΔΚ σχημάτισαν μία εύθραυστη συμμαχία κατακτώντας την οριακή πλειοψηφία στο κοινοβούλιο. Αξίζει να σημειωθεί ότι ο νέος αυτός συνασπισμός δεν κατόρθωσε να περιορίσει τις συγκρούσεις μεταξύ των αλβανοφώνων και των Σκοπιανών και να προτείνει ένα πρόγραμμα καταστολής και πρόληψης των συγκρούσεων.

Τέλος, εν όψει των βουλευτικών εκλογών του 2002, ένας νέος εκλογικός νόμος προετοιμάζεται ήδη από το 2001. Οι έντονες, όμως, διαφωνίες ως προς το περιεχόμενό του, το καθιστούν δύσκολο, αλλά όχι ανέφικτο, να προχωρήσει προς την διαδικασία έγκρισής του και να χαιρεί γενικής αποδοχής. (OSCE 2002c : 2)

2.7 Ρουμανία

(Πηγή: CIA World Fact Book 2001)

Το 1996 ο κεντρώος Δημοκρατικός Συνδυασμός της Ρουμανίας ήρθε στην εξουσία μετά από εκλογές. Ο επικεφαλής του Συνδυασμού και Πρόεδρος της Ρουμανίας Emil Constantinescou παρέλαβε

την χώρα από τους πρώην κομμουνιστές, υπό την αρχηγία του Ion Iliescu ο οποίος κατείχε το αξίωμα του προέδρου για δύο τετραετίες. Η αλλαγή της εξουσίας, από το αυταρχικό καθεστώς των κομμουνιστών, αντιμετωπίστηκε με ανακούφιση τόσο από τους κατοίκους της χώρας, όσο και από την διεθνή κοινότητα. Όμως οι υποσχέσεις του προέδρου Constantinescu για ευρύτερη ανασυγκρότηση και για την εξάλειψη της διαφθοράς, η οποία είχε κυριεύσει όλο τον κρατικό και κυβερνητικό μηχανισμό με ταυτόχρονη διάχυση και στη καθημερινή ζωή των κατοίκων, έπεσαν στο κενό. (Matyas 1999)

Στο τέλος του 1999, σε μία απεγνωσμένη προσπάθεια έτσι ώστε να διατηρηθεί το κύρος του Συνασπισμού και να βελτιωθεί η απογοητευτική εικόνα την οποία απέκτησε μετά από μία σειρά αποτυχιών, εν όψει των εκλογών του Νοεμβρίου του 2000, νέος πρωθυπουργός διορίστηκε ο τότε διοικητής της Τράπεζας της Ρουμανίας, Mugur Isarescu.

Η κυριαρχία των φαινομένων διαφθοράς¹⁴, η οικονομική ύφεση και η πολιτική αστάθεια ήταν μερικοί από τους λόγους για τους οποίους στις εκλογές του Νοεμβρίου του 2000 οι Ρουμάνοι στράφηκαν τους πρώην κομμουνιστές και στους ακροδεξιούς εθνικιστικές. Αν και ο Constantinescu είχε αποσυρθεί από τον εκλογικό αγώνα, ώστε να αφήσει το περιθώριο στον ανεξάρτητο, τότε, Iliescu να διεκδικήσει την εξουσία, στον δεύτερο γύρο των προεδρικών και βουλευτικών εκλογών οι αντίπαλοι ήταν ο Iliescu και ο Corneliu Vadim Tudor. Η πιθανότητα ανάληψης της εξουσίας από τον ακροδεξιο Tudor ξεσήκωσε θύελλα αντιδράσεων με κορυφαία την «Σιωπηλή Πορεία», την οποία διοργάνωσαν από κοινού βετεράνοι του πραξικοπήματος του 1989 και φοιτητές από το πανεπιστήμιο του Βουκουρεστίου, με κεντρικό σύνθημα «Ενάντια στο Φασισμό, Εμπρός για δημοκρατία, Εμπρός για την Ευρώπη». Τελικά ο Συνδυασμός του Iliescu επικράτησε στις προεδρικές εκλογές με 66,8% έναντι του Tudor με 33,2%. (Dragomir 2001, OSCE 2001c : 2, 16, 18)

¹⁴ Χαρακτηριστικά παραδείγματα είναι η χρεοκοπία του Κρατικού Οργανισμού Σιδηροδρόμων, η οποία όπως αποδείχθηκε στη συνέχεια, ήταν αποτέλεσμα των δωροδοκιών των ελεγκτών από πολίτες χωρίς εισιτήρια, στον τομέα της υγείας και πρόνοιας πληρωμές σε γιατρούς και νοσηλευτικό προσωπικό για περίθαλψη και σε όλο το φάσμα των κρατικών υπηρεσιών πληρωμές για την απόκτηση πιστοποιητικών αληθινών ή πλαστών.

2.8 Η Πολιτική Λύση για το Κοσσυφοπέδιο

Στις αρχές του Ιουνίου του 1999, η Βορειοατλαντική Συμμαχία οδήγησε της στρατιωτικές δυνάμεις της KFOR στην επαρχία του Κοσσυφοπεδίου, καθώς ο Γιουγκοσλαβικός στρατός υποχωρούσε. Ο πόλεμος στο Κοσσυφοπέδιο έφτασε στο τέλος του και μία καινούργια εποχή δυτικής παρέμβασης στην περιοχή ξεκίνησε, αν και στα χρόνια τα οποία είχαν περάσει η αδιαφορία της Ευρωπαϊκής Ένωσης και της διεθνούς κοινότητας για την περιοχή της Νοτιοανατολικής Ευρώπης ήταν έκδηλη, με μοναδική εξαίρεση την συμφωνία του Dayton το 1995 για τη Βοσνία – Ερζεγοβίνη. Οι δυτικές κυβερνήσεις και οι μη κυβερνητικοί οργανισμοί έσπευσαν στην παροχή ανθρωπιστικής βοήθειας και ταυτόχρονα μία νέα διοίκηση ορίστηκε, υπό την αιγίδα των Ηνωμένων Εθνών και τέθηκε υπεύθυνη για το Κοσσυφοπέδιο, γνωστή ως Αποστολή των Ηνωμένων Εθνών στο Κοσσυφοπέδιο¹⁵.

Η Αποστολή χωρίζεται σε τέσσερα μέρη με τον αντίστοιχο φορέα υπεύθυνο για καθένα από αυτά :

- Την πολιτική διοίκηση, με υπεύθυνο τον Οργανισμό Ηνωμένων Εθνών
- Την ανθρωπιστική βοήθεια, με υπεύθυνο την UNHCR
- Την αποκατάσταση των δημοκρατικών Θεσμών, με υπεύθυνο τον OSCE
- Την διαδικασία ανασυγκρότησης, με υπεύθυνη την Ευρωπαϊκή Ένωση

Ο συνολικός συντονισμός γίνεται από τον ειδικό απεσταλμένο του Γραμματέα των Ηνωμένων Εθνών, ο οποίος ασκεί πολιτική και οικονομική εξουσία στην περιοχή. (Welfens 2001 : 6)

Όμως η προσωρινή αυτή λύση δεν έλυσε τα προβλήματα τα οποία δημιούργησαν την αρχική κρίση και μάλιστα θα μπορούσε κανείς να υποστηρίξει ότι κατά κάποιο τρόπο, όξυνε το πρόβλημα τέθωντας το θέμα όσον αφορά το ποιος θα αναλάβει τελικά την διακυβέρνηση στο Κοσσυφοπέδιο. Ως λογικό συμπέρασμα θα μπορούσαμε να πούμε ότι οι ίδιοι οι κάτοικοι αυτού θα αναλάβουν τη διακυβέρνηση, δηλαδή οι Αλβανοί ως η πλειοψηφία. Για την αποφυγή όμως περαιτέρω συγκρούσεων η μετάβαση της εξουσίας με δημοκρατικές διαδικασίες πρέπει να θεσμοθετηθεί και να χαιρεί ευρείας αποδοχής, τόσο από τις γείτονες χώρες, όσο και

¹⁵ UNMIK, United Nations Mission in Kosovo, για περισσότερες πληροφορίες βλ.

από την διεθνή κοινότητα. Ιδιαίτερα αν αναλογιστεί κανείς τα βίαια επεισόδια τα οποία ξέσπασαν στις δημοτικές εκλογές τον Νοέμβριο του 2000, μπορούμε να πούμε ότι η συμφωνία μεταξύ των Αλβανών και των Σέρβων της περιοχής απαιτεί μεγαλύτερη προσπάθεια και χρόνο. (Gligorov 1999a, 1999b, Demekas 2002)

Η προσωρινή πολιτική λύση η οποία ισχύει ακόμη και σήμερα, παρέχει το κατάλληλο πλαίσιο για την ανασυγκρότηση του Κοσσυφοπεδίου και την επιστροφή των προσφύγων. Το εγχείρημα όμως εξακολουθεί να είναι δύσκολο. Αν αναλογιστεί κανείς ότι ο αριθμός των προσφύγων προσεγγίζει το 1 εκατομμύριο και ότι μεγάλος αριθμός από χωριά, πόλεις, εργοστάσια, υποδομές κλπ. έχει καταστραφεί ολοσχερώς, μπορεί να καταλάβει το μέγεθος του χρονικού ορίζοντα που χρειάζεται για να ολοκληρωθεί η ανασυγκρότηση. (Gligorov 1999b)

ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟ : ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΗΣ ΠΟΡΕΙΑΣ ΤΟΥ ΣΥΜΦΩΝΟΥ

1. ΤΡΙΑ ΧΡΟΝΙΑ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΟΥ ΣΥΜΦΩΝΟΥ

1.1 Εξελίξεις και Διαπιστώσεις

Η πτώση του Μίλόσεβιτς και η εισδοχή της Ο.Δ. της Γιουγκοσλαβίας στο Σύμφωνο Σταθερότητας, σηματοδότησε την έναρξη του προβληματισμού για τον επαναπροσδιορισμό των στόχων του Συμφώνου και για την αποτελεσματικότητά του. Στην εξέλιξη αυτή συνέβαλε, επίσης, η αναθεώρηση από την Ε.Ε. της μέχρι τότε πολιτικής της περιφερειακής προσέγγισης όσον αφορά την ενσωμάτωση των Βαλκανικών χωρών στις ευρωπαϊκές δομές.

Η αρχική ευεξία που δημιούργησε το Σύμφωνο Σταθερότητας, ορισμένοι μάλιστα είχαν σπεύσει να το παρομοιάσουν με νέο σχέδιο Μάρσαλ, στη συνέχεια υποχώρησε όταν συνειδητοποιήθηκε ότι δεν επρόκειτο για χρηματοδοτικό οργανισμό. Στην ουσία πρόκειται για άτυπο πολιτικό μηχανισμό και forum συντονισμού των δράσεων μεταξύ των ληπτριών και των δωρητριών χωρών, καθώς και των διεθνών χρηματοδοτικών οργανισμών. (SP 2001a)

Ειδικά στον τομέα της ανασυγκρότησης και των υποδομών λειτούργησε ως clearing house για την επιλογή των πλέον βιώσιμων προγραμμάτων που υπέβαλαν οι χώρες της περιοχής, εν μέρει και οι δωρητές, κατά πλειοψηφία. Με βάση αυτά καταρτίστηκε ο πίνακας με τα προγράμματα ταχείας έναρξης, τα οποία θα χρηματοδοτούνται από το ποσό των 2,4 δις Ευρώ που συγκεντρώθηκε στην Α΄ Περιφερειακή Χρηματοδοτική Διάσκεψη των Βρυξελλών. (SP2001b)

Με εξαίρεση τις δράσεις των Τραπεζών Εργασίας I και III, που προωθήθηκαν αρκετά γρήγορα, η υλοποίηση των έργων υποδομής παρουσίασε μεγάλη καθυστέρηση, κυρίως λόγω της φύσεώς αυτών, χρονοβόρα διαδικασία ή ασύμφορες απαλλοτριώσεις στις λήπτριες χώρες, σύνταξη μελετών σκοπιμότητας κλπ. Προς τούτο, ενόψει της Β΄ Περιφερειακής Διάσκεψης του Βουκουρεστίου, 25-26

Οκτωβρίου 2001, συστήθηκε η Κατευθυντήρια Ομάδα για Έργα Υποδομής¹, προκειμένου να επιλεγούν, με βάση αυστηρότερα πλέον κριτήρια τα μεγάλα έργα υποδομής στους τομείς μεταφορών, ενέργειας και διαχείρισης υδατίνων πόρων και στην οποία συμμετέχουν ειδικοί της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων, της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Ανασυγκρότησης και Ανάπτυξης, της Παγκόσμιας Τράπεζας, της Αναπτυξιακής Τράπεζας του Συμβουλίου της Ευρώπης και της Γραμματείας του Ειδικού Συντονιστή του Συμφώνου Σταθερότητας. (SP 2001a)

Τον πρώτο λόγο πλέον στο σχεδιασμό και την επιλογή των έργων έχει η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, η οποία επιδιώκει μέσω του Συμφώνου Σταθερότητας τη συγχρηματοδότηση έργων είτε με τρίτα κράτη, είτε με χρηματοπιστωτικούς οργανισμούς. Δια του τρόπου αυτού επιχειρεί να καλύψει την ανεπάρκεια των διατιθεμένων υπ' αυτής πόρων, ύψους 4,65 δις Ευρώ, μέσω του προαναφερθέντος πενταετούς χρηματοδοτικού προγράμματος CARDS για έργα υποδομής. (SP 2001b)

Οι αρχικά μεγάλες προσδοκίες των ληπτριών χωρών διαψεύστηκαν, ενώ η προώθηση από την Ε.Ε. νέων στρατηγικών ένταξής τους στις Ευρωπαϊκές δομές, Συμφωνίες Σταθεροποίησης και Σύνδεσης για τις χώρες των Δυτικών Βαλκανίων, και η απονομή καθεστώτος υποψηφίων χωρών σε Βουλγαρία και Ρουμανία, με τα συνοδευτικά χρηματοδοτικά πακέτα, δημιούργησαν περαιτέρω ερωτηματικά για τους λόγους ύπαρξης του Συμφώνου. Ορισμένες, μάλιστα, από τις Βαλκανικές χώρες το θεώρησαν ως παρελκυστικό της ένταξής τους στην Ευρωπαϊκή Ένωση μηχανισμό.

Οι διεργασίες αυτές οδήγησαν στον επαναπροσδιορισμό και περιορισμό των προτεραιοτήτων του Συμφώνου, που επικυρώθηκε από την 3η σύνοδο της Περιφερειακής Τράπεζας, 28 Ιουνίου, στις Βρυξέλλες.

Ειδικότερα:

- Η μεν Τράπεζα Εργασίας I, θα επικεντρωθεί στους τομείς των Μ.Μ.Ε., της Επιστροφής Προσφύγων, των Διεθνοτικών Σχέσεων και Διασυννοριακής Συνεργασίας και την Εκπαίδευση – Νεολαία
- Η Τράπεζα Εργασίας II θα επικεντρωθεί στην απελευθέρωση του εμπορίου και στην εφαρμογή των νόμων για την προώθηση των επενδύσεων. Τα μεγάλα έργα υποδομής που επιλέχθηκαν με αυστηρότερα κριτήρια αφορούν την

¹ Infrastructure Steering Group

αποκατάσταση των περιφερειακών δικτύων (σε τομείς ενέργειας, μεταφορών και υδάτινων πόρων) και ορισμένα περιβαλλοντικά προγράμματα. Γενική κατευθυντήρια γραμμή είναι η σύμπλευση με τις προτεραιότητες που έχει θέσει η Ευρωπαϊκή Επιτροπή στο CARDS. Επίσης, επιδιώκεται μεγαλύτερη εμπλοκή του ιδιωτικού τομέα στα προγράμματα της Τραπέζης αυτής. Στο πλαίσιο της Τραπέζης Εργασίας II, σημαντικό βήμα αποτέλεσε η υπογραφή, τέλη Ιουνίου, στο περιθώριο της 3ης συνόδου της Περιφερειακής Τράπεζας, Μνημονίου Συνεργασίας για την Απελευθέρωση του Εμπορίου μεταξύ των ληπτριών χωρών της Ν.Α. Ευρώπης².

- Τέλος, στην Τράπεζα Εργασίας III, και ειδικότερα όσον αφορά την υπό-τράπεζα για θέματα δικαιοσύνης και εσωτερικών υποθέσεων έμφαση δίνεται στις πρωτοβουλίες ασύλου και μετανάστευσης, καταπολέμησης της διαφθοράς, του οργανωμένου εγκλήματος, της τρομοκρατίας και της εμπορίας ανθρώπων. (SP 2001a & SP 2001b)

Ειδικότερα, η Πρωτοβουλία Ασύλου-Μετανάστευσης αποσκοπεί να προετοιμάσει τις χώρες της περιοχής εναρμονίζοντας τις νομοθεσίες τους με το Ευρωπαϊκό κεκτημένο. Εξάλλου, στον τομέα του οργανωμένου εγκλήματος και της καταπολέμησης της τρομοκρατίας επιδιώκεται η μεγαλύτερη εμπλοκή της Τράπεζας Εργασίας III με το Περιφερειακό Κέντρο Καταπολέμησης του Διασυνοριακού Εγκλήματος του SECI, που εδρεύει στο Βουκουρέστι, με ιδιαίτερη έμφαση στην ανταλλαγή πληροφοριών και αναλύσεων όσον αφορά τρομοκρατικές οργανώσεις, προγράμματα εκπαίδευσης αστυνομίας και άλλων σωμάτων ασφαλείας, ανταλλαγή εμπειρογνομόνων, ανταλλαγή πληροφοριών όσον αφορά διασυνοριακές δοσοληψίες που ενδέχεται να συνδέονται με τρομοκρατικές δράσεις και τέλος εναρμόνιση με ευρωπαϊκά πρότυπα του νομοθετικού πλαισίου για καταπολέμηση τρομοκρατίας).

Όσον αφορά την υπό-τράπεζα ασφάλειας-άμυνας, συγκρατείται η ενεργότερη συμμετοχή NATO, μέσω SEE GROUP, σε δραστηριότητες της υπό-τραπεζής: Παράλληλα, ενθαρρύνεται η μελέτη και αξιολόγηση του στρατιωτικού τομέα των χωρών της περιοχής και μετά την ολοκλήρωση του, υπό την αιγίδα του NATO, SEE CAP³ προωθείται η διεξαγωγή συγκριτικής μελέτης υπό τον τίτλο SEE-STUDIO. Εξάλλου, λειτουργεί από το Μάιο του 2000, με έδρα τη Φιλιππούπολη η SEE

³ South East Europe Common Assessment Paper

Brigade, Βαλκανική Ταξιαρχία, με συμμετοχή των Νατοϊκών χωρών μαζί με τις χώρες της περιοχής, με εναλλασσόμενη προεδρία και διοίκηση την οποία, το τρέχον διάστημα ασκεί Έλληνας αξιωματικός, που ανέλαβε από Τούρκο προκάτοχο του. Η εν λόγω Ταξιαρχία δεν έχει αποκτήσει ακόμη επιχειρησιακή δυνατότητα και αναζητούνται κονδύλια από τις δωρήτριες χώρες για την απόκτηση του απαραίτητου κέντρου επικοινωνιών. Από δωρεές ΗΠΑ και Νορβηγίας έχουν συγκεντρωθεί περί τα 3 εκατ. δολ. και υπολείπονται 7,7 εκατ. δολ.

Εμφαση, επίσης, δίνεται στο θέμα μεταρρύθμισης του τομέα ασφαλείας των χωρών της περιοχής⁴, όπου προτεραιότητα δίνεται στην πρωτοβουλία ανάπτυξης μίας τράπεζας δεδομένων επί των εθνικών στρατηγικών ασφαλείας στη Νοτιοανατολική Ευρώπη.

Επίσης, προωθείται η εντατικοποίηση της δραστηριότητας του ιδρυθέντος, στα πλαίσια του Συμφώνου Σταθερότητας, Περιφερειακού Κέντρου Ελέγχου και Επαλήθευσης των Εξοπλισμών (RACVIAC) στο Ζάγκρεμπ, όπου η χώρα μας συμμετέχει με δύο αξιωματικούς των ενόπλων δυνάμεων, καθώς και της πρωτοβουλίας ενίσχυσης του δημοκρατικού ελέγχου και της πολιτικής επιρροής στο στρατό. Σε προτεραιότητα έχουν τεθεί, επίσης, οι πρωτοβουλίες περί διαφάνειας των αμυντικών προϋπολογισμών και της ομαλής επανένταξης του πλεονάζοντος στρατιωτικού προσωπικού, σχετικό πρόγραμμα προωθήθηκε επιτυχώς σε Βουλγαρία και Ρουμανία και υπάρχει αίτημα να εφαρμοστεί κάτι ανάλογο στην Ο.Δ.Γιουγκοσλαβίας.

Όσον αφορά τα προγράμματα συλλογής και καταστροφής μικρών, ελαφρών όπλων και πυρομαχικών, και για τα οποία, όσον αφορά την Αλβανία έχει επιδείξει ιδιαίτερο ενδιαφέρον συμμετοχής η χώρα μας, υιοθετήθηκε από την πρόσφατη 5η σύνοδο της Τράπεζας Εργασίας III στη Βουδαπέστη, 27-28 Νοεμβρίου 2000, Περιφερειακό Σχέδιο Περιστολής της Κυκλοφορίας Μικρών και Ελαφρών Όπλων, που μεταξύ άλλων προβλέπει τη δημιουργία περιφερειακού clearing house στο Βελιγράδι. Οι χώρες τις οποίες αφορά, Αλβανία, Βουλγαρία, Βοσνία-Ερζεγοβίνη, Κροατία, Π.Γ.Δ.Μ., Ο.Δ. της Γιουγκοσλαβίας και Ρουμανία, συνυπέγραψαν σχετική δήλωση υποστήριξης, που προβλέπει τη μεταξύ τους συνεργασία.

⁴ Security Sector Reform

Περαιτέρω, το NATO δείχνει την πρόθεση να χρησιμοποιεί το φόρουμ του Συμφώνου Σταθερότητας, για προσεταιρισμό δωρητριών χωρών και οργανισμών προς εξασφάλιση χρηματοδότησης έργων υποδομής, που το ενδιαφέρουν. Τέλος, σε υψηλή προτεραιότητα παραμένει η πρωτοβουλία για την πρόληψη φυσικών καταστροφών. (SP 2001a)

Η ανακοίνωση, αρχές Οκτωβρίου 2001, της πρόθεσης του τότε Ειδικού Συντονιστή, να αποχωρήσει μετά το πέρας της θητείας του, τέλη του έτους, προκάλεσε νέες διεργασίες αναφορικά με το μελλοντικό προσανατολισμό του Συμφώνου. Παράλληλα με την αναζήτηση διαδόχου του, ζητήθηκε στο πλαίσιο της Ε.Ε., να υποβληθεί στο Συμβούλιο Γενικών Υποθέσεων, έκθεση με προτάσεις τους για τη βελτίωση του μηχανισμού και της αποτελεσματικότητας του Συμφώνου. Το τελικό περίγραμμα προτάσεων έχει τα εξής κεντρικά σημεία:

- την ανάγκη περαιτέρω επικέντρωσης των δραστηριοτήτων του Συμφώνου σε τομείς που προσφέρονται για προώθηση της περιφερειακής συνεργασίας των χωρών της Ν.Α.Ευρώπης, καθώς και σε θέματα που άπτονται Τραπεζικής Εργασίας Ι, όπως η πρόληψη κρίσεων και ο διεθντικός διάλογος
- την ανάγκη ενίσχυσης της συμμετοχής των χωρών της περιοχής στη λειτουργία του Συμφώνου και στη διαδικασία λήψεως των αποφάσεων, καθώς και την ανάγκη στενότερης συνεργασίας με τη Διαβαλκανική Συνεργασία (SEECP) και
- τη διασφάλιση της συμπληρωματικότητας των δραστηριοτήτων του Συμφώνου προς το CARDS και της αποφυγής επικαλύψεων.

Τέλος, προκειμένου να ξεπεραστεί το πρόβλημα συνεργασίας με την Ε. Επιτροπή και τον Υψηλό Εκπρόσωπο ΚΕΠΠΑ, προτάθηκε η δημιουργία Συντονιστικής Επιτροπής με συμμετοχή του Ειδικού Συντονιστή του Συμφώνου, του Υψηλού Εκπροσώπου ΚΕΠΠΑ, της Ε. Επιτροπής, της Προεδρίας της Ε.Ε. και ενός εκπροσώπου των χωρών της περιοχής, κατά προτίμηση από τη Διαδικασία Συνεργασίας Ν.Α. Ευρώπης (SEECP), γεγονός που αποτελεί ευκαιρία των ληπτριών χωρών για συμμετοχή σε ένα, άτυπο έστω, όργανο της Ε.Ε.

Στα θετικά του Συμφώνου περιλαμβάνονται η πύκνωση των επαφών μεταξύ εκπροσώπων της κοινωνίας των πολιτών στην περιοχή, η δημιουργία δικτύων

ανταλλαγής πληροφοριών και η προώθηση της περιφερειακής συνεργασίας, όπως αποδεικνύουν η υπογραφή Μνημονίου για τη φιλελευθεροποίηση και διευκόλυνση του εμπορίου, που υπέγραψαν τον Ιούνιο 2001 επτά βαλκανικές χώρες και η Μολδαβία και της Agenda for Regional Action, για θέματα προσφύγων, το οποίο αποτελεί το πρώτο παράδειγμα απτής συνεργασίας μεταξύ Ο.Δ.Γιουγκοσλαβίας – Κροατίας – Βοσνίας / Ερζεγοβίνης. Αποτελεί, εξάλλου, ένα φόρουμ για σημαντικούς δωρητές όπως ΗΠΑ, Ιαπωνία, Ελβετία, Καναδάς και διεθνείς χρηματοδοτικοί οργανισμοί. Ορισμένες από τις πρωτοβουλίες του Συμφώνου είναι ο Χάρτης για τα Μ.Μ.Ε., οι πρωτοβουλίες κοινωνικής συνοχής καταπολέμησης του οργανωμένου εγκλήματος, της εμπορίας ανθρώπων, της διαφθοράς (SP 2001a & SP 2002b)

2. ΔΙΑΡΘΡΩΤΙΚΑ ΚΑΙ ΔΟΜΙΚΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ

2.1 Ασαφείς Διατυπώσεις

Στο κείμενο του Συμφώνου⁵ οι στόχοι και οι προτεραιότητες για την τελική ανασυγκρότηση της Νοτιοανατολικής Ευρώπης, δεν διευκρινίζονται αρκετά. Μέσα από την «κομψή» χρήση της γλώσσας καλύπτουν ένα τεράστιο φάσμα, χωρίς στην πραγματικότητα να κατοχυρώνουν συγκεκριμένες λύσεις και προτάσεις. (ICG 2001 : 240 & Emerson, Whyte 2001)

Ταυτόχρονα, δεν διευκρινίζεται το περιεχόμενο της έννοιας σταθερότητα. Σταθερότητα στα πλαίσια του Συμφώνου ή σταθερότητα η οποία θα προέρθει από την ενσωμάτωση στις Ευρωπαϊκές δομές; Άλλωστε οι αναφορές οι οποίες γίνονται στις μακρο-οικονομικές πολιτικές, οι οποίες θα ακολουθηθούν, δεν δίνουν λεπτομέρειες γύρω από αυτές και ιδιαίτερα στο πως θα εφαρμοστούν. (Gligorov 2000)

Παράλληλα η διατύπωση που χρησιμοποιεί μπορεί να οδηγήσει σε πολιτικά αδιέξοδα. Συγκεκριμένα η ξεχωριστή αναφορά του Μαυροβουνίου στο άρθρο 11 του τελικού κειμένου της Κολωνίας προκαλεί προβλήματα, αφού η Ο.Δ. της Γιουγκοσλαβίας είναι ήδη μέλος του Συμφώνου, είναι λογικό να ενισχύει την τάση της πολιτικής ανεξαρτητοποίησής του, με τελικό αποτέλεσμα την περαιτέρω κατακερματισμό της περιοχής. Ως ανεξάρτητο κράτος θα δικαιούται χρηματική υποστήριξη από τους δωρητές, ενώ ως μέρος της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας θα εξαρτάται από τις διαπραγματεύσεις, οι οποίες θα γίνονται με το Βελιγράδι. Αν το Μαυροβούνιο αποσχιστεί από την Γιουγκοσλαβία, τότε είναι πολύ πιθανό να ακολουθήσει η ανεξαρτητοποίηση του Κοσσυφοπεδίου, ξεσηκώνοντας όλες τις εθνικές ομάδες σε όλες τις χώρες της περιοχής, οι οποίες αποζητούν την ανεξαρτησία τους, με κίνδυνο νέων περιφερειακών συγκρούσεων. (Welfens 2001 : 32)

Ταυτόχρονα στο ίδιο άρθρο αναφέρεται ότι η αποκατάσταση της Δημοκρατίας στις λήπτριες χώρες είναι η εγγύηση για την διατήρηση της ειρήνης στην περιοχή. Όμως η ιστορία έχει αποδείξει ότι οι δημοκρατικοί θεσμοί χωρίς οικονομική ευημερία και σταθερότητα μπορεί να οδηγήσουν σε εχθροπραξίες, αφού η οικονομική ύφεση δρα ως καταλύτης για εθνικές συγκρούσεις και για την ανάπτυξη

⁵ Βλ. Παράρτημα

του εθνικισμού. Κλασσικό παράδειγμα είναι η διάλυση την Πρώην Γιουγκοσλαβίας, στην οποία οι οικονομικές ανισορροπίες οδήγησαν σε κοινωνικές εντάσεις οι οποίες συνέβαλαν σε μεγάλο ποσοστό στο τελικό αποτέλεσμα. (Welfens 2001 : 32, Σοφianoπούλου 2001)

Επιπλέον σύμφωνα με το άρθρο 10, υποστηρίζεται ότι η μετανάστευση η οποία οφείλεται στην φτώχεια πρέπει να εξαλειφθεί. Αν τελικά κάποια χρονική περίοδο πραγματοποιηθεί η διεύρυνση της Ε.Ε. προς της χώρες της νοτιοανατολικής Ευρώπης υπό τις βασικές αρχές της ενιαίας αγοράς, ελεύθερη μετακίνηση αγαθών, υπηρεσιών, κεφαλαίου και ανθρώπων, η μετανάστευση αυτή θα είναι θεμιτή και νόμιμη, με αποτέλεσμα να μη μπορεί να εμποδιστεί.

Η προοπτική ένταξης των χωρών στους κόλπους της Βορειοατλαντικής Συμμαχίας, παρατίθεται ως παράγοντας ασφάλειας και σταθερότητας, σύμφωνα με το άρθρο 26. Στην πραγματικότητα η υποψηφιότητα κρύβει σοβαρά προβλήματα οικονομικής κυρίως φύσεως. Τα νέα κράτη μέλη είναι υποχρεωμένα να προχωρήσουν στην αγορά εξοπλισμού από τις δυτικές χώρες, σε αντίθεση με την σοσιαλιστική περίοδο κατά την οποία η τότε Σοβιετική Ένωση ήταν ο κύριος και μοναδικός προμηθευτής. Έτσι οι Η.Π.Α., βασικός προμηθευτής εξοπλισμού, αποκτά αυτόματα μία καινούργια αγορά και την ευκαιρία να επιδείξει παγκόσμια υπεροχή απέναντι όχι τόσο στην Ρωσία αλλά στην Λαϊκή Δημοκρατία της Κίνας. (Abramowitz M., Fishlow A., Kurchan C 2000)

2.2 Προβληματικές Πολιτικές των Δωρητών

Από την αρχή της δημιουργίας του, το Σύμφωνο δέχεται πλήγματα όσον αφορά την αξιοπιστία και την αποτελεσματικότητά του. Το κύριο αίτιο της επίθεσης που δέχεται, είναι η μη εκπλήρωση των πολιτικών δεσμεύσεων σε ότι αφορά το σύνολο των δωρητών. Οι υπερβολικές, μερικές φορές, δεσμεύσεις των τελευταίων, δημιουργούν και αντίστοιχες προσδοκίες στις λήπτριες χώρες, με αποτέλεσμα την επικείμενη απογοήτευσή τους. Οι κυριότερες αδυναμίες εντοπίζονται στην εκταμίευση και στην διανομή των υποσχόμενων ποσών.

Αυτό εκφράζεται ως χρηματοδοτικό κενό, το ποσό δηλαδή, το οποίο υπολείπεται για την εκπόνηση ενός προγράμματος. Ιδιαίτερα αισθητό είναι το κενό

στην Τράπεζα Εργασίας II, στον τομέα των περιφερειακών υποδομών. Αναλυτικά διαγράμματα παρατίθενται στο Παράρτημα, ανά χώρα και ανά τομέα.

Συχνά τα προβλήματα αυτά δεν έχουν ρίζες στην αλλαγή πολιτικής ή στην απροθυμία των δωρητών να καταβάλουν τα υποσχόμενα χρήματα, αλλά στις ξεχωριστές συνθήκες γραφειοκρατίας και διάρθρωσης της κάθε δωρήτριας χώρας ξεχωριστά. Συγκεκριμένο παράδειγμα, μπορεί να αποτελέσει η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, η οποία λόγω των χρονοβόρων διαδικασιών, της περιορισμένης ικανότητας για επεξεργασία και των προβληματικών μηχανισμών αποφάσεων που την διακρίνουν, τα σχέδια – προγράμματα τα οποία επιμελείται δεν είναι ολοκληρωμένα. Με αποτέλεσμα την περαιτέρω ανάλυσή τους από τους δωρητές και αντίστοιχες αλλαγές στην χρηματοδότηση, συνήθως προς την κατεύθυνση μείωσης της χορηγίας.

Παράλληλα, τα ελλείμματα στους προϋπολογισμούς πολλών δυτικών χωρών, θα λειτουργήσουν αποτρεπτικά όσον αφορά την χρηματοδότηση, με υψηλά ποσά, ενός σχεδίου ανασυνγκρότησης για μία περιφέρεια η οποία μπορεί να βρίσκεται χιλιάδες χιλιόμετρα μακριά. Άλλωστε, την ίδια στιγμή στο εσωτερικό τους, οι κυβερνήσεις είναι υποχρεωμένες να προχωρούν σε περικοπές, το οποίο έχει κοινωνικό κόστος. Για παράδειγμα η Γερμανία προχώρησε σε μείωση 7,4% της χορηγίας, για να εξισορροπήσει τις ανάγκες τους προϋπολογισμού της. (Biermann 2001)

Από την άλλη μεριά οι δωρητές προτιμούν να διατηρήσουν την ανεξαρτησία σε ότι αφορά τις δράσεις τους αλλά και ταυτόχρονα να έχουν τον απόλυτο έλεγχο στη διανομή των πόρων τους. Συγκεκριμένο παράδειγμα αποτελεί η Συνδιάσκεψη των Δωρητών τον Ιούνιο του 2001. Μία γενναϊόδωρη δωρεά, αποφασίστηκε, με αποδέκτη την Ο.Δ. της Γιουγκοσλαβίας και με σκοπό την μακρο-οικονομική βοήθεια στην πληγείσα οικονομία της, χωρίς όμως να διευκρινιστεί ότι το μεγαλύτερο μέρος των χρημάτων προοριζόταν για την εξόφληση οφειλών στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή και στην Ε.Τ.Ε.

Αυτή η απροθυμία για την παραχώρηση αρμοδιοτήτων τους έχει άμεσο αντίκτυπο στην εφαρμογή των επιμέρους προγραμμάτων και συχνά δημιουργεί αντιπαλότητα ανάμεσά τους. Αυτή η διαμάχη μπορεί να περικλείει για παράδειγμα την Π.Τ., την Ε.Τ.Α.Α., την Ε.Τ.Ε. και το Δ.Ν.Τ. Αν υποθέσουμε ότι μία λήπτρια χώρα ακολουθεί ένα πρόγραμμα από το Δ.Ν.Τ. το οποίο έχει ως προϋπόθεση να μην ξεπεράσει την αναλογία εξωτερικού χρέους / Α.Ε.Π. σε ποσοστό $x\%$ και στη

συνέχεια η ίδια χώρα μέσω του Συμφώνου προσκομίζει δάνεια για παράδειγμα από την Ε.Τ.Ε. και την Ε.Τ.Α.Α., τότε το ποσοστό x θα αυξηθεί, με αποτέλεσμα την απόκλιση από το πρώτο πρόγραμμα. (Welfens 2001 : 25)

Όσον αφορά το ευρύτερο δίκτυο των δωρητών του Συμφώνου η επικοινωνία αυτών με τους υπόλοιπους παράγοντες είναι προβληματική. Για παράδειγμα, η ύπαρξη των γραφείων της Παγκόσμιας Τράπεζας στις Βρυξέλλες, προδιαθέτουν την συνεργασία μεταξύ αυτής και της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, αφήνοντας όμως στο περιθώριο την Ευρωπαϊκή Τράπεζα για την Ανασυγκρότηση και Ανάπτυξη, της οποίας η έδρα είναι στο Λονδίνο, και την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων, η οποία εδρεύει στο Λουξεμβούργο. Βέβαια, εύλογα μπορεί κανείς να υποστηρίξει ότι στην εποχή της τηλε-συνδιάσκεψης οι αποστάσεις παίζουν πλέον μηδαμινό ρόλο, αλλά όταν έρχεται η ώρα για κρίσιμες αποφάσεις οι οποίες απαιτούν ολομέλεια επιστημονικού και τεχνικού προσωπικού, τα δεδομένα ανατρέπονται. Τα επαρκή κανάλια επικοινωνίας μεταξύ των δωρητών, βοηθούν όχι μόνο στην συμφωνία για την άσκηση πολιτικών αλλά και στην ανταλλαγή επιστημονικών πληροφοριών και πρακτικών. (Welfens 2001 :108)

2.3 Το Γραφείο του Ειδικού Συντονιστή για το Σύμφωνο Σταθερότητας για την Νοτιοανατολική Ευρώπη

Οι έννοιες δωρητής και λήπτης στην διεθνή σκηνή, δεν είναι καινούργιες. Πολύ συχνά το Σύμφωνο Σταθερότητας αποκαλείται ως το Νέο Σχέδιο Μάρσαλ για την Νοτιοανατολική Ευρώπη. Εν μέρει θα μπορούσε να πει κανείς δικαιολογημένα, στο βαθμό ότι βασίζονται σε κάποιες, λίγες τον αριθμό, κοινές αρχές. Η κύρια όμως διαφορά τους αλλά και ο κυριότερος λόγος επιτυχίας του δεύτερου, είναι το γεγονός ότι το Σχέδιο Μάρσαλ βασιζόταν στην αρχή του ενός και μόνο δωρητή για τον Ευρωπαϊκό χώρο και όχι όπως στο Σύμφωνο, το οποίο είναι σύνολο πολλαπλών διεθνών οργανισμών και επιμέρους χωρών. (Smit 2001)

Ο κατ'εξοχήν υπεύθυνος φορέας για των συντονισμό των δωρητών είναι το Γραφείο του Ειδικού Συντονιστή. Ένας φορέας με περιορισμένες δυνατότητες όσον αφορά τον συντονισμό αλλά και την συμμετοχή αυτού σε άλλα προγράμματα και πρωτοβουλίες των δωρητών. Η έλλειψη επιστημονικού προσωπικού και γενικότερης υποδομής αλλά και η τοποθέτηση αυτού στις Βρυξέλλες του στερούν την δυνατότητα

συλλογής πληροφοριών για την παρακολούθηση και αξιολόγηση των δραστηριοτήτων στα πλαίσια του Πακέτου Άμεσης Έναρξης αλλά και του Συμφώνου γενικότερα. (EastWest Institute 2001)

Λόγω των παραπάνω το Γραφείο δεν είναι δυνατό να παρέχει πλαίσια στρατηγικού σχεδιασμού και κατευθυντήριες αρχές. Η απουσία μίας συντονιστικής αρχής έχει ως αποτέλεσμα την έλλειψη συντονισμού των δωρητών στα πλαίσια του Συμφώνου. Κύριο χαρακτηριστικό αυτής είναι η φύση και ο χαρακτήρας των προγραμμάτων τα οποία επιλέγονται από τους δωρητές και σχεδόν όλα είναι μικρής κλίμακας, βραχυχρόνια, χωρίς να εντάσσονται σε μία ευρύτερη στρατηγική και με συχνές επικαλύψεις μεταξύ αυτών.

Ως αποτέλεσμα, είναι η άσκηση πιέσεων για γρήγορες αποφάσεις στην εφαρμογή και στον σχεδιασμό, ιδιαίτερα στα αρχικά στάδια των προγραμμάτων, με τους δωρητές και διεθνείς οργανισμούς, να μην έχουν κατανοήσει τις τοπικές ανάγκες και συνθήκες. Ταυτόχρονα σε πολλές περιπτώσεις, όταν τα προγράμματα αρχίζουν να αποδίδουν σε ένα ικανοποιητικό βαθμό, εγκαταλείπονται από τους δωρητές, από την άποψη ότι γίνεται παύση της χρηματοδότησης. Λόγω όμως της εξάρτησης από την τελευταία και τις ελλείψεις συνθήκες βιωσιμότητας των αποτελεσμάτων στο σύνολο των ληπτριών χωρών, το πρόβλημα το οποίο ήταν προς λύση παραμένει. Χαρακτηριστικά παραδείγματα, είναι οι χρηματοδοτήσεις των μη κυβερνητικών οργανώσεων.

Όσο ευνόητη είναι η ανάγκη δημιουργίας ενός συντονιστικού οργάνου για την διανομή των πόρων, το Σύμφωνο δεν πρέπει να αναχθεί σε ένα ακόμη τέτοιο όργανο ιδιαίτερα σε περιοχές στις οποίες υπάρχουν ήδη άλλα. Για παράδειγμα, στη Βοσνία – Ερζεγοβίνη ο Ειδικός Αντιπρόσωπος του Συμφώνου για την Πρωτοβουλία για την Πάταξη της Διαφθοράς δεν στελεχώνεται από ξεχωριστό προσωπικό αλλά από εκείνο της Βοσνιακής Αποστολής στην Ομάδα Χωρών Ενάντια της Διαφθοράς, το οποίο έχει ως αρμοδιότητα την εφαρμογή των αποφάσεων του Συμβουλίου της Ευρώπης σχετικά με την πάταξη των φαινομένων διαφθοράς. (EastWest Institute, European Stability Initiative 2001)

2.4 Άνιση Κατανομή Πόρων ανάμεσα στις Τράπεζες Εργασίας

Προτεραιότητα όπως διαφαίνεται από τα επίσημα έγγραφα σε ότι αφορά το Σύμφωνο⁶, δίδεται στην Τράπεζα Εργασίας II και συγκεκριμένα στον τομέα των υποδομών. Η διανομή τεράστιων κονδυλίων διαταράσσει την ισορροπία μεταξύ των Τραπεζών Εργασίας καθώς τα 2/3 του συνόλου και πάνω από το 80% των επενδύσεων χορηγούνται σε αυτήν.

Πηγή : www.stabilitypact.org

Το μέγεθος της έμφασης και κατά πόσο δικαιολογημένο είναι αυτό είναι ένα θέμα το οποίο συζητάτε ευρέως στους αρμόδιους κύκλους. Τα μεγάλα σε χρηματικό κόστος έργα υποδομής είναι σίγουρα μείζονος σημασίας σε σχέση με την ανάπτυξη των περιφερειακών οικονομιών και ταυτόχρονα με την σημερινή περιορισμένη δυνατότητα των επιμέρους κρατών να αναλάβουν την εκπόνηση των σχεδίων αυτών. Έτσι η διεθνής παρέμβαση θεωρείται αναγκαία. (CEE 2001)

Είναι γενικά παραδεκτό ότι το μεταφορικό δίκτυο υποδομών στην Νοτιοανατολική Ευρώπη, χαρακτηρίζεται ως προβληματικό. Μερικά από αυτά διακρίνονται παρακάτω :

⁶ Βλ. www.stabilitypact.org/publications

- Τα υπάρχοντα δίκτυα έχουν υποστεί τεράστιες ζημιές. Οι βομβαρδισμοί κατά την περίοδο του πολέμου έχουν διακόψει την μεταξύ τους συνοχή αλλά και η καταρρέουσα οικονομική κατάσταση στην περιοχή δεν επέτρεπε την συντήρηση των μη κατεστραμμένων τμημάτων στο σύνολο τους, είτε λόγω της ανεπάρκειας υλικών είτε προσωπικού, με αποτέλεσμα την εγκατάλειψη αυτών. (EIB 2000 : 8)
- Οι τηλεπικοινωνίες είναι ξεπερασμένης τεχνολογίας, με ελάχιστες προοπτικές βελτίωσης (Σκάγιαννης 2000 : 318)
- Η εμφάνιση νέων χωρών στην περιοχή, οδήγησαν σε νέα κυκλοφοριακά σχέδια και σε αλλαγές στην ροή του εμπορίου στην περιοχή. (EIB 2000 : 42)

Από την άλλη μεριά τόσο οι κυβερνήσεις των ληπτριών χωρών, όσο και οι δωρητές προτιμούν τα σχέδια αυτά, όχι μόνο για οφέλη που προκύπτουν, αλλά και επειδή είναι ευκόλως ορατά, ιδιαίτερα στους πολίτες και δεν εμπεριέχουν στο εσωτερικό τους την ανάγκη για θεσμική ή κάποιο άλλο είδος αλλαγής. Οι χρηματικοί πόροι δεσμεύονται και διανέμονται από τις ίδιες αρχές, οι οποίες χαρακτηρίζονται ως ανεπαρκείς και με συχνά φαινόμενα διαφθοράς, με κλασσικό παράδειγμα αυτό της Βοσνίας, στην οποία οι πόροι διαχύθηκαν σε παράνομα δίκτυα. (Feher 2000 : 21) Αυτό έχει ως αποτέλεσμα την μείωση της ήδη πληττόμενης αξιοπιστίας του Συμφώνου, αφού από την μία προσπαθεί να προωθήσει την ανασυγκρότηση και από την άλλη, διατηρεί την σημερινή παρακμάζουσα κατάσταση. (ICG 2001 : 243)

Εκτός από τα ζητήματα διαχείρισης, τα κριτήρια και ο βαθμός προτεραιότητας των σχεδίων δεν είναι ορθολογικός. Από το σύνολο των σχεδίων τα οποία είναι σε εξέλιξη ή έχουν ήδη κατοχυρωθεί, ένα μικρό ποσοστό θεωρείται αναγκαίο για το προσεχές μέλλον. Έτσι οι λήπτριες χώρες έχουν επιβαρυνθεί με ένα μεγάλο χρέος προς τα διεθνή χρηματοδοτικά ιδρύματα, για να μπορέσουν να εκπληρώσουν το πλήθος των σχεδίων. Το ζήτημα του εξωτερικού χρέους είναι ένα ζήτημα το οποίο θα απασχολήσει τις λήπτριες χώρες στο μέλλον και ιδιαίτερα σε ότι αφορά στην εκκίνηση των διαδικασιών ένταξης στην Ε.Ε. Σε κάθε περίπτωση οι μεγάλες πιστώσεις με μορφές δανεισμού από χώρες με εύθραυστα δημοσιονομικά και χρηματοδοτικά συστήματα, απαιτούν μεγάλη προσοχή. (EIB 2000 : 12)

Ενώ στο σύνολο των ληπτριών χωρών επικρατεί η άποψη ότι ολοκλήρωση των μεγάλης κλίμακας υποδομών έχουν θετικά αποτελέσματα στις τοπικές οικονομίες, στην πραγματικότητα αυτά διαχέονται εκτός της περιοχής και σε μερικές

περιπτώσεις τις επιβαρύνουν κιόλας. Η πλειοψηφία των έργων έχει ανατεθεί σε ξένες εταιρίες με αυτόματη ανάθεση από τους αντίστοιχους δωρητές. Η τάση η οποία κυριαρχεί είναι ότι ο μεγαλύτερος δωρητής επιλέγει την αντίστοιχη εργοληπτική εταιρία της ίδιας εθνικότητας. Βέβαια λόγω του μεγάλους κόστους και το υψηλό επίπεδο τεχνογνωσίας, το οποίο είναι απαραίτητο για την εκπόνηση αυτών, οι τοπικές εταιρίες αποκλείονται αυτόματα. Στην ουσία θα μπορούσε κανείς να υποστηρίξει ότι, ενώ από την μία προσφέρονται πόροι για την ανασυγκρότηση των ληπτριών χωρών, και από την άλλη οι πόροι αυτοί επιστρέφουν πίσω στους δότες τονώνοντας την δική τους οικονομία.

2.5 Χαμηλό Ποσοστό Επενδύσεων Άμεσων και Έμμεσων

Η προσέλκυση επενδύσεων στην περιοχή θα έπρεπε να είναι από τους βασικούς άξονες για την ανασυγκρότηση και αποτελούν παράγοντα σταθερότητας και ανάπτυξης, ειδικά αν κάποιος αναλογιστεί τα τεράστια ποσοστά ανεργίας σε περιφερειακό επίπεδο. (Gligozon 2001 : 4) Συγκεκριμένα για το έτος 1999, η ανεργία άγγιξε το 20% για την Αλβανία, 38% για την Βοσνία – Ερζεγοβίνη, 16% για την Βουλγαρία, 20,8% για την Κροατία, 32,4 % για την Π.Γ.Δ.Μ., 11,5% για την Ρουμανία και 32% για την Γιουγκοσλαβία. (Eastwest Institute 2000)

Αν και η πλειοψηφία των ανέργων καταλήγουν να απασχολούνται στον τομέα της παραοικονομίας, τα υψηλά ποσοστά ανεργίας αποτελούν σοβαρό πρόβλημα για την μεταβατική διαδικασία των ληπτριών χωρών. Η διατήρηση των ποσοστών αυτών μπορεί κάλλιστα να οδηγήσει, όπως έγινε και στο παρελθόν, σε μαζικές μεταναστεύσεις και πολιτικές και κοινωνικές αναταραχές. Ταυτόχρονα η διαδικασία αναμόρφωσης του ιδιωτικού τομέα και συνεπώς, η πορεία των ιδιωτικοποιήσεων επιβραδύνεται, και μερικές φορές σταματά, γιατί σε φυσιολογικά πλαίσια είναι αναμενόμενο να υπάρξει μία μορφή ανεργίας η οποία θα επιβαρύνει τα ήδη μεγάλα ποσοστά. Ενδεικτικά αναφέρονται τα ποσοστά απασχόλησης στον δημόσιο τομέα ως ποσοστό της συνολικής απασχόλησης, Αλβανία στο 15%, Βουλγαρία στο 40%, Κροατία στο 50%, Ο.Δ. της Γιουγκοσλαβίας 80%, Π.Γ.Δ.Μ. στο 50%, Ρουμανία 50%. (Eastwest Institute, 2000)

Στα πλαίσια του Συμφώνου το θέμα των επενδύσεων, έρχεται και αυτό δεύτερο σε σχέση με τις υποδομές . Η χρηματοδότηση η οποία δίνεται είναι

υπερβολικά μικρή για την κρίσιμότητα του τομέα των επενδύσεων, ακόμη και αν πρόκειται για πρώιμο στάδιο. Χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι οι Περιφερειακές Πρωτοβουλίες για των Ιδιωτικό Τομέα, των Διεθνών Χρηματοδοτικών Ιδρυμάτων, στις οποίες αν επεξεργαστεί τον αντίστοιχο πίνακα⁷ διαπιστώνει πρώτα και κύρια το χρηματοδοτικό κενό, το οποίο σημαίνει ότι δεν έχουν αποδεσμευτεί τα χρήματα από τους δωρητές. Ταυτόχρονα κρίσιμες πρωτοβουλίες, όπως εκείνη των Πολιτικών Ρίσκων μίας Επένδυσης, η οποία αναφέρεται στην παροχή χρηματικής αποζημίωσης στους επενδυτές σε περιπτώσεις πολιτικών αναταραχών και ζημιάς⁸, εκκρεμούν, χωρίς να έχει γίνει καμία εκπόνηση κανενός προγράμματος. (SP 2000c)

2.6 Απουσία Αποδεκτής Περιφερειακής Ηγεσίας

Λόγων κυρίως των πολιτικών συνθηκών στην περιοχή, καμία από τις λήπτριες χώρες δεν είναι σε θέση να αναλάβει τον ρόλο να ηγηθεί στην ευρύτερη προσπάθεια για την ανασυγκρότηση της νοτιοανατολικής Ευρώπης. Ακόμη και εκείνες, οι οποίες έχουν αρχίσει τις διαπραγματεύσεις με την Ευρωπαϊκή Ένωση, όπως η Βουλγαρία, Ρουμανία ή και ακόμη η Ελλάδα ως μέλος της, δεν είναι σε θέση να πάρουν τα ηνία. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα, το γεγονός ότι οι δωρητές απευθύνονται σε διάσπαρτες χώρες με συχνά αντικρουόμενες πολιτικές ως προς το περιεχόμενό τους.

Η ανικανότητα, για την εύρεση μίας περιφερειακής ηγεσίας, αλλά και της συνεργασίας μεταξύ των χωρών της περιοχής, φαίνεται από την δήλωση του Mladen Ivanic, Πρωθυπουργού της Σερβικής Δημοκρατίας της Βοσνίας Ερζεγοβίνης, στα πλαίσια του Συνεδρίου του Ευρωπαϊκού Λαϊκού Κόμματος, με θέμα «Σύμφωνο Σταθερότητας : μία νέα προσέγγιση», υπό την αιγίδα του Ινστιτούτου Δημοκρατίας «Κωνσταντίνος Καραμανλής», στην Θεσσαλονίκη τον Απρίλιο του 2002.

«...δεν μπορώ να θυμηθώ πότε είχαμε μια συνάντηση των Πρωθυπουργών για παράδειγμα της περιφέρειας αυτής από δική τους πρωτοβουλία. Εγώ τουλάχιστον δεν το θυμάμαι. Γίνονται συναντήσεις, αλλά με την πρωτοβουλία κάποιου άλλου, της Ευρώπης ή των ΗΠΑ, όχι όμως μέσα στην περιοχή ... και μιλώντας ειλικρινά δεν βλέπω πως -εκτός από το Σύμφωνο Σταθερότητας- θα είχαμε καλύτερες σχέσεις

⁷ Βλ. Παράρτημα

⁸ ένας κύριος λόγος αποφυγής της περιοχής από τους επενδυτές, είναι η πολιτική αστάθεια και ο κίνδυνος πολεμικών συγκρούσεων

μεταξύ της Ν.Α. Ευρώπης, διότι υπάρχει έλλειψη τοπικών πρωτοβουλιών και λόγω αυτής της έλλειψης κατ' αμέ το Σύμφωνο Σταθερότητας είναι σημαντικό. Και η όλη προσέγγιση προς το Σύμφωνο Σταθερότητας πρέπει να αλλάξει δραματικά....» (Πρακτικά Συνεδρίου Ευρωπαϊκού Λαϊκού Κόμματος, 2002)

2.7 Το ζήτημα του Ενδο-Περιφερειακού Εμπορίου

Η απελευθέρωση του εμπορίου μεταξύ των ληπτριών χωρών αποτελεί ένα αμφιλεγόμενο ζήτημα, λόγω των παρόμοιων οικονομικών συστημάτων και τον ομογενή χαρακτήρα του, τα οποία καθιστούν το Ενδο – περιφερειακό εμπόριο ως λιγότερης σημασίας, ιδιαίτερα με το αντίστοιχο προς της χώρες της Ε.Ε. (ESI 2001)

Ταυτόχρονα, στην περίοδο πριν από τον πόλεμο στο Κοσσυφοπέδιο, ένα κύριο μέρος του ακαθάριστου εγχώριου προϊόντος (Α.Ε.Π.) των χωρών, ακόμη και πολλές φορές το 50%, προερχόταν από τον τομέα της παραοικονομίας, shadow economy⁹. Μεγάλο μερίδιο στην τελευταία είχε το παράνομο εμπόριο, λαθρεμπόριο, ανάμεσα στις χώρες της πρώην Γιουγκοσλαβίας. Εκτός από τις «παραδοσιακές» μορφές του, π.χ. λαθρεμπόριο ναρκωτικών, όπλων, ανθρώπων κλπ., επέκτεινε τις «δραστηριότητες» του στον τομέα των ακατέργαστων υλικών, καυσίμων, φαρμάκων. Τα τεράστια ποσοστά ανεργίας, τα οποία έπλητταν τις χώρες, συνέβαλαν στο σχηματισμό μίας ανικανοποίητης ζήτησης προϊόντων αλλά και ανάγκη ευρέσεως εργασίας σε κλάδους της παραοικονομίας. Μετά από την λήξη του πολέμου, οι περισσότερες από τις παράνομες εμπορικές δραστηριότητες, νομιμοποιήθηκαν, ιδιαίτερα με την άρση του εμπάργκο στην Ο.Δ. της Γιουγκοσλαβίας, με αποτέλεσμα να μπορούν να φορολογηθούν. Όμως οι δομές και οι πρακτικές του παρελθόντος παραμένουν. (Simic, 2001)

Αν και επίσημα η ζώνη απελευθέρωσης δεν είναι πραγματικότητα, οι λήπτριες χώρες μέσω των διμερών συμφωνιών που έχουν θεσπίσει με την Ε.Ε., έχουν αναπτύξει σχέση κέντρου (Ε.Ε.) – περιφέρειας (λήπτριες χώρες). Το κέντρο έχει ελεύθερη πρόσβαση στις αγορές της περιφέρειας και αντίστροφα, αλλά οι

⁹ Αξίζει να σημειωθεί, ότι σε ένα μέρος ερευνητών στην διεθνή κοινότητα επικρατεί η συγκρατημένη άποψη, ότι τελικά η λεγόμενη παραοικονομία, έχει και θετικές συνέπειες για την τελική οικονομική ανάπτυξη μίας χώρας, ιδιαίτερα όταν αυτή βρίσκεται σε παρατεταμένη ύφεση ενδεικτικά βλ. INTERNET

περιφέρειες μεταξύ τους στερούνται αυτή την ελευθερία. Ως αρνητικό στοιχείο αυτής της σχέσης, είναι η απόκλιση του εμπορίου από τις μεταξύ τους περιφέρειες, με αποτέλεσμα την στέρηση επικείμενων αγορών σε αυτές. Η απουσία ενδο – περιφερειακού εμπορίου οδηγεί και σε έλλειψη επενδύσεων λόγω της εύλογης ανάγκης μείωσης του κόστους η οποία με την σειρά της ανάγει το κέντρο ως το πιο συμφέρον μέρος για εγκατάσταση επιχειρήσεων. Από το κέντρο, άλλωστε, έχουν χαμηλού κόστους πρόσβαση στις περιφέρειες εκτός από την ήδη πρόσβαση σε αυτό. Παράλληλα, καθώς η εγκατάσταση αυξάνει σε πλήθος, είναι σίγουρο ότι θα προσελκύσει περισσότερες ακόμη επενδύσεις λόγω της ανάπτυξης των οικονομιών κλίμακας.

Η απότομη αλλαγή προσανατολισμού του εμπορίου, κατά κύριο λόγο προς την Ε.Ε., αποτελεί εμπόδιο για την ανάπτυξη του διαπεριφερειακού και διακλαδικού εμπορίου, ενώ σε συνδυασμό, με την αργοπορία στην αποκατάσταση των υποδομών, μέσω του Συμφώνου, και την ευρύτερη, οι προοπτικές για την άνθηση του παραπάνω είναι μέτριες. (Petraikos, 2000 & Petraikos 2001)

2.8 Ελλιπής συμμετοχή των πολιτών των ληπτριών χωρών στις διαδικασίες εφαρμογής του Συμφώνου

Τον Μάρτιο του 2002 , το Ινστιτούτο Δημοκρατίας και Εκλεκτορικής Βοήθειας (IDEA) έδωσε στη δημοσιότητα δημοσκόπηση, η οποία πραγματοποιήθηκε σε δείγμα 10.000 ατόμων , σε 9 χώρες και περιοχές στη Νοτιοανατολική Ευρώπη, συγκεκριμένα στη Βουλγαρία , Κοσσυφοπέδιο , Κροατία , Μαυροβούνιο , Μουσουλμανο-Κροατική Ομοσπονδία (Βοσνία) , Π.Γ.Δ.Μ. , Ρουμανία , Σερβία και Σερβική Δημοκρατία (Βοσνία). Οι βασικοί άξονες των συνεντεύξεων ήταν :

- Οι απόψεις γύρω από τα θέματα σχετικά με την δημοκρατία, την πολιτική συμμετοχή, τα δικαιώματα των μειονοτήτων και τα μέσα μαζικής επικοινωνίας
- Οι τοποθετήσεις σχετικά με την παρούσα κατάσταση της οικονομίας και τη μετάβαση στην οικονομία της αγοράς
- Η εμπιστοσύνη στις εθνικές και διεθνείς δημόσιες προσωπικότητες
- Η εμπιστοσύνη στα εθνικά και διεθνή ιδρύματα

- Η στάση απέναντι στην περιφερειακή και διεθνή συνεργασία, συμπεριλαμβανομένου του Συμφώνου Σταθερότητας για τη Νοτιοανατολική Ευρώπη (www.idea.int)

Η χρηματοδότηση αυτής χορηγήθηκε από το υπουργείο εξωτερικών της Νορβηγίας και το IDEA. Ο φορέας υπεύθυνος για την οργάνωση, ήταν το Δίκτυο SEEDS, το οποίο σε συνεργασία με τοπικούς ερευνητές και think tanks¹⁰ πραγματοποίησε προσωπικές συνεντεύξεις με στόχο την δημιουργία μίας τράπεζας δεδομένων για τα προβλήματα, τους φόβους, τις προσδοκίες αλλά και την αντίληψη των διεθνών εξελίξεων των κατοίκων της περιοχής.

Η υπογραφή του Συμφώνου Σταθερότητας για την Νοτιοανατολική Ευρώπη χαρακτηρίστηκε από πολλούς ως ένα ιστορικό γεγονός, αφού ήταν η πρώτη φορά όπου η διεθνής κοινότητα παραδέχθηκε ότι τα προβλήματα στην περιοχή πρέπει να αντιμετωπιστούν συνολικά και όχι τμηματικά, όπως ήταν η μέχρι τότε πολιτική. Ταυτόχρονα δόθηκε η ευκαιρία στις λήπτριες χώρες για ενσωμάτωση στον Ενιαίο, πλέον, Ευρωπαϊκό Χώρο της Ένωσης και άρση της μέχρι τότε απομόνωσής τους. Κύριο μέσο άσκησης της νέας αυτής πολιτικής ήταν και είναι τα οικονομικά πακέτα στο σύνολο των Τραπεζών Εργασίας, από τους επιμέρους δωρητές. (Vucetic, 2001)

Σύμφωνα με την παραπάνω δημοσκόπηση, στην ερώτηση «Το 1999 οι ηγέτες διαφόρων χωρών σε συνεργασία με Διεθνείς Οργανισμούς υπέγραψαν το Σύμφωνο Σταθερότητας για την Νοτιοανατολική Ευρώπη, το οποίο περιλαμβάνει μία σειρά προγραμμάτων για την ανάπτυξη των οικονομιών των χωρών της περιοχής. Τι έχετε ακούσει για το Σύμφωνο αυτό;», τα αποτελέσματα είναι τα παρακάτω :

¹⁰ Τα λεγόμενα think tanks, ή «δεξαμενές σκέψης», είναι συνήθως μία μορφή μη κυβερνητικών οργανισμών τα οποία απαρτίζονται από επιστημονικά μέλη με σκοπό την παραγωγή νέων ιδεών, αλλά και συχνά λύσεων σε προβλήματα τα οποία προκύπτουν σε διάφορες θεματικές ενότητες

ΕΡΩΤΗΣΗ ΣΤΗ ΔΗΜΟΣΚΟΠΗΣΗ					
«Το 1999 οι ηγέτες διαφόρων χωρών σε συνεργασία με Διεθνείς Οργανισμούς υπέγραψαν το Σύμφωνο Σταθερότητας για την Νοτιοανατολική Ευρώπη, το οποίο περιλαμβάνει μία σειρά προγραμμάτων για την ανάπτυξη των οικονομιών των χωρών της περιοχής. Τι έχετε ακούσει για το Σύμφωνο αυτό;»					
	% Πολλά	Αρκετά	Οχι αρκετά	Τίποτα	Δεν ξέρω/Δεν απαντώ
Βουλγαρία	1,3	9,7	26,8	53,1	9,1
Κοσσυφοπέδιο	7,7	31,2	27,7	16,7	16,7
Κροατία	2,5	10,3	43,1	36,1	8
Μαυροβούνιο	1	10	41,2	31,6	16,2
Μουσουλμανο-κροατική Ομοσπονδία (Βοσνία)	2,8	16,1	43	26,9	11,2
ΠΓΔΜ	3	20,3	46,4	26,8	3,5
Ρουμανία	2	10,8	33,8	35,8	17,6
Σερβία	1,1	9,7	41,9	42,3	5
Σερβική Δημοκρατία(Βοσνία)	1,3	12,4	31,9	38,7	15,7

Πηγή : SEE Public Agenda Survey ,International Institute for Democracy and Electoral Assistance , 2002 , www.idea.int

Η πλειοψηφία των κατοίκων των χωρών της Νοτιοανατολικής Ευρώπης δήλωσαν όχι μόνο άγνοια ως προς το περιεχόμενο του Συμφώνου και τις δραστηριότητες του αντιστοίχου οργανισμού εφαρμογής, αλλά και παντελή άγνοια ως προς τι είναι αυτό.

Πιο συγκεκριμένα οι κάτοικοι της Βουλγαρίας δεν γνωρίζουν τίποτα στο 53.1% των ερωτηθέντων, με δεύτερους αυτών της Σερβίας με ποσοστό 42,3%. Όσον αφορά την κατηγορία εκείνων που γνωρίζουν ελάχιστα γύρω από το Σύμφωνο, τα ποσοστά είναι εξίσου αποκαρδιωτικά. Χαρακτηριστικό είναι, ότι αν υπάρξει συνδυασμός των απαντήσεων στις κατηγορίες των *δεν γνωρίζω αρκετά* και *δεν γνωρίζω τίποτα* τα ποσοστά σε μέσο όρο ξεπερνούν το 60% επί του συνόλου. Αξίζει πάντως να σημειωθεί ότι οι πιο καλά ενημερωμένοι είναι οι κάτοικοι του Κοσσυφοπεδίου, το 31,2% δηλώνει ότι γνωρίζει αρκετά για το Σύμφωνο Σταθερότητας, πράγμα ευνόητο, αφού όπως έχουμε αναφέρει το Κοσσυφοπέδιο ήταν η περιοχή στην οποία πρώτη έγιναν ορατά τα αποτελέσματα των διαφόρων οικονομικών πακέτων, τα οποία προήλθαν από διάφορους δωρητές, με σκοπό την αποκατάσταση των ζημιών λόγω του πολέμου. Ταυτόχρονα η έντονη διεθνή

παρουσία της United Nations Interim Administration in Kosovo , προσδίδει ένα σχετικό πλεονέκτημα στην ενημέρωση των κατοίκων σε σχέση με τις πρωτοβουλίες από τους διάφορους κύριους δωρητές (Ε.Ε. , Η.Π.Α.).

Άσχετα με την έλλειψη ενημέρωσης σε σχέση με το Σύμφωνο , οι πλειοψηφία των ερωτηθέντων θεωρεί ότι είναι πιθανό ,έως πολύ, η διεθνή κοινότητα να υλοποιήσει την βοήθεια ,κυρίως οικονομική, την οποία έχει υποσχεθεί στα πλαίσια αυτού. Αναλυτικά τα αποτελέσματα φαίνονται στον παρακάτω πίνακα :

ΕΡΩΤΗΣΗ ΣΤΗ ΔΗΜΟΣΚΟΠΗΣΗ					
<i>«Κατά την γνώμη σας, πόσο πιθανό είναι για την διεθνή κοινότητα να υλοποιήσει την βοήθεια η οποία υποσχέθηκε στα πλαίσια του Συμφώνου Σταθερότητας »</i>					
	Πολύ % πιθανό	Πιθανό	Απίθανο	Πολύ απίθανο	Δεν ξέρω/Δεν απαντώ
Βουλγαρία	3	19,2	13,4	8,9	55,5
Κοσσυφοπέδιο	28,6	34,6	5,4	1,7	29,7
Κροατία	3,9	42,3	16,1	5,7	32
Μαυροβούνιο	8,2	35,8	19,1	7,1	29,8
Μουσουλμάνο-κροατική Ομοσπονδία (Βοσνία)	6,4	43,6	13,8	7,9	28,3
ΠΓΔΜ	5,8	44,6	31,2	13,5	4,9
Ρουμανία	6,7	38,4	7,2	2,7	45
Σερβία	9	42,7	22,8	9,2	16,3
Σερβική Δημοκρατία(Βοσνία)	3,8	24,7	27,9	12,6	31

Πηγή : SEE Public Agenda Survey ,International Institute for Democracy and Electoral Assistance , 2002 , www.idea.int

Ένα άλλο ενδιαφέρον τμήμα της δημοσκόπησης είναι εκείνο το οποίο ζητά από τους ερωτηθέντες να απαντήσουν κατά πόσο εμπιστεύονται διάφορους διεθνείς οργανισμούς οι οποίοι είναι ενεργοί στην περιοχή. Οι τέσσερις επικρατέστεροι είναι η Ευρωπαϊκή Ένωση , τα Ηνωμένα Έθνη , η Παγκόσμια Τράπεζα και το Ν.Α.Τ.Ο. Αναλυτικά έχουμε :

ΕΡΩΤΗΣΗ ΣΤΗ ΔΗΜΟΣΚΟΠΗΣΗ										
<i>«Θα σας διαβάσω μία λίστα με διεθνείς οργανισμούς. Παρακαλώ πείτε για τον καθένα, το πόσο τον εμπιστεύεστε.»</i>										
	%	IMF	ICTY	WTO	OSCE	UN	WB	EU	NATO	SPSEE
Βουλγαρία		20,3	20,3	13,1	20,1	38	24,8	52,2	37,3	17,2
Κοσσυφοπέδιο		56,7	83,3	48,1	70,2	77,3	68,8	72,1	91,3	49,9
Κροατία		20,1	20,5	24,2	16,3	37,7	29,5	28,6	31,5	15,9
Μαυροβούνιο		41,3	24,1	33,4	30,8	36,8	38,5	39,1	20,8	26,1
Μουσουλμανο-κροατική Ομοσπονδία (Βοσνία)		28,5	50,5	22,5	23,1	36,1	36,7	43,1	36,7	23,1
ΠΓΔΜ		25,6	21,9	23,8	24,2	34,1	32	35,3	25,5	21,5
Ρουμανία		32,1	43,3	19,1	34,1	49,3	44,6	58,7	57,7	25,6
Σερβία		23,9	7,6	16,9	15,1	19,4	27,2	30,8	6	12,7
Σερβική Δημοκρατία(Βοσνία)		15,6	3,6	10,8	11,2	13,3	18,4	16,6	5,1	8,3

Πηγή : SEE Public Agenda Survey ,International Institute for Democracy and Electoral Assistance , 2002 , www.idea.int

Από την άλλη μεριά , το Σύμφωνο Σταθερότητας ως οργανισμός (SPSEE), δεν έχει την αντίστοιχη δυναμική των άλλων διεθνών κυβερνητικών ή μη και χρηματοδοτικών οργανισμών. Χωρίς δικό του προϋπολογισμό για τα προγράμματα που εκπονεί , έχει ως βασικό ρόλο την διαχείριση και διοχέτευση των χρημάτων από τους δωρητές. Ο διαχειριστικός του ρόλος δεν μπορεί να πείσει το κοινό της Νοτιοανατολικής Ευρώπης για το τι μπορεί να προσφέρει στην περιοχή αλλά και κατά επέκταση σε αυτούς.

ΜΕΡΟΣ ΤΕΤΑΡΤΟ : Η ΣΥΜΒΟΛΗ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ ΣΤΟ ΣΥΜΦΩΝΟ

1. Η ΣΥΜΒΟΛΗ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ ΣΤΑ ΠΛΑΙΣΙΑ ΤΟΥ ΣΥΜΦΩΝΟΥ¹

Συνολικά, από το 2000 η ελληνική αναπτυξιακή βοήθεια προς τις χώρες της Ν.Α. Ευρώπης (συμπεριλαμβανομένης της ανθρωπιστικής βοήθειας) υπερέβη τα 90 εκατ. Ευρώ, (Κότιος, Πετράκος, 2000), ενώ οι επενδύσεις του ιδιωτικού τομέα την τελευταία πενταετία ξεπερνούν τα 3,6 δις δολάρια ΗΠΑ (κύριοι τομείς δραστηριότητας οι τηλεπικοινωνίες, η βιομηχανία τροφίμων, βιοτεχνίες ρούχων, τραπεζικός τομέας, μεταλλεύματα, καπνά). (National Bank of Greece, 2002)

Η Ελλάδα, το 1999, κατήρτισε και παρουσίασε το Εθνικό Σχέδιο Ανασυγκροτήσεως των Βαλκανίων, πενταετούς διάρκειας ύψους 580 εκατ. Δολαρίων Η.Π.Α., με αποδέκτες τις Αλβανία, Βουλγαρία, Ρουμανία, Π.Γ.Δ.Μ. και Ο.Δ. Γιουγκοσλαβίας, με ειδική πρόβλεψη για το Κοσσυφοπέδιο.

Οι πόροι για την υλοποίηση του σχεδίου θα προερχόντουσαν από το κονδύλι διμερούς αναπτυξιακής βοήθειας του κρατικού προϋπολογισμού στο πλαίσιο της D.A.C./O.O.S.A. και ενδεχομένως από ιδιωτικές πηγές.

Αρχική πρόθεση ήταν να αποτελέσει τη βάση της συνεισφοράς της Ελλάδος στα πλαίσια της Τράπεζας Εργασίας II του Συμφώνου και φυσικά να ενισχύσει την θέση της στην ευρύτερη περιοχή. Η γεωγραφική κατανομή των πόρων έγινε με βάσει των αναγκών σε υποδομές, των διαφόρων ζημιών από τις πολεμικές συγκρούσεις, τα ήδη διατεθέντα από την Ελλάδα κονδύλια προς τις χώρες της Ν.Α. Ευρώπης και ανάλογα με το επίπεδο οικονομικής και κοινωνικής ανάπτυξης, σύμφωνα με τον παρακάτω πίνακα . (Κότιος Πετράκος, 2000).

---

¹ Το κεφάλαιο αυτό είναι αποτέλεσμα διερευνητικής συνέντευξης με μέλη του Γραφείου Εθνικού Συντονιστή του Συμφώνου Σταθερότητας Νοτιοανατολικής Ευρώπης, το οποίο έχει την έδρα του στη Θεσσαλονίκη, Μάρτιος 2001

Πίνακας 8: Γεωγραφική Κατανομή Πόρων

Χώρες Ν.Α.Ευρώπης	Κατανομή σε δις δραχμές
Ο.Δ. Γιουγκοσλαβίας	80
Κοσσυφοπέδιο	25
Αλβανία	17
Π.Γ.Δ.Μ.	15,5
Βουλγαρία	18,5
Ρουμανία	24

Πηγή : Γραφείο Εθνικού Συντονιστή Συμφώνου
Σταθερότητας Ν.Α.Ε, Αθήνα 2001

Οι προβλεπόμενοι τομείς παρέμβασης είναι :

- οι κοινωνικές υποδομές συμπεριλαμβάνονται η εκπαίδευση, η υγεία και η στέγαση : 32,2 % επί του συνόλου
- οι οικονομικές υποδομές συμπεριλαμβάνονται οι μεταφορές, οι τηλεπικοινωνίες και η ενέργεια : 41,1 % επί του συνόλου
- οι τομείς παραγωγής συμπεριλαμβάνονται η βιομηχανία, το εμπόριο και ο πολιτισμός : 26,67 % επί του συνόλου

Αξίζει να σημειωθεί ότι το Εθνικό Σχέδιο για την οικονομική Ανασυγκρότηση των Βαλκανίων είναι ακόμη και στις μέρες μας ανενεργό. Χαρακτηριστική είναι η δήλωση του κ.κ. Ευθυμιάδη Νίκου, Προέδρου της Πρωτοβουλίας Νοτιοανατολικής Ευρώπης (S.E.C.I.) και μέλος του Συμβουλίου Σταθερότητας για τα Βαλκάνια ότι « Το Ελληνικό Σχέδιο για την Οικονομική Ανασυγκρότηση των Βαλκανίων, (Ε.Σ.Ο.Α.Β.), μπορεί να χαρακτηριστεί ως αντιπροσωπευτικό δείγμα των γνωρισμάτων της ελληνικής οικονομικής πολιτικής : είναι 'καλών προθέσεων', περιορισμένων δυνατοτήτων, έχει καθυστερήσει ανεπίτρεπτα η έναρξη υλοποίησής του και για την ώρα πάσχει από έλλειψη οργάνωσης και συντονισμού.» (Παπανδροπούλος 2002)

Στη πρώτη Περιφερειακή Χρηματοδοτική Διάσκεψη των Βρυξελλών, τον Μάρτιο του 2000, η χώρα μας δεσμεύθηκε για την καταβολή του ποσού των 25,8 εκατ. Ευρώ συνολικά για την ανάληψη πρωτοβουλιών, οργανωμένες από την ίδια με πλήρη χρηματοδότηση. Από το συνολικό αυτό ποσό τα 10.8 εκατ. Ευρώ αφορούν

πολυμερείς πρωτοβουλίες συγχρηματοδοτούμενες με άλλες χώρες και οργανισμούς για προγράμματα άμεσης εφαρμογής.

Μέχρι το τέλος του 2002, το ποσό το οποίο έχει εκταμιευτεί είναι της τάξης των 2.6 εκατ. Ευρώ περίπου κυρίως για προγράμματα των Τραπεζών Εργασίας I και II. Αναλυτικά τα προωθηθέντα από τη χώρα μας προγράμματα είναι :

Στο πλαίσιο της Τράπεζας Εργασίας I, για την διετία 2000 – 2001, συνολικού ύψους 2.345.000 εκατ. Ευρώ, αναλυτικά :

- η χρηματοδότηση Διεθνούς Κέντρου Διεθνοτικών Σχέσεων στη Σλοβενία (100.000 Ευρώ)
- η καταγραφή της εκπαιδευτικής πολιτικής στις χώρες της περιοχής (50.000 Ευρώ)
- η επιμόρφωση των δασκάλων ιστορίας (100.000 Ευρώ)
- η παροχή τεχνογνωσίας σε θέματα συνηγόρου του Πολίτη (Ombudsman), (200.000 Ευρώ)
- η προώθηση των σχέσεων μεταξύ των Κοινοβουλίων της Ν.Α. Ευρώπης (230.000 Ευρώ)
- η δημιουργία παρατηρητηρίου για τα δικαιώματα των γυναικών, καθώς και δικτύου γυναικών βουλευτών (W.I.N. Balkans), (210.000 Ευρώ)
- η ενίσχυση θεσμών χρηστής διακυβέρνησης (150.000 Ευρώ)
- η θεσμική υποστήριξη των χωρών της Ν.Α. Ευρώπης (385.000 Ευρώ)
- η δημιουργία δικτύου δημοσιογράφων (290.000 Ευρώ)
- η διοργάνωση Πολιτιστικής Biennale (200.000 Ευρώ)

Για το 2002 θα υπάρξει συμπληρωματική χρηματοδότηση για :

- την πρωτοβουλία αποκατάστασης των προσφύγων με 100.000 Ευρώ
- το διεθνικό διάλογο με την Π.Γ.Δ.Μ. με 500.000 Ευρώ
- τον τομέα εκπαίδευσης και νεολαίας με 100.000 Ευρώ
- τον τομέα των Μ.Μ.Ε.² με 100.000 Ευρώ

² Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης

Στο πλαίσιο της Τράπεζας Εργασίας II, για την διετία 2000 – 2001, συνολικού ύψους 22,3 εκατ. Ευρώ

- συγχρηματοδότηση με την Πορτογαλία του περιβαλλοντικού έργου M.E.A.P.³ στην Π.Γ.Δ.Μ. και συγκεκριμένα στη Στρούμνιτσα (5 εκατ. Ευρώ)
- συγχρηματοδότηση του οδικού άξονα Pogradec – Korca (Αλβανία), (3,3 εκατ. Ευρώ)
- χρηματοδότηση με 4 εκατ. Ευρώ της κατασκευής του οδικού άξονα Demir Karija – Gengeli, του οποίου η εκτέλεση έχει αναβληθεί

Παράλληλα για το 2002 το ΥΠ.ΕΘ.Ο. δεσμεύθηκε να συνεισφέρει στην πρωτοβουλία Investment Compact της Τράπεζας Εργασίας II, 290.000 Ευρώ, εκ των οποίων μόνο 79.000 Ευρώ έχουν ήδη εκταμιευτεί.

Για την ίδια χρονική περίοδο το Υπουργείο Υγείας και Πρόνοιας ανέλαβε να στηρίξει με το συνολικό ποσό των 650.000 Ευρώ δύο προγράμματα στον τομέα της υγείας στο πλαίσιο της πρωτοβουλίας για κοινωνική συνοχή, οι οποίες προωθούνται από το Γαλλικό κράτος. (Σχολή Εθνικής Άμυνας 2001)

Στο πλαίσιο της Τράπεζας Εργασίας III, για την διετία 2000 – 2001, συνολικού ύψους 950.000 Ευρώ

- η χρηματοδότηση προγράμματος εκπαίδευσης και επιμόρφωσης νέων αξιωματικών ενόπλων δυνάμεων των χωρών της περιοχής στο Πολυεθνικό Ειρηνευτικό Κέντρο στο Κιλκίς (330.000 Ευρώ). Εν προκειμένου έχουν ήδη πραγματοποιηθεί το 2001 εκπαιδευτικά προγράμματα με συμμετοχή περίπου 200 αξιωματικών από της λήπτριες χώρες (ύψους 170.000 Ευρώ)
- η οργάνωση επιμορφωτικών σεμιναρίων για νέους δικαστές στην Εθνική Σχολή Δικαστών στη Θεσσαλονίκη (200.000 Ευρώ), το οποίο δεν έχει ακόμη υλοποιηθεί
- η υλοποίηση της πρωτοβουλίας Καταπολέμησης της Διαφθοράς, για την οποία η Ελλάδα είναι ο σημαντικότερος δωρητής (420.000 Ευρώ)
- η συμμετοχή με δύο μόνιμους αξιωματικούς των ενόπλων δυνάμεων στη λειτουργία του Regional Arms Control, Verification and Implementation Center (R.A.C.V.I.A.C.), το οποίο ιδρύθηκε στο Ζάγκρεμπ.

³ αποχετευτικά έργα

Τέλος, η Ελλάδα ως μέλος του Ν.Α.Τ.Ο. και ταυτόχρονα του Συμφώνου Σταθερότητας δραστηριοποιείται στο πλαίσιο του S.E.E.I. και στις επιμέρους πρωτοβουλίες του, όπως το S.E.E.GROUP που συνεδριάζει τακτικά και η S.E.E.BRIGade με έδρα την Φιλιππούπολη.

Ως συμπληρωματικές δράσεις παρέχεται οικονομική στήριξη :

- στην πρωτοβουλία καταπολέμησης της διαφθοράς με επιπλέον 50.000 Ευρώ
- στην πρωτοβουλία καταπολέμησης της εμπορίας ανθρώπων με 100.000 Ευρώ
- στην πρωτοβουλία καταπολέμησης του οργανωμένου εγκλήματος με 50.000 Ευρώ
- στην πρωτοβουλία Μετανάστευσης και Ασύλου, στην οποία η χώρα μας έχει αναλάβει ως Lead Country για την Αλβανία, με 100.000 Ευρώ

Επίσης το Υπουργείο Εθνικής Άμυνας προτίθεται να συμμετάσχει σε πρόγραμμα συλλογής και καταστροφής μικρών όπλων και πυρομαχικών στην Αλβανία με συνεισφορά ειδικών και της μεταφοράς στους χώρους καταστροφής. (Σχολή Εθνικής Άμυνας 2001)

ΜΕΡΟΣ ΠΕΜΠΤΟ : ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

1. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Το Σύμφωνο Σταθερότητας αποτελεί μία χωρίς προηγούμενο οργανωμένη παρέμβαση διεθνών οργανισμών και χρηματοδοτικών ιδρυμάτων σε μια φτωχή, σχετικά, περιφέρεια της Ευρώπης. Με ένα συνδυασμό τεχνικής βοήθειας, χορηγίας δανείων, μέτρα για την απελευθέρωση του ενδοπεριφερειακού εμπορίου, κ.λ.π. η διεθνής κοινότητα προσπαθεί να διεγείρει την οικονομική ανάπτυξη και να επιταχύνει τη διαδικασία της μετάβασης.

Εύλογα θα μπορούσε κανείς να αναρωτηθεί τι θα γινόταν αν το Σύμφωνο Σταθερότητας είχε εφαρμοστεί πριν από έντεκα χρόνια. Ανατρέχοντας πίσω στο χρόνο και συγκεκριμένα την παραμονή του πολέμου, στα τέλη του Μαΐου του 1991, η διάλυση της τότε Γιουγκοσλαβίας ήρθε τη χρονική στιγμή κατά την οποία η Ευρωπαϊκή Κοινότητα αποφάσισε να την κάνει μέλος της. Τη στιγμή εκείνη η Σοσιαλιστική Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γιουγκοσλαβίας είχε ήδη μια συμφωνία με την Ε.Κ., η οποία είναι ανάλογη των σημερινών διαδικασιών σταθεροποίησης και σύνδεσης. (Βάλντεν, 1994 :279- 291)

Ως μια ύστατη προσπάθεια για να πείσουν τους αρχηγούς των επιμέρους τμημάτων της τότε Γιουγκοσλαβίας, να δουλέψουν για την ενσωμάτωσή τους στις ευρωπαϊκές δομές και να σταματήσουν τη διάλυση της Ομοσπονδίας, μία αντιπροσωπία υψηλόβαθμων στελεχών έφτασε στο Βελιγράδι. Για να κάνουν την προσφορά αυτή πιο ελκυστική υποσχέθηκαν την χορηγία τεσσάρων δις δολαρίων. Φυσικά η προσφορά απορρίφθηκε. Αξίζει να σημειωθεί ότι, τη συγκεκριμένη χρονική περίοδο η Γιουγκοσλαβία, είχε θεωρηθεί η πιο κατάλληλη για ένταξη από οποιαδήποτε άλλη πρώην κομμουνιστική χώρα. Από την άλλη, πολλοί κατηγόρησαν τις Βρυξέλλες ότι η ήδη αναγνώριση των επί μέρους πολιτειών, ήταν αυτό που πυροδότησε τελικά τις συγκρούσεις. (Gligorov, 2001)

Μετά τον πόλεμο του Κοσσυφοπεδίου, η διεθνής κοινότητα εξαπέλυσε πληθώρα πρωτοβουλιών, στα πλαίσια του Συμφώνου Σταθερότητας, για την Νοτιοανατολική Ευρώπη. Πολλοί είναι αυτοί οι οποίοι το παρουσιάζουν ως ένα νέο

σχέδιο Μάρσαλ για την περιοχή. Το μοναδικό κοινό σημείο που αυτά μπορεί να έχουν είναι ότι απευθύνονται σε περιοχές οι οποίες είναι σε κατάσταση μεταπολεμικής ανασυγκρότησης. Κατά τα άλλα υπάρχουν βασικές διαφορές στο περιεχόμενό τους. Το σχέδιο Μάρσαλ βασιζόταν στην αρχή του ενός και μόνου δωρητή και ταυτόχρονα το Α.Ε.Π. των ληπτριών χωρών είναι μικρότερο στη περίπτωση του Συμφώνου. Παράλληλα στην περίπτωση του δευτέρου οι λήπτριες χώρες αντιμετωπίζουν προβλήματα αδύναμης διοίκησης, επιβολής του νόμου και δυσλειτουργίας στη διαδικασία μετάβασης, σε σχέση με τις χώρες της Ευρώπης μετά το δεύτερο παγκόσμιο πόλεμο. (Loncko, 2001)

Μετά από τρία χρόνια εφαρμογής του Συμφώνου, ακόμη διακρίνεται από απώλεια στρατηγικής και στόχων. Οι αρχικοί στόχοι οι οποίοι αναφέρονται στο κείμενο της Κολωνίας, είναι πολύ γενικοί. Δεν ορίζουν την έννοια σταθερότητα, ή τι αυτή περιλαμβάνει, απλά αναφέρει ότι η σταθερότητα στην περιοχή της Νοτιοανατολικής Ευρώπης θα εδραιωθεί όταν απαντηθούν οι στόχοι του Συμφώνου, χωρίς να ξεκαθαρίζει ποιοι είναι αυτοί. Η μη αναγραφή στρατηγικών και στόχων, είναι χαρακτηριστικό του Συμφώνου, σε βασικούς τομείς όπως οι επενδύσεις, η απελευθέρωση του εμπορίου κ.λ.π. Η ανάγκη επαναπροσδιορισμού στόχων και προτεραιοτήτων είναι έκδηλη, για εξασφαλιστούν βέλτιστα αποτελέσματα αυτού.

Για την περαιτέρω προσπάθεια για την προώθηση της περιφερειακής συνεργασίας, πρέπει επιτέλους κάποια από τις χώρες της περιοχής να αναλάβει ηγετικό ρόλο, ώστε να υπαγορεύει μία κοινή πολιτική από την περιοχή, στα πλαίσια μίας τόσο πολύπλοκης διαδικασίας όπως το Σύμφωνο. Χώρες οι οποίες μπορούν να επιχειρήσουν το εγχείρημα αυτό είναι : οι χώρες της Σλοβενίας, Ουγγαρίας, η Ελλάδα ως μέλος της Ε.Ε. και του ΝΑΤΟ, η Τουρκία, και υπό ένταξη χώρες Βουλγαρία και Ρουμανία. Ταυτόχρονα τίθεται το ζήτημα της περιφερειακής ιδιοκτησίας, Το Σύμφωνο, ανήκει στις λήπτριες χώρες, με αυτές να έχουν τον πρώτο λόγο σε οτιδήποτε τις αφορά.

Ομοίως, και οι άνθρωποι στην περιοχή έχουν δικαίωμα να συμμετέχουν στις αποφάσεις οι οποίες αφορούν τον τρόπο ζωής τους. Στα πλαίσια του Συμφώνου πρέπει οι περιφερειακές κυβερνήσεις να ενδυναμώσουν τα συστήματα συμμετοχής και αποφάσεων από το τοπικό στο εθνικό και τελικά στο περιφερειακό επίπεδο. Ισχυρή δεσμοί μεταξύ τόσο των πολιτών, όσο και των τοπικών και εθνικών κυβερνήσεων με τους δωρητές είναι αναγκαίοι για να εξασφαλίσουν τη χρηστή

διακυβέρνηση και ευρύτερη συμμετοχή τους. Εδώ υπεισέρχεται και η ανάγκη συμμετοχής των μη κυβερνητικών οργανώσεων στη εφαρμογή του Συμφώνου. Οι τελευταίες, με την εμπειρία τους και την βαθύτερη γνώση της περιοχής παρέμβασης, μπορούν να προσφέρουν πολύτιμες υπηρεσίες και ταυτόχρονα, να αποτελέσουν πηγή πληροφοριών. Επιπλέον ο ανεξάρτητος χαρακτήρας τους μακριά από πολιτικά συμφέροντα προσφέρει μια αμερόληπτη αξιολόγηση των αντίστοιχων προβλημάτων.

Χρειάζεται αλλαγή και στα διαρθρωτικά χαρακτηριστικά του Συμφώνου. Η Περιφερειακή Τράπεζα εργασίας μπορεί να παραμείνει όπως έχει, να δίδει κατευθύνσεις στρατηγικού σχεδιασμού και να παρέχει πολιτική καθοδήγηση στο Γραφείο του Ειδικού Συντονιστή. Όμως οι δομές κάτω από την Τράπεζα, δηλαδή ο διαχωρισμός τους σε Τράπεζες Εργασίας I, II, III, εμπεριέχει δυσκολίες όσον αφορά τις διατραπεζικές δράσεις. Η επίλυση των περιφερειακών προβλημάτων, στα οποία το σύμφωνο έχει πλεονέκτημα, είναι σύνολο δράσεων από όλες τις Τράπεζες. Για παράδειγμα, η μάχη για το διασυνωριακό έγκλημα, είναι προφανώς βασισμένο στην δημιουργία Δημοκρατικών θεσμών και βάσεων, εμπεριέχει την ικανότητα του κράτους να εισπράττει το ποσό που αντιστοιχεί στις υπηρεσίες εκτελωνισμού και ταυτόχρονα καλλιεργεί την ανασφάλεια στην περιοχή, με την έννοια της έλλειψης του δικαίου. (Eastwest, 2001) Το Γραφείο του Ειδικού Συντονιστή, χρειάζεται ανασυγκρότηση και αναδιοργάνωση. Για την εφαρμογή των νέων στρατηγικών, πρέπει να εκπονήσει ένα βραχυχρόνιο σχέδιο εφαρμογής, με αποτέλεσμα να επαναπροσδιορίσει τον ρόλο του, τις πηγές του, αλλά και να προσλάβει άτομα με την σχετική εμπειρία στην περιοχή, με τον ήδη αυξανόμενο προϋπολογισμό ο οποίος θα του έχει δοθεί. Ταυτόχρονα για να αντιμετωπίζει προβλήματα οργάνωσης, μπορεί να ιδρύσει επιμέρους εθνικά τμήματα στις λήπτριες χώρες, τα οποία θα συστεγάζουν τις πρωτοβουλίες και τις ομάδες εργασίας αυτών.

Όσον αφορά την χρηματοδότηση προτείνεται, η παρακράτηση ενός μικρού ποσοστού από τα συνολικά ποσά τα οποία εκταμιεύουν οι δωρητές, προς όφελος του Γραφείου, με σκοπό την οργάνωση περιφερειακών Συνδιασκέψεων, αλλά και την διατήρηση των εθνικών παραρτημάτων.

Το Σύμφωνο από μόνο του, μαρτυρά τον ολοένα αυξανόμενο ρόλο των διεθνών οργανώσεων στο ξεκίνημα του 21^{ου} αιώνα, με αυτούς να καλύπτουν ένα ευρύ φάσμα πολιτικών αλλά και μεγάλο αριθμό χωρών μελών. Πολλοί από αυτούς δραστηριοποιούνται στην περιοχή της Νοτιοανατολικής Ευρώπης, με πολλές

επικαλύψεις και συχνά αντικρουόμενες πολιτικές. Για παράδειγμα ο εξωτερικός δανεισμός έρχεται ενάντια στα προγράμματα του ΔΝΤ τα οποία απαιτούν περιορισμούς σε αυτόν. Η εύρεση κοινών στόχων στις πολιτικές τους είναι απαραίτητη, με σκοπό την δημιουργία ενός συντονισμένου δικτύου εφαρμογών των επιμέρους πολιτικών. Κύρια χαρακτηριστικά αυτού είναι :

1. Η βελτίωση της επικοινωνίας μεταξύ των διεθνών οργανισμών
2. Εύρεση του συγκριτικού πλεονεκτήματος ανά οργανισμό
3. Μηχανισμός επίλυσης διάφορων
4. Υποβολή ξεχωριστών και ομαδικών αναφορών
5. Εξωτερική αξιολόγηση προγραμμάτων

Η Ευρωπαϊκή Ένωση αποτελεί τον κύριο κατευθυντήριο οργανισμό, πίσω από το Σύμφωνο. Όμως πολλές φορές, οι πολιτικές της σε σχέση με την περιοχή έρχονται σε σύγκρουση. Κλασσικό παράδειγμα αποτελούν οι Συμφωνίες Σταθεροποίησης και Σύνδεσης, οι οποίες έχουν ξεχωριστό επιλεκτικό χαρακτήρα για κάθε χώρα, με σκοπό την Ευρωπαϊκή ενσωμάτωση, ανάλογα με τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της, και το Σύμφωνο το οποίο είναι ένα μακροχρόνιο πρόγραμμα το οποίο βασίζεται στην περιφερειακή προσέγγιση και ενσωμάτωση αυτής. Η περιφερειακή ενσωμάτωση, προκαλεί την εντύπωση ανάμεσα στις αναπτυγμένες χώρες της Νοτιοανατολικής Ευρώπης, ότι η Ε.Ε. θα αντιμετωπίσει όλες, υπό το ίδιο πρίσμα, αφήνοντας την τελευταία σε ανάπτυξη χώρα να καθορίσει την ταχύτητα της ενσωμάτωσης. Οι δύο παραπάνω πολιτικές δίνουν την ευκαιρία σε μία ολική προσέγγιση της περιοχής και περιφερειακά και επιλεκτικά ανά χώρα.

Το Σύμφωνο Σταθερότητας δεν μπορεί να επιλύσει ως δια μαγείας όλα τα προβλήματα της περιοχής της Νοτιοανατολικής Ευρώπης και ιδιαίτερα των Δυτικών Βαλκανίων. Από τον σχεδιασμό του φαίνεται ότι είναι ένας μακροχρόνιος μηχανισμός χωρίς να είναι ικανό να διασφαλίσει το μέλλον. Τρία είναι τα βασικά στοιχεία τα οποία χρειάζονται για την εύρυθμη λειτουργία του Συμφώνου : Πρώτον η συνειδητοποίηση των ληπτριών χωρών, για την υιοθέτηση κλίματος περιφερειακής συνεργασίας και συμφιλίωσης, δεύτερων, η έμπρακτη υποστήριξη της διεθνούς κοινότητας για την χρηματοδότηση αυτής της προσπάθειας και τρίτον η διαβεβαίωση της Ευρωπαϊκής ενσωμάτωσης, με την μορφή της υποψηφιότητας για την Ε.Ε.

Το Σύμφωνο Σταθερότητας είναι το πιο υποσχόμενο αλλά και φιλόδοξο πρόγραμμα οργανωμένης παρέμβασης στην περιοχή της Νοτιοανατολικής Ευρώπης. Όμως, δεν μπορούν να γίνουν προβλέψεις για το μέλλον, καθώς το σύνολο των χωρών και ιδιαίτερα των δυτικών Βαλκανίων δεν έχουν κατορθώσει να προβάλλουν ένα ολοκληρωμένο χαρακτήρα προς την διεθνή κοινότητα.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ελληνόγλωσση

- **Βάλντεν Σ.**,(1994), *Βαλκανική Συνεργασία και Ευρωπαϊκή Ολοκλήρωση*, Ελληνικό Κέντρο Ευρωπαϊκών Μελετών, Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα
- **Εθνική Τράπεζα Ελλάδος**,(2000), *Οικονομίες Αναδυόμενων Αγορών Νοτιοανατολικής Ευρώπης και Μεσογείου – Αλβανία*, Αθήνα, διαθέσιμο στο <http://www.ethniki.gr/publications/flash/update/2gr.htm>
- **Κότιος Α., Πετράκος Γ.**,(2000), *Προς ένα Στρατηγικό Σχέδιο Ανάπτυξης των Βαλκανίων*, στο *Η Ανάπτυξη των Βαλκανίων* (επιμέλεια Πετράκος Γ.), Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Θεσσαλίας, Βόλος
- **Κότιος Α.**,(2000a), *Η Βαλκανική Πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης*, στο *Αγορά Χωρίς Σύνορα*, Τόμος 5, Τεύχος 3, Δεκέμβριος – Ιανουάριος – Φεβρουάριος 2000, Ινστιτούτο Διεθνών Οικονομικών Σχέσεων, Αθήνα 2000
- **Κότιος Α.**,(2000b), *Η Ευρωβαλκανική Οικονομική Συνεργασία : Εξέλιξη, Προβλήματα και Προοπτικές*, στο *Η Ανάπτυξη των Βαλκανίων* (επιμέλεια Πετράκος Γ.), Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Θεσσαλίας, Βόλος
- **Σκάγιαννης Π.**,(2000), *Συγκριτική ανάλυση της τεχνικής και κοινωνικής υποδομής: Κεντρική Ευρώπη και Βαλκάνια*, στο *Η Ανάπτυξη των Βαλκανίων* (επιμέλεια Πετράκος Γ.), Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Θεσσαλίας, Βόλος
- **Σοφianoπούλου Κ.**,(2001), *Οι περιφερειακές ανισότητες στην πρώην Γιουγκοσλαβία και η πολιτική αντιμετώπισής τους*, διπλωματική εργασία του τμήματος Μηχανικών Χωροταξίας, Πολεοδομίας και Περιφερειακής Ανάπτυξης, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, Βόλος
- **Σχολή Εθνικής Άμυνας**,(2001), *Το Σύμφωνο Σταθερότητας για την Νοτιοανατολική Ευρώπη και την Ανασυγκρότηση των Βαλκανίων*, Γραφείο Εθνικού Συντονιστή Συμφώνου Σταθερότητας Ν.Α.Ε., Αθήνα

Ξενογλώσση

- **Abramowitz M., Fishlow A., Kupchan C.,**(2000), *Reconstructing the Balkans: A Draft Working Paper*, Balkan Economic Task Force, διαθέσιμο στο <http://www.cfr.org/public/pubs/BalkanEconTask.html>
- **Anastasakis O. , Dzelilovic V.,** (2001), *Balkan Regional Cooperation and European Integration* , The Hellenic Observatory -The European Institute , The London School of Economics and Political Science, London
- **Bartos G.** (2000), *From Dayton to Madrid?* at Transitions On – Line, Annual Report 1999 for Bosnia and Herzegovina, διαθέσιμο στο <http://www.tol.cz>
- **Bartos G.** (2001a), *Progress or Stagnation?* at Transitions On – Line, Annual Report 2000 for Bosnia and Herzegovina, διαθέσιμο στο <http://www.tol.cz>
- **Bartos G.** (2001b), *The End of the Milosevic Regime* at Transitions On – Line, Annual Report 2000 for Yugoslavia, διαθέσιμο στο <http://www.tol.cz>
- **Bertelsmann Foundation,**(2000) *Southeastern Europe : Security Risks, Regional Instabilities and Integration Strategies*, Center for Applied Policy Research, Munich
- **Bicanic I.** (2001), *A Watershed Year?* At Transitions On – Line, Annual Report 2000 for Croatia, διαθέσιμο στο <http://www.tol.cz>
- **Biermann R.,**(1999), *The Stability Pact for South Eastern Europe – potential, problems and perspectives*, Discussion Paper C 56, University of Bonn, Center for Integration Studies, Bonn, διαθέσιμο στο <http://www.zei.de>
- **Budway M.V.,** (1999), *The Role of SECI in Post – Conflict Reconstruction Strategy for Southeastern Europe*, στο *The Southeast European Yearbook 1998-99*, Hellenic Foundation For European & Foreign Policy, Athens
- **CEE,**(2001), *Reconstructing the Balkans-Stability Pact for South East Europe*, Bankwatch Group, διαθέσιμο στο www.bankwatch.org
- **Demekas D.,** (2002), *Southeastern Europe After the Kosovo Crisis*, στο *Finance and Development*, Volume 39, Number 1, March
- **Dodevic A.,** 2001, *Rule of Law, Justice and Pacification of the Balkans*, The Management Center, Beograd, Serbia
- **Dragomir M.** (2001), *A Devastating Year* at Transitions On – Line, Annual Report 2000 for Romania, διαθέσιμο στο <http://www.tol.cz>

- **EastWest Institute & European Stability Initiative**,(2000), *Democracy, security and the future of the stability pact for southeastern Europe – A political framework*, Vienna
- **Emerson M. & Whyte N.**,(2001) *The Future of the Stability Pact*, Europe South – East Monitor, Issue 29, November
- **European Commission** (2002a), *Albania - Stabilization and Association Report*, Commission staff working paper, Brussels, διαθέσιμο στο http://europa.eu.int/comm/external_relations/see/sap/com02_339.htm
- **European Commission** (2002b) *Bosnia and Herzegovina - Stabilization and Association Report*, Commission staff working paper, Brussels, διαθέσιμο στο http://europa.eu.int/comm/external_relations/see/sap/com02_339.htm
- **European Commission** (2002c), *Bulgaria- Stabilization and Association Report*, Commission staff working paper, Brussels, διαθέσιμο στο http://europa.eu.int/comm/external_relations/see/sap/com02_339.htm
- **European Investment Bank**,(2001), *Basic Infrastructure Investments in South-Eastern Europe*, Luxembourg
- **Fatic A.**, (2001), *Stability and Corruption in Southeastern Europe*, The Management Center, Beograd, Serb
- **Fehér D.**, (2000), *Theory and Practice of Regional Policy: An Evaluation of the Stability Pact for South – Eastern Europe*, School of Slavonic and East European Studies, University of London
- **Friis L., Murphy A.**, (2000), *Negotiating in a time of Crisis : The EU 's Response to the Military Conflict in Kosovo*, EUI Working Papers RSC 2000/20, European University Institute, Florence
- **Gligorov V. & Sundstrom N.**, (1999) *The Costs of the Kosovo Crisis*, The Vienna Institute for International Economic Studies, Vienna
- **Gligorov V.**, (1999b), *The Kosovo Crisis and the Balkans: Background, Consequences, Costs and Prospects*, The Vienna Institute for International Economic Studies, Vienna
- **Gligorov V.**, (2000) , *Prince of the Balkan Buster*, διαθέσιμο στο <http://www.tol.cz>
- **Gligorov V.**,(2000b) *State in the Balkans*, The Vienna Institute for International Economic Studies – WIIW, Vienna

- **Hombach B.**, (2000), *Stability Pact for Southeastern Europe : A new Perspective for the Region*, στο *Perceptions*, Journal of International Affairs, volume 5 – Number 3, September – November
- **International Crisis Group**, (2001), *After Milosevic – A practical Agenda for Lasting Balkan Peace*
- **International Institute for Democracy and Electoral Assistance**, (2002), *SEE Public Agenda Survey*, διαθέσιμο στο www.idea.int
- **International Institute for Democracy**,(2002), *The Stability Pact for Southeastern Europe*, Strasbourg
- **Krause S.** (1999), *Defying the odds by remaining stable at Transitions On – Line*, Annual Report 1998 for Fyrom, διαθέσιμο στο <http://www.tol.cz>
- **Krause S.** (2001), *Another Balancing Act at Transitions On – Line*, Annual Report 2000 for Fyrom, διαθέσιμο στο <http://www.tol.cz>
- **Loncko L.**, (2000), *Stability Pact for South East Europe – One Year Later : Economic Dimension of Reconstruction and Development in the Region*, Bratislava, διαθέσιμο στο <http://www.sit-edu-geneva.ch>
- **Matyas S.** (1999), *The perils of Coalition Politics Act at Transitions On – Line*, Annual Report 1998 for Romania, διαθέσιμο στο <http://www.tol.cz>
- **Mintchev E.**,(2001) *South Eastern Europe at the beginning of the 21st century: New Dangers, New Strategies, New Perspectives*, Discussion Paper C 82, University of
- **Nedyalkova Y.** (2001), *Breaking Spells at Transitions On – Line*, Annual Report 2000 for Bulgaria, διαθέσιμο στο <http://www.tol.cz>
- **OSCE** (2000a), *Republic of Croatia – Presidential Elections 24 January & 7 February 2000 Final Report*, Office for Democratic Institutions and Human Rights, Warsaw, διαθέσιμο στο <http://www.osce.org/odihr/>
- **OSCE** (2000b), *Former Yugoslav Republic of Macedonia – Municipal Elections 10 September 2000 Final Report*, Office for Democratic Institutions and Human Rights, Warsaw, διαθέσιμο στο <http://www.osce.org/odihr/>
- **OSCE** (2001a), *Republic of Albania – Parliamentary Elections 24 June – 19 August 2001*, Office for Democratic Institutions and Human Rights, Warsaw διαθέσιμο στο <http://www.osce.org/odihr/>

- **OSCE (2001b)**, *Republic of Bulgaria Parliamentary Elections - Final Report 17 June 2001*, Office for Democratic Institutions and Human Rights, Warsaw, διαθέσιμο στο <http://www.osce.org/odihr/>
- **OSCE (2001c)**, *Republic of Croatia – Local Government Elections 20 May 2001 Final Report*, Office for Democratic Institutions and Human Rights, Warsaw, διαθέσιμο στο <http://www.osce.org/odihr/>
- **OSCE (2001d)**, *Republic of Serbia – Federal Republic of Yugoslavia Parliamentary Election 23 December 2000*, Office for Democratic Institutions and Human Rights, Warsaw, διαθέσιμο στο <http://www.osce.org/odihr/>
- **OSCE (2002a)**, *Bosnia and Herzegovina – Assessment of the Election Law for the 5 October 2002 Elections*, Office for Democratic Institutions and Human Rights, Warsaw, διαθέσιμο στο <http://www.osce.org/odihr/>
- **OSCE (2002b)**, *Republic of Montenegro – Federal Republic of Yugoslavia Municipal Elections 15 May 2002*, Office for Democratic Institutions and Human Rights, Warsaw, διαθέσιμο στο <http://www.osce.org/odihr/>
- **OSCE (2002c)**, *Comments and Recommendations for Implementation of the Parliamentary Election Law in Former Yugoslav Republic of Macedonia – 15 September 2002*, Office for Democratic Institutions and Human Rights, Warsaw, διαθέσιμο στο <http://www.osce.org/odihr/>
- **OSCE (2001e)**, *Presidential and Parliamentary Elections 26 November & 10 December Final Report, Romania*, Office for Democratic Institutions and Human Rights, Warsaw, διαθέσιμο στο <http://www.osce.org/odihr/>
- **Proksch O. S.**,(2000), *Negotiating European Foreign Policy: The EU and the Stability Pact for South Eastern EU*, Princeton University, διαθέσιμο στο <http://www.wws.princeton.edu/~cases/papers/stabilitypact.html>
- **Proksch O. S.**,(2000), *Negotiating European Foreign Policy: The EU and the Stability Pact for South Eastern EU*, Princeton University, διαθέσιμο στο <http://www.wws.princeton.edu/~cases/papers/stabilitypact.html>
- **Raxhimi A.** (2001), *Perceptible advances War at Transitions On – Line*, Annual Report 2000 for Albania, διαθέσιμο στο <http://www.tol.cz>
- **Roumeliotis P.**, (1999), *The Royaumont Process*, στο The Southeast European Yearbook 1998-99, Hellenic Foundation For European & Foreign Policy, Athens

- **Schmidt F.** (2000), *In the Shadow of War* at Transitions On – Line, Annual Report 1999 for Albania, διαθέσιμο στο <http://www.tol.cz>
- **Simic P.** 2001, *Do the Balkans exist? Visions of the future of Southeastern Europe: Perspectives from the Region*, Institute for Security Studies, Paris
- **Smit W. M.**,(2001) *The Jury is still out on the Stability Pact for South Eastern Europe*, Helsinki Monitor, Helsinki
- **Special Coordinator of the Stability Pact**, (2001), *2 Years Stability Pact - Its Major Achievement*, διαθέσιμο στο www.stabilitypact.org
- **Special Coordinator of the Stability Pact**, (2001), *Report of the Special Coordinator on the Implementation of the Quick Start Package*, διαθέσιμο στο www.stabilitypact.org
- **UNHCR**,(1999), *Refugees and Others of concern Statistical Overview* διαθέσιμο στο <http://www.uni-konstanz.de>
- **Vucetic S.**,(2001) *The Stability Pact For South Eastern Europe as a Security Community – Building Institution* in Southeast European Politics, Vol. II, No 2, p.p. 109 - 134, University of York, Toronto
- **Welfens P.J.J.**, (2001), *Stabilizing and Integrating the Balkans – Economic Analysis of the Stability Pact, EU Reforms and International Organizations*, Springer- Verlag, New York
- **World Bank – Europe and Central Asia Region**, (2000), *The road to stability and prosperity in Southeastern Europe: A regional strategy paper*.
- **Zagar M.**,(2001), *BREAKING THE VICIOUS CIRCLE ? – The Management and Resolution of Ethnic Conflict in South Eastern Europe*, Institute for Ethic Studies, Faculty of Social Sciences, University of Ljubljana, Slovenia

Ηλεκτρονικές Διευθύνσεις

<http://www.stabilitypact.org>

**ECONOMIC RECONSTRUCTION AND DEVELOPMENT IN SOUTH
EAST EUROPE**

<http://www.secrecon.org>

<http://www.imf.org>

<http://www.worldbank.org>

Financing the economic transition in central and eastern Europe and the CIS

<http://www.ebrd.org>

<http://www.Balkan-info.com>

BalkanPeace

Hyperlinks

Hyperliens

<http://uottawa.ca/associations/BalkanPeace/links.html>

EASTWEST
INSTITUTE

<http://www.iews.org>

Western
Policy
Center

<http://www.westernpolicy.org>

<http://www.wiiw.ac.at/balkan/data.html>

<http://www.esiweb.org>

SEE Online

<http://www.southeasteurope.org>

Slavic-Eurasian Studies Web

<http://www.slavweb.com>

United Nations Economic Commission for
Europe

<http://www.unece.org>

Welcome to **BALCANICA.ORG**

<http://www.balcanica.org>

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΟΣ

1. Επίσημο Κείμενο, Το Σύμφωνο Σταθερότητας για την Νοτιοανατολική Ευρώπη, Κολωνία 10 Ιουνίου 1999
2. Επίσημο Κείμενο, Κοινή Δήλωση της Διάσκεψης του Σεράγεβο
Σεράγεβο 30 Ιουλίου 1999
3. Πίνακας Περιφερειακών Προγραμμάτων Υποδομών ανά Χώρα
4. Διάγραμμα Βασικών Προγραμμάτων Υποδομών για το Άμεσο Μέλλον (Quick Start Package) ανά λήπτρια χώρα
5. Διάγραμμα Βασικών Προγραμμάτων Υποδομών για το Εγγύς Μέλλον (Near Term Package) ανά λήπτρια χώρα
6. Πίνακας Περιφερειακών Προγραμμάτων Υποδομών ανά Τομέα
7. Διάγραμμα Βασικών Προγραμμάτων για το Άμεσο Μέλλον Υποδομών (Quick Start Package) ανά τομέα
8. Διάγραμμα Βασικών Προγραμμάτων Υποδομών για το Εγγύς Μέλλον (Near Term Package) ανά τομέα
9. Πίνακας Χρηματοδοτικού Κενού Προγραμμάτων Υποδομών για το Άμεσο Μέλλον (Quick Start Package) ανά λήπτρια χώρα
12. Πίνακας Χρηματοδοτικού Κενού Προγραμμάτων Υποδομών για το Εγγύς Μέλλον (Near Term Package) ανά τομέα
13. Πίνακας Περίληψης Πρωτοβουλιών Διεθνών Χρηματοδοτικών Ιδρυμάτων για τον Ιδιωτικό Τομέα (Private Sector)

STABILITY PACT FOR SOUTH EASTERN EUROPE

Cologne, 10 June 1999

STABILITY PACT FOR SOUTH EASTERN EUROPE

I PARTICIPANTS, DESCRIPTION OF SITUATION

1. We, the Foreign Ministers of the Member States of the European Union, the European Commission, the Foreign Ministers of Albania, Bosnia and Herzegovina, Bulgaria, Croatia, Hungary, Romania, the Russian Federation, Slovenia, the former Yugoslav Republic of Macedonia, Turkey, the United States of America, the OSCE Chairman in Office and the Representative of the Council of Europe representing the participants in today's Conference on South Eastern Europe; and the Foreign Ministers of Canada and Japan, Representatives of the United Nations, UNHCR, NATO, OECD, WEU, International Monetary Fund, the World Bank, the European Investment Bank and the European Bank for Reconstruction and Development, acting within their competences, representing the facilitating States, Organisations and Institutions of today's Conference, as well as the Representatives of the Royaumont process, BSEC, CEI, SECI and SEECP, have met in Cologne on 10 June 1999, in response to the European Union's call to adopt a Stability Pact for South Eastern Europe.

2. The countries of South Eastern Europe recognize their responsibility to work within the international community to develop a shared strategy for stability and growth of the region and to cooperate with each other and major donors to implement that strategy. Seizing the opportunity to address structural shortfalls and unresolved issues will accelerate democratic and economic development in the region.

3. We will strive to achieve the objective of lasting peace, prosperity and stability for South Eastern Europe. We will reach this objective through a comprehensive and coherent approach to the region involving the EU, the OSCE, the Council of Europe, the UN, NATO, the OECD, the WEU, the IFIs and the regional initiatives. We welcome the fact that the European Union and the United States have made support for the Stability Pact a priority in their New Transatlantic Agenda, as well as the fact that the European Union and the Russian Federation have made the Stability Pact a priority in their political dialogue.

4. A settlement of the Kosovo conflict is critical to our ability to reach fully the objectives of the Stability Pact and to work towards permanent, long term measures for a future of peace and inter-ethnic harmony without fear of the resurgence of war.

II PRINCIPLES AND NORMS

5. We solemnly reaffirm our commitment to all the principles and norms enshrined in the UN Charter, the Helsinki Final Act, the Charter of Paris, the 1990 Copenhagen Document and

other OSCE documents, and, as applicable, to the full implementation of relevant UN Security Council Resolutions, the relevant conventions of the Council of Europe and the General Framework Agreement for Peace in Bosnia and Herzegovina, with a view to promoting good neighbourly relations.

6. In our endeavours, we will build upon bilateral and multilateral agreements on good neighbourly relations concluded by States in the region participating in the Pact, and will seek the conclusion of such agreements where they do not exist. They will form an essential element of the Stability Pact.

7. We reaffirm that we are accountable to our citizens and responsible to one another for respect for OSCE norms and principles and for the implementation of our commitments. We also reaffirm that commitments with respect to the human dimension undertaken through our membership in the OSCE are matters of direct and legitimate concern to all States participating in the Stability Pact, and do not belong exclusively to the internal affairs of the State concerned. Respect for these commitments constitutes one of the foundations of international order, to which we intend to make a substantial contribution.

8. We take note that countries in the region participating in the Stability Pact commit themselves to continued democratic and economic reforms, as elaborated in paragraph 10, as well as bilateral and regional cooperation amongst themselves to advance their integration, on an individual basis, into Euro-Atlantic structures. The EU Member States and other participating countries and international organisations and institutions commit themselves to making every effort to assist them to make speedy and measurable progress along this road. We reaffirm the inherent right of each and every participating State to be free to choose or change its security arrangements, including treaties of alliance as they evolve. Each participating State will respect the rights of all others in this regard. They will not strengthen their security at the expense of the security of other States.

III OBJECTIVES

9. The Stability Pact aims at strengthening countries in South Eastern Europe in their efforts to foster peace, democracy, respect for human rights and economic prosperity, in order to achieve stability in the whole region. Those countries in the region who seek integration into Euro-Atlantic structures, alongside a number of other participants in the Pact, strongly believe that the implementation of this process will facilitate their objective.

10. To that end we pledge to cooperate towards:

- preventing and putting an end to tensions and crises as a prerequisite for lasting stability. This includes concluding and implementing among ourselves multilateral and bilateral agreements and taking domestic measures to overcome the existing potential for conflict;
- bringing about mature democratic political processes, based on free and fair elections, grounded in the rule of law and full respect for human rights and fundamental freedoms, including the rights of persons belonging to national minorities, the right to free and inde-

pendent media, legislative branches accountable to their constituents, independent judiciaries, combating corruption, deepening and strengthening of civil society;

- creating peaceful and good-neighbourly relations in the region through strict observance of the principles of the Helsinki Final Act, confidence building and reconciliation, encouraging work in the OSCE and other fora on regional confidence building measures and mechanisms for security cooperation;

- preserving the multinational and multiethnic diversity of countries in the region, and protecting minorities;

- creating vibrant market economies based on sound macro policies, markets open to greatly expanded foreign trade and private sector investment, effective and transparent customs and commercial/regulatory regimes, developing strong capital markets and diversified ownership, including privatisation, leading to a widening circle of prosperity for all our citizens;

- fostering economic cooperation in the region and between the region and the rest of Europe and the world, including free trade areas; promoting unimpeded contacts among citizens;

- combatting organised crime, corruption and terrorism and all criminal and illegal activities;

- preventing forced population displacement caused by war, persecution and civil strife as well as migration generated by poverty;

- ensuring the safe and free return of all refugees and displaced persons to their homes, while assisting the countries in the region by sharing the burden imposed upon them;

- creating the conditions, for countries of South Eastern Europe, for full integration into political, economic and security structures of their choice.

11. Lasting peace and stability in South Eastern Europe will only become possible when democratic principles and values, which are already actively promoted by many countries in the region, have taken root throughout, including in the Federal Republic of Yugoslavia. International efforts must focus on consolidating and linking areas of stability in the region to lay a firm foundation for the transition of the region as a whole to a peaceful and democratic future.

We declare that the Federal Republic of Yugoslavia will be welcome as a full and equal participant in the Stability Pact, following the political settlement of the Kosovo crisis on the basis of the principles agreed by G8 Foreign Ministers and taking into account the need for respect by all participants for the principles and objectives of this Pact.

In order to draw the Federal Republic of Yugoslavia closer to this goal, respecting its sovereignty and territorial integrity, we will consider ways of making the Republic of Montenegro an early beneficiary of the Pact. In this context, we welcome involvement in our meetings of

representatives of Montenegro, as a constituent Republic of the Federal Republic of Yugoslavia. We also note the intention of the European Union and other interested participants to continue to work closely with its democratically elected government.

IV MECHANISMS OF THE STABILITY PACT

12. To reach the objectives we have set for ourselves, we have agreed to set up a South Eastern Europe Regional Table. The South Eastern Europe Regional Table will review progress under the Stability Pact, carry it forward and provide guidance for advancing its objectives.

13. The Stability Pact will have a Special Coordinator, who will be appointed by the European Union, after consultation with the OSCE Chairman in Office and other participants, and endorsed by the OSCE Chairman in Office. The Special Coordinator will chair the South Eastern Europe Regional Table and will be responsible for promoting achievement of the Pact's objectives within and between the individual countries, supported by appropriate structures tailored to need, in close cooperation with the governments and relevant institutions of the countries, in particular other interested associated countries of the European Union, as well as relevant international organisations and institutions concerned. The Special Coordinator will provide periodic progress reports to the OSCE, according to its procedures, on behalf of the South Eastern Europe Regional Table.

14. The South Eastern Europe Regional Table will ensure coordination of activities of and among the following Working Tables, which will build upon existing expertise, institutions and initiatives and could be divided into sub-tables:

- Working Table on democratisation and human rights;
- Working Table on economic reconstruction, development and cooperation;
- Working Table on security issues.

15. Responsibilities for these Working Tables are referred to in the Annex to this document. The Working Tables will address and facilitate the resolution of the issues entrusted to them by arrangements to be agreed at each table.

16. The South Eastern Europe Regional Table and the Working Tables will consist of the participants of the Stability Pact. The facilitator States, Organisations and Institutions as well as the regional initiatives referred to in paragraph 1 of this document are entitled to participate in the Working Tables and in the South Eastern Europe Regional Table if they so wish. Neighbouring and other countries, in particular other interested associated countries of the EU, as well as relevant international organisations and institutions may be invited as participants or observers, as appropriate, and without any ensuing commitment to the future, to the South Eastern Europe Regional Table and/or the Working Tables, in order to contribute to the objectives of the Stability Pact.

V ROLES OF AND COOPERATION BETWEEN PARTICIPANTS

17. Work in the Stability Pact should take into account the diversity of the situation of participants. To achieve the objectives of this Pact, we will provide for effective coordination between the participating and facilitating States, international and regional Organisations and Institutions, which have unique knowledge and expertise to contribute to the common endeavour. We look to the active and creative participation by all concerned to bring about the conditions which will enable the countries in the region to seize the opportunity represented by this Pact. Each of the participants will endeavour to ensure that the objectives of the Stability Pact are furthered in their own participation in all relevant international Organisations and Institutions.

Role of the EU

18. We welcome the European Union's initiative in launching the Stability Pact and the leading role the EU is playing, in cooperation with other participating and facilitating States, international Organisations and Institutions. The launching of the Pact will give a firm European anchorage to the region. The ultimate success of the Pact will depend largely on the efforts of the States concerned to fulfil the objectives of the Pact and to develop regional cooperation through multilateral and bilateral agreements.

19. We warmly welcome the European Union's readiness to actively support the countries in the region and to enable them to achieve the objectives of the Stability Pact. We welcome the EU's activity to strengthen democratic and economic institutions in the region through a number of relevant programmes. We note progress towards the establishment and development of contractual relations, on an individual basis and within the framework of its Regional Approach, between the EU and countries of the region. We take note that, on the basis of the Vienna European Council Conclusions, the EU will prepare a "Common Strategy towards the Western Balkans", as a fundamental initiative.

20. The EU will draw the region closer to the perspective of full integration of these countries into its structures. In case of countries which have not yet concluded association agreements with the EU, this will be done through a new kind of contractual relationship taking fully into account the individual situations of each country with the perspective of EU membership, on the basis of the Amsterdam Treaty and once the Copenhagen criteria have been met. We note the European Union's willingness that, while deciding autonomously, it will consider the achievement of the objectives of the Stability Pact, in particular progress in developing regional cooperation, among the important elements in evaluating the merits of such a perspective.

Role of countries in the region

21. We highly appreciate the contribution and the solidarity of the countries in the region with the efforts of the international community for reaching a peaceful solution on Kosovo. We welcome the efforts so far deployed and results achieved by countries in South Eastern Europe towards democratisation, economic reform and regional cooperation and stability. These countries will be the main beneficiaries of the Pact and recognise that its successful imple-

mentation, and the advance towards Euro-Atlantic structures for those seeking it depend decisively on their commitment to implement the objectives of the Pact, in particular on their willingness to cooperate on a bilateral and multilateral level and to promote the objectives of the Pact within their own respective national structures.

Role of the OSCE

22. We welcome the OSCE's intention, as the only pan-European security organisation and as a regional arrangement under Chapter VIII of the UN Charter and a primary instrument for early warning, conflict prevention, crisis management and post-conflict rehabilitation, to make a significant contribution to the efforts undertaken through the Stability Pact. We reaffirm that the OSCE has a key role to play in fostering all dimensions of security and stability. Accordingly, we request that the Stability Pact be placed under the auspices of the OSCE, and will rely fully on the OSCE to work for compliance with the provisions of the Stability Pact by the participating States, in accordance with its procedures and established principles.

23. We will rely on the OSCE institutions and instruments and their expertise to contribute to the proceedings of the South Eastern Europe Regional Table and of the Working Tables, in particular the Working Table on Democratisation and Human Rights. Their unique competences will be much needed in furthering the aims and objectives of the Stability Pact. We express our intention, in cases requiring OSCE involvement with regard to the observance of OSCE principles in the implementation of the Stability Pact, to resort, where appropriate, to the instruments and procedures of the OSCE, including those concerning conflict prevention, the peaceful settlement of disputes and the human dimension. States parties to the Convention establishing the Court of Conciliation and Arbitration may also refer to the Court possible disputes and ask for the non-binding opinion of the Court.

Role of the Council of Europe

24. We welcome the Council of Europe's readiness to integrate all countries in the region into full membership on the basis of the principles of pluralist democracy, human rights and the rule of law. The Council of Europe can make an important contribution to the objectives of the Pact through its parliamentary and intergovernmental organs and institutions, its European norms embodied in relevant legally-binding Conventions, primarily the European Convention of Human Rights (and the Court), its instruments and assistance programmes in the fields of democratic institutions, human rights, law, justice and education, as well as its strong links with civil society. In this context, we take note with great interest of the Council of Europe's Stability Programme for South East Europe to be implemented, together and in close coordination with the countries concerned and other international and regional organisations active in the field.

Role of the UN, including UNHCR

25. We underline the UN's central role in the region for peace and security and for lasting political normalisation, as well as for humanitarian efforts and economic rehabilitation. We strongly support UNHCR's lead agency function in all refugee-related questions, in particular

the protection and return of refugees and displaced persons and the crucial role undertaken by WFP, UNICEF, WHO, UNDP, UNHCHR and other members of the UN system. We look forward to the active involvement of relevant UN agencies in the South Eastern Europe Regional Table. We note that the UN Economic Commission for Europe has expertise which can usefully contribute to the proceedings of the Working Tables of the Stability Pact.

Role of NATO

26. We note NATO's decision to increase cooperation with the countries of South Eastern Europe and its commitment to openness, as well as the intention of NATO, the Euro-Atlantic Partnership Council and the Partnership for Peace to work in cooperation with other Euro-Atlantic structures, to contribute to stability and security and to maintain and increase consultations with the countries of the region. We call for their engagement, in conformity with the objectives of the Pact, in regional security cooperation and conflict prevention and management. We welcome these stabilization activities aimed at promoting the objectives of this Pact. The enhanced use of NATO's consultative fora and mechanisms, the development of an EAPC cooperative mechanism and the increased use of Partnership for Peace programmes will serve the objectives of overall stability, cooperation and good-neighbourliness envisaged in the Pact.

The members of NATO and a substantial number of other participants underscore that the Alliance has an important role to play in achieving the objectives of the Pact, noting in particular NATO's recent decisions to reach out to countries of the region.

Role of the United States of America

28. Having worked closely with the European Union to launch this Pact, the United States of America will continue to play a leading role in the development and implementation of the Pact, in cooperation with other participants and facilitators. We believe that the active role of the United States underscores the vital importance attached by countries of the region to their integration into Euro-Atlantic structures.

We note the United States' readiness to support this objective, as these countries work to become as strong candidates as possible for eventual membership in Euro-Atlantic institutions. We welcome the ongoing contribution of the United States, including through economic and technical assistance programmes, and through its shared leadership in International financial Institutions, to the States of South Eastern Europe. The United States will coordinate and cooperate with the other donors to ensure the maximum effectiveness of assistance to the region.

Role of the Russian Federation

29. Russia has played and continues to play a key role in the region. Russian efforts and contribution to achieving a peaceful solution of conflicts there, in particular of the Kosovo crisis, are appreciated. Having been involved at an early stage in the launching of this Pact, the Russian Federation will continue to play a leading and constructive role in development and im-

plementation of the Pact, in cooperation with the EU, the UN, the OSCE, the Council of Europe, international economic and financial organisations and institutions, as well as regional initiatives and individual states. The Russian Federation can make a valuable contribution to activities aimed at promoting peace, security and post-conflict cooperation.

Role of the IFIs

30. The IMF, the World Bank, the EBRD and the EIB, as the European Union financing institution, have a most important role to play, in accordance with their specific mandates, in supporting the countries in the region in achieving economic stabilisation, reform, and development of the region. We rely on them to develop a coherent international assistance strategy for the region and to promote sound macro-economic and structural policies by the countries concerned. We call on these International Financial Institutions to take an active part in the South Eastern Europe Regional Table and the relevant Working Tables.

Role of the OECD

31. We note the OECD's unique strength as a forum for dialogue on medium-term structural policy and best practices. We rely on the OECD in consideration of its well-known competence in dealing with economies in transition and its open dialogue with the countries of South Eastern Europe, to take an active part in the South Eastern Europe Regional Table and to assist in the process of economic reconstruction, the strengthening of good governance and administrative capacities and the further integration of affected States into the European and global economy.

Role of the WEU

32. We welcome the role which the WEU plays in promoting stability in the region. We note in this respect the contribution to security the WEU makes, at the request of the European Union, through its missions in countries in the region.

VI REGIONAL INITIATIVES AND ORGANISATIONS

33. We stress our interest in viable regional initiatives and organisations which foster friendly cooperation between neighbouring States. We welcome sub-regional cooperation schemes between participating countries. We will endeavour to ensure cooperation and coordination between these initiatives and the Stability Pact, which will be mutually reinforcing. We will build on their relevant achievements.

34. We note that the Royaumont process has already established a dynamic framework for cooperation in the area of democracy and civil society. Therefore, Royaumont has a key role to play in this area, particularly within the framework of the first Working Table of the Stability Pact.

35. We note the role of the Organization of the Black Sea Economic Cooperation in promoting mutual understanding, improving the overall political climate and fostering economic development in the Black Sea region. Welcoming its engagement to peace, security and stability

through economic cooperation, we invite the BSEC to contribute to the implementation of the Stability Pact for South Eastern Europe.

36. We note that the Central European Initiative has established, with countries in the region, a stable and integrated framework of dialogue, coordination and cooperation in the political, economic, cultural and parliamentary fields. On the basis of its experience, it has an important role to play in the framework of the South Eastern Europe Regional Table.

37. We note that the South East Europe Cooperation Initiative (SECI) has developed an innovative approach to economic and infrastructure related cooperation in the region by facilitating joint decision-making by the South Eastern European countries in its areas of activity. As such, it has a key role to play concerning regional economic issues, in particular the removal of disincentives to private investment in the region, in the framework of the Stability Pact.

38. We commend the South Eastern Europe Cooperation Process as a further successful regional cooperation scheme. We encourage its further development and institutionalisation, including the finalisation of its charter on good-neighbourly relations and cooperation.

39. We note the contribution in the security dimension of the South Eastern European Defence Ministers (SEDM) group, which has brought the countries of the region and other nations into a variety of cooperative activities which enhance transparency and mutual confidence, such as the new Multinational Peace-Keeping Force for South East Europe.

40. We expect the proposed Conference on the Adriatic and Ionian Sea region to provide a positive contribution to the region.

VII INTERNATIONAL DONOR MOBILISATION AND COORDINATION PROCESS

41. We reaffirm our strong commitment to support reconstruction, stabilisation and integration for the region, and call upon the international donor community to participate generously. We welcome the progress made by the World Bank and the European Union, through the European Commission, towards establishing a donor coordination process. This process will closely interact with the relevant Working Table, and will identify appropriate modalities to administer and channel international assistance. The World Bank and the European Commission will also be responsible for coordinating a comprehensive approach for regional development and the necessary donors conferences.

VIII IMPLEMENTATION AND REVIEW MECHANISMS

42. Effective implementation of this Pact will depend on the development and the strengthening of administrative and institutional capacity as well as civil society in the countries concerned - both at national and local level - in order to reinforce the consolidation of democratic structures and have longer-term benefits for effective administration and absorption of international assistance for the region.

43. The South Eastern Europe Regional Table and the Working Tables will be convened for their inaugural meetings at the earliest possible opportunity at the invitation of the Presidency

of the European Union. They will work to achieve concrete results according to agreed time-lines, in conformity with the objectives of the Stability Pact. The South Eastern Europe Regional Table will meet periodically, at a level to be determined, to review progress made by the Working Tables. The South Eastern Europe Regional Table will provide guidance to the Working Tables.

ANNEX

Organisation of the South Eastern Europe Regional Table and the Working Tables of the Stability Pact for South Eastern Europe

A. The South Eastern Europe Regional Table will carry forward the Stability Pact by acting as a clearing house for all questions of principle relating to the substance and implementation of the Stability Pact as well as a steering body in the Stability Pact process. The South Eastern Europe Regional Table will provide guidance to the Working Tables.

B. The Working Tables are instruments for maintaining and improving good-neighbourly relations in the region by constructively addressing and facilitating the resolution of the issues entrusted to them. The objectives of the Working Tables will be in particular:

- the discussion of issues in a multilateral framework conducive to the definition of ways to address shortfalls and to the settlement of differences by arrangements and agreements, drawing on the expertise and support of participants as well as facilitator States, Organisations, Institutions and regional initiatives, in particular from the OSCE and the Council of Europe;
- the identification of projects aimed at facilitating the achievement of arrangements, agreements and measures in conformity with the objectives of the Pact. Special attention is to be given to projects which involve two and more countries in the region.
- where necessary, the injection of momentum in areas where further progress should be achieved.

C. Each Working Table will address the following range of issues and will decide, as appropriate, whether the establishment of sub-tables, comprising the participants and facilitators, will be necessary;

- Working Table on democratisation and human rights, which will address:
  - i. democratisation and human rights, including the rights of persons belonging to national minorities; free and independent media; civil society building; rule of law and law enforcement; institution building; efficient administration and good governance; development of common rules of conduct on border related questions; other related questions of interest to the participants;
  - ii. refugee issues, including protection and return of refugees and displaced persons;
- Working Table on economic reconstruction, development and cooperation, including economic cooperation in the region and between the region and the rest of Europe and the world; promotion of free trade areas; border-crossing transport; energy supply

and savings; deregulation and transparency; infrastructure; promotion of private sector business; environmental issues; sustainable reintegration of refugees; other related questions of interest to the participants, while maintaining the integrity of the donor coordination process;

- Working Table on security issues, which will :

(i) address justice and home affairs, as well as migratory issues; focus on measures to combat organized crime, corruption, terrorism and all criminal and illegal activities, transboundary environmental hazards; other related questions of interest to the participants;

(ii) receive regular information from the competent bodies addressing transparency and confidence- building measures in the region. This Table will also encourage continued implementation of the Dayton/Paris Article IV Arms Control Agreement and progress of the negotiations of Article V, and should consider whether, at an appropriate time, further arms control, security and confidence building measures might be addressed, by the competent bodies, taking into account existing obligations and commitments under the CFE Treaty.

(iii) receive regular information from the competent bodies addressing cooperation on defence/military issues aimed at enhancing stability in the region and among countries in the region, and facilitate the sustained engagement of all concerned to ensure regional security, conflict prevention and management. The work of this Table will complement and be coherent with efforts for the security of this region undertaken by various European and Euro-Atlantic initiatives and structures.

D. The Working Tables will establish work plans in conformity with the objectives of the Stability Pact. Within the range of their competence, they can establish side tables or call meetings and conferences on matters of a specific or sub-regional nature. In this context, special attention is to be given to fostering the exchange between private citizens (in particular youth), societal groups, entrepreneurs and companies as well as non-governmental organisations and their respective counterparts in the various countries of the region. They will, in particular, pay attention to the coherence and consistency of their work with existing activities and seek to promote complementarity and synergy, as well as avoid duplication, with existing activities.

E. The Chairmanship of the Working Tables will be established by the South Eastern Europe Regional Table. The Working Tables will report to the South Eastern Europe Regional Table. The respective chairs of the South Eastern Europe Regional Table and the Working Tables will meet periodically and as necessary to discuss and coordinate the activities of the Working Tables and to monitor progress.

F. The location and timing of the individual Working Tables should be arranged to facilitate, to the extent possible, the attendance of participants who may take part in more than one Working Table, without excluding different Tables developing their own calendars according to their respective dynamics. Tables could take place either in rotation in the countries of the re-

gion or at the invitation of individual countries or of the European Union or in Vienna, at the venue of the Permanent Council of the OSCE.

G. The host country, or host organisation, should provide at its expense meeting facilities, such as conference rooms, secretarial assistance and interpretation. The European Union has expressed its readiness to bear such expenses when meetings are held at the seat of its institutions.

Sarajevo Summit Declaration

Sarajevo, 30 July 1999

---

1. We have gathered in Sarajevo on 30 July 1999 to endorse the purposes and principles of the Stability Pact for South Eastern Europe, initiated by the European Union, adopted in Cologne on 10 June 1999, and subsequently placed under the auspices of the OSCE. We affirm our collective and individual readiness to give concrete meaning to the Pact by promoting political and economic reforms, development and enhanced security in the region. We confirm our commitment to overcome the tragedies which have afflicted South Eastern Europe during this decade and pledge our continued support to the Dayton/Paris and Kosovo peace processes.

2. Sarajevo is a city which has taken its place in the history of our century. It is a symbol of the will to emerge from the depths of conflict and destruction as well as a symbol of multi-ethnic, multi-religious and multi-cultural respect and tolerance. From Sarajevo, we affirm our determination to work together towards the full achievement of the objectives of democracy, respect for human rights, economic and social development and enhanced security to which we have subscribed by adopting the Stability Pact. We reaffirm our shared responsibility to build a Europe that is at long last undivided, democratic and at peace. We will work together to promote the integration of South Eastern Europe into a continent where borders remain inviolable but no longer denote division and offer the opportunity of contact and cooperation.

3. Those countries in the region who seek integration into Euro-Atlantic structures, alongside a number of other participants of the Sarajevo Summit, strongly believe that the Pact and implementation of its objectives will facilitate this process. We reaffirm that the EU Member States and other participating countries and international organisations and institutions commit themselves to making every effort to assist them to make speedy and measurable progress along this road. We also reaffirm the inherent right of each and every state participating in the Pact to be free to choose or change its security and association arrangements, including treaties of alliance as they evolve.

4. It is our strong wish that all the countries of the region work together in a spirit of cohesion and solidarity through the Stability Pact to build a common, prosperous and secure future. We regret that we were not able to invite the Federal Republic of Yugoslavia

(FRY) to be present today as a full and equal participant in the Stability Pact. All participants must respect the principles and objectives of this pact. We appeal to the people of the Federal Republic of Yugoslavia to embrace democratic change and to work actively for regional reconciliation. In order to draw this country closer to this goal, respecting its sovereignty and territorial integrity, we will consider ways of making the Republic of Montenegro an early beneficiary of the pact and reaffirm our support to all democratic forces. In this connection, we support the full implementation of UNSC Resolution 1244 regarding Kosovo, FRY. We also support UNMIK and KFOR in their efforts to ensure peace, democracy and security for all inhabitants of Kosovo. We reiterate the importance of the preservation of the multi-ethnic character of Kosovo, where the rights of all citizens and the rule of law are respected. We welcome the encouraging results of the 28 July 1999 donor conference for immediate humanitarian and other assistance.

5. The countries of the region are the owners of the stabilisation process and their full efforts in and commitments to this undertaking are critical to its success. We welcome the progress the countries of South Eastern Europe have made in building regional cooperation and the commitments they have undertaken on bilateral and regional levels to promote and implement the objectives of the Stability Pact. Regional initiatives, organisations and cooperative structures will be of particular benefit to this effort.

6. Regional cooperation will serve as a catalyst to the aspirations of the countries in the region to integrate themselves into broader structures. We welcome common proposals and projects of cross-border or regional character by the countries of South Eastern Europe and other countries of the Stability Pact as an important contribution to translating the Pact's objectives into swift and specific actions. These proposals should be referred to the Regional Table and the relevant Working Tables of the Stability Pact.

7. We will work together to accelerate the transition in the region to stable democracies, prosperous market economies and open and pluralistic societies in which human rights and fundamental freedoms, including the rights of persons belonging to national minorities, are respected, as an important step in their integration into euro-atlantic and global institutions. We welcome the undertakings of countries of the region to continue to promote democracy, reconciliation, economic reform, good governance, security cooperation and confidence-building, which constitute a solid basis for our efforts to stabilise and transform the region. Our shared objective is the development of peaceful and good neighbourly

relations. Full implementation by all parties of the Dayton/Paris Accords, as envisaged by the Peace Implementation Council (PIC) in Madrid, is also an integral element of regional stabilisation. The partners undertake fully to support the countries of the region in their effort to achieve these goals.

8. The Stability Pact process will concentrate on the areas of democracy and human rights, economic development and cooperation as well as security.

9. **Democracy and Human Rights.** Deep-rooted democratic habits and a vibrant civil society constitute the foundation upon which the achievement of the objectives of the Pact can be built. We will work together to encourage cooperation, including among countries of Central and Eastern Europe and of South Eastern Europe that have valuable practical experience to share, on promoting human rights and attitudes and practices of democratic accountability, personal responsibility, freedom of expression and the rule of law. We commit ourselves to continue to cooperate to restructure civil administration and to bolster the freedom of political activity and independent media throughout the region. We affirm that we are accountable to our citizens and responsible to one another for respect for OSCE norms and principles. We emphasise the important role of the Council of Europe in the implementation of the Stability Pact. We also reaffirm the right of all refugees and displaced persons to return freely and safely to their homes. We reconfirm our pledge to cooperate towards preserving the multinational and multiethnic diversity of countries in the region and protecting minorities. Established ethnic, cultural and linguistic identities and rights should be consistently protected in accordance with relevant international mechanisms and conventions. We welcome the initiative by countries of the region to develop a dialogue and consultations on human rights issues.

10. **Economic Development and Cooperation:** We underline the importance of enhanced economic relations of countries in the region with the European Union and of their integration into the global trading system, including WTO membership. We affirm that economic reform and the creation of a healthy business environment are necessary prerequisites for economic progress, integration and job creation. We commit ourselves to work together to remove policy and administrative obstacles to the free flow of goods and capital, in order to increase economic cooperation, trade and investment in the region and between the region and the rest of Europe and the world, and also to improve basic regional infrastructure. Countries of the region pledge to take concrete action to improve

the investment climate. In turn, we will work together with the international financial institutions to develop appropriate vehicles to mobilise private finance and mitigate risk. We recognise the great economic benefit to the region of providing unilateral trade preferences for South Eastern Europe, and we commit to pursue such concrete measures to catalyse development and growth in the region. Countries in the region will continue and where necessary intensify efforts to create a predictable and fair business environment, fight corruption and crime and press on with market-oriented reforms, including privatisation. Partners will work systematically and in a coordinated way to assist them in this endeavour, drawing on their expertise and resources. In that context, we will develop specific means to allow active participation of firms from South Eastern Europe in procurement for reconstruction and development in the region. Subject to this objective, such procurement should be done through fair and transparent competition according to multilaterally agreed principles. The international financial institutions will make best efforts to assist the countries of South Eastern Europe to achieve rapid and effective economic development. We ask that proposals, including from countries in the region, on economic development and cooperation of a regional character be evaluated, as appropriate, in the EC-World Bank donor coordination process and in the Stability Pact Economic Working Table, working in close consultation with one another. Where appropriate, additional financing for regional projects could be sought from donors. Italy has offered to host a conference for this purpose.

11. Security: We pledge to work towards ending tensions and creating peaceful and good neighbourly relations in order to strengthen a climate of security throughout the region. We commit ourselves to full implementation of existing arms control and confidence-building measures and to efforts for their improvement. We will also promote civilian control of the armed forces and effective measures against organised crime, terrorism and problems caused by landmines and small arms proliferation. We will cooperate to promote transparency and accountability in defense and security matters and military spending. In this regard, we welcome the decision of Bosnia and Herzegovina to reduce its military expenditures and personnel. We furthermore welcome the recommitment of signatories present to fulfilling their Dayton arms control obligations.

12. We welcome and support the appointment of Mr. Bodo Hombach as the Special Coordinator of the Stability Pact by the Council of the European Union, as endorsed by the

Chairman in Office of the OSCE. We pledge our full cooperation to the Special Coordinator in the achievement of our objectives.

13. We expect the South Eastern Europe Regional Table to establish an effective coordination framework for the Pact's activities. We welcome the intention of the Presidency of the EU to convene the first meeting of the Regional Table in September 1999. We welcome the intention of the Special Coordinator to present a Work Plan in advance of that first meeting, together with proposals on the chairs of the Working Tables to be established at this meeting. We welcome the intention of participants and facilitators and other interested countries to contribute proposals to be included in the Work Plan covering the activities of the Working Tables. We support convening of the meetings of the Working Tables within one month after the Regional Table meeting at dates and locations to be decided at the Regional Table.

14. We welcome the intention expressed by all present to translate the objectives of the Pact into concrete action, tailored to the individual needs of the countries in the region, and taking into account recommendations made by them. Operating on the basis of equality, transparency and efficiency, the Regional Table and the Working Tables will be instrumental in giving further substance to and monitoring the implementation of our commitments.

15. We call on all participants and facilitators and other interested countries to continue to participate generously in this process of transformation, economic development and reconstruction of South Eastern Europe upon which we are embarking with today's solemn gathering. We call on all to align themselves with the objective of extending the area of stability, democracy, peace and prosperity to all the peoples of South Eastern Europe.

Πίνακας Περιφερειακών Προγραμμάτων Υποδομών ανά Χώρα

"Quick-Start" είναι τα προγράμματα τα οποία θα ξεκινήσουν μέσα σε ένα χρόνο (μέχρι της 31 Μαρτίου 2001)

"Near-Term" είναι τα προγράμματα με έναρξη 2-3 χρόνις μετά από το προηγούμενο

"Medium-term" είναι τα μεσοπρόθεσμα προγράμματα

Το γράμμα R δείχνει ότι το πρόγραμμα έχει τουλάχιστον δύο δωρητές και δύο διαφορετικές λήπτριες χώρες

Ισοτιμία 1 EUR = 1 USD

Country and Project Number	Sector	Quick-Start Projects	Near-Term Projects	Medium-Term Projects	Project Name	Project Description	Total Cost M EUR		Preparation Status and Comments	Committed/Intended Source of Financing M EUR	Funding Gap M EUR		
							Quick-Start Projects	Near-Term Projects			Quick-Start Projects	Near-Term Projects	
ALBANIA													
1101	Roads	✓			Lushnje-Fier	North-South Corridor VIII, 2-lane road reconstruction, 32 km	15		Study available	Italy		15	
1102		✓			Fier-Vlore	North-South Corridor VIII, 2-lane road reconstruction, 35 km	21		Study available	EIB		21	
1103		✓			Pogradec-Korce	East-West Corridor VIII, 2-lane road reconstruction, 40 km	19		Detailed design available	EIB		19	
1104		✓			Elbasan-Librazhd	East-West Corridor VIII, 2-lane road reconstruction, 31 km	14		Tender in 2000; EBRD loan signed	EBRD(30)/Italy(2.3)/CEI(1.7)			
1105		✓			Durres-Kukes (access to Kosovo)	Emergency repairs and pavement strengthening on 221 km	15		WB loan signed	WB(14)/Gov(0.8)			
1106			✓		Terpselene-Ornova	North-South Corridor, 2-lane road reconstruction, 11km		8	Detailed design available; start pose. in 2000	EC(8)			
1107			✓		Shkoder-Lezhe	North-South Corridor, 2-lane road reconstruction, 43 km		24	Alignment to be confirmed	Ital.(24)			
1108			✓		Ofsh Thane-Pogradec	East-West Corridor, 2-lane road reconstruction, 21 km		25	Det. design to be launched by EC in 2000			25	
1109			✓		Road Maintenance	Improvement of road maintenance management		47	Study to be launched	WB(25)/Gov(1.5)		20	
1110			✓		Tirana airport road	New 2-lane road construction, about 5 km		5	Det. design to be launched by EC in 2000			5	
1111			R		Hani Hoti (Montenegro border)-Shkoder	North-South Corridor, 2-lane road reconstruction, 35 km		23	Det. design to be launched by EC in 2000			23	
1112				✓	Fier-Terpselene	North-South Corridor, 2-lane road reconstruction, 85 km			No study available	EIB/EC			
1113				✓	Tirana ring road	New road construction			Alignment and standards to be defined				
1114				✓	Tirana-Elbasan	Road rehabilitation			Study to be launched	EC			
1201	Railways			✓	Vore-Hani Hoti & Milot-Reshren	North-South Corridor, single-track rehabilitation, 145 km							
1202				R	Rail connection with FYROM	East-West Corridor, new single-track, 3 km							
1301	Ports		✓		Port of Durres rehabilitation	Further rehabilitation of quays and storage facilities		20	Port Master Plan under ongoing WB anal. Existing feasibility study	EIB/EC		20	
1302				✓	Port of Vlora	Upgrading to minimum standards				EC interest			
1401	Airports		✓		Tirana airport pass, terminal and ATC	Rehabilitation/extension of existing terminal/air traffic control equt.		15	Det. design to be launched by EC in 2000	EIB/EBRD			
1501	Electricity				Power sector investment study	Priorities in generation and transmission investments	1		EC and CIDA interested in principle			1	
1502			✓		Power sector reconstruction	Emergency investments and private management		62	Implementation subject to manag. improv.	EBRD (30)/bilateral (32)			
1503			R		Elbasan-Podgorica (Mont.) 400kV	H.T. transmission line 160 km in Alb., tot. length 185 km		25	Study being launched by KfW; costs prob. higher	KfW		26	
1504				R	Zemlak-Bitola (Mac.) 400 kV	H.T. transmission line 25 km in Alb., tot. length 75 km			No study available				
1505				R	Fierze-Prizren (Kos.) 220 kV	Doubling of H.T. transmission line, 25km in Alb., tot. length 68 km			No study available				
1506				R	Burrel-Vrutok (Mac.) 220 kV	H.T. transmission line, 50 km in Alb., tot. length 98 km			TDA Study				
1601	Gas			R	Pipeline Interconnection					EBRD			
1611	Oil			R	Pipeline Interconnection				Reference to AMBO project/TDA Study				
1701	Water	✓			Water supply and wastewater rehab.	Vlore, Fier, Lezhe, Saranda and Gjirokastr	27			EC (27)			
1702			✓		Municipal water and wastewater project	Durres, Fier, Lezhe, Saranda		65		WB (1.5)		30	
Sub-total ALBANIA							112	320				56	149
Number of Projects							7	11				4	7

Πίνακας Περιφερειακών Προγραμμάτων Υποδομών ανά Χώρα

"Quick-Start" είναι τα προγράμματα τα οποία θα ξεκινήσουν μέσα σε ένα χρόνο (μέχρι της 31 Μαρτίου 2001)

"Near-Term" είναι τα προγράμματα με έναρξη 2-3 χρόνια μετά από το προηγούμενο

"Medium-Term" είναι τα μεσοπρόθεσμα προγράμματα

Το νόημα R δείχνει ότι το πρόγραμμα έχει τουλάχιστον δύο δωρητές και δύο διαφορετικές λήπτριες χώρες

Ισοτιμία 1 EUR = 1 USD

Country and Project Number	Sector	Quick-Start Projects	Near-Term Projects	Medium-Term Projects	Project Name	Project Description	Total Cost M EUR		Preparation Status and Comments	Committed/Intended Source of Financing M EUR	Funding Gap M EUR		
							Quick-Start Projects	Near-Term Projects			Quick-Start Projects	Near-Term Projects	
BOSNIA & HERZEGOVINA													
2101	Roads	✓			Roads - sections of corridor Vc	North-South Corridor, semi-motorway 10 km, Ciplina Bridge	57		Some studies available	Concess EIB-EC(2E)		29	
2102			✓		Roads - Republika Srpska	Main roads and bridges rehabilitation		65	Some studies available	Concess EIB-EC(32)		33	
2201	Railways	R			Bridge reconstruction	Samac (rail) and Jasenovac (road) bridges	17			EC(17)			
2202			✓		Railways - sections of corridor Vc	North-South Corridor, signalling and telecom equipment		33	Some studies available	ETB/EBRD		5	
2203			✓		Railways - sections of corridor X	Northwest-Southeast Corridor, signalling and telecom equipment		25	Some studies available	ETB/EBRD		5	
2501	Electricity	R			Power system interconnection study	Study of conditions for re-establishment of linkage to UCTE	0,5					0,5	
2502		R			3rd Electric Power (transmission)	Transmission lines, substations (incl. Mostar) and SCADA	25	102	Feasibility studies available	WB(10)/EBRD(20)		5	72
2503			✓		3rd Electric Power (generation and distr.)	Thermal, hydroplant, and distribution rehabilitation		93	Sam+ project prepared by WB as above	EC(15)/for distr in 2000/5/mid/10)			73
2601	Gas			R	Gas pipeline from Croatia	Interconnection			c.f. Regional Gas Pipeline Network Study	WB			
2621	District Heating			✓	Banja Luka District Heating	Rehabilitation of district heating system and boiler plant			Study required	EIB/EC			
Sub-total BOSNIA & HERZEGOVINA							100	320				35	188
Number of Projects							4	5				3	5

Πίνακας Περιφερειακών Προγραμμάτων Υποδομών ανά Χώρα

"Quick-Start" είναι τα προγράμματα τα οποία θα ξεκινήσουν μέσα σε ένα χρόνο (μέχρι της 31 Μαρτίου 2001)

"Near-Term" είναι τα προγράμματα με έσοδα 2-3 χρόνια μετά από το προηγούμενο

"Medium-Term" είναι τα μεσοπρόθεσμα προγράμματα

Το γράμμα R δείχνει ότι το πρόγραμμα έχει τουλάχιστον δύο δωρητές και δύο διαφορετικές λήπτριες χώρες

Ισοτιμία 1 EUR = 1 USD

Country and Project Number	Sector	Quick-Start Projects	Near-Term Projects	Medium-Term Projects	Project Name	Project Description	Total Cost M EUR		Preparation Status and Comments	Committed/ Intended Source of Financing M EUR	Funding Gap M EUR	
							Quick-Start Projects	Near-Term Projects			Quick-Start Projects	Near-Term Projects
BULGARIA												
3101	Roads	R			Danube Bridge Vidin-Calafat	Comb road/rail bridge connect western Bulgaria and Romania	5	185	Bilat. agreem. finalised; det. study required	EIB	5	185
3102			✓		Montana-Vidin	East-West Corridor IV, section near future bridge, rehab. 100 km		20	access road to new Danube bridge	EIB		20
3103			✓		Access road to Makaza (GR border)	Extension to Corridor IX, new 2-lane road, 18 km		30		EC(17)		13
3104				✓	Sofia South Bypass Radomir-Ihtiman	East-West Corridor VIII, 2-lane highway, 100 km			c.F.Transport Infrastructure Regional Study	TDA Study		
3105				✓	Kalotna-Sevema Daga	Northwest-Southeast Corridor 7 sections including border to FR/			c.F.Transport Infrastructure Regional Study			
3106				✓	Dimovo-Rozhinto	East-West Corridor IV, section 70 km			c.F.Transport Infrastructure Regional Study			
3107				✓	Vratsa and Montana Bypass	East-West Corridor IV, 10 km			c.F.Transport Infrastructure Regional Study			
3108				✓	Sofia-Koufata	North-South Corridor IV, new construction toward Greece, 180 km			c.F.Transport Infrastructure Regional Study			
3109				✓	Road rehabilitation							
3201	Railways		✓		TEN railway project	Upgrading of Plovdiv-Svilenora: 142 km		340		EC/EIB(150)		40
3202				✓	Radomir-Gyueshevo	East-West Corridor VIII, reconstruction 88 km			c.F.Transport Infrastructure Regional Study			
3203				✓	Karnobat-Sofia	East-West Corridor VIII, doubling and electrification, 123 km			c.F.Transport Infrastructure Regional Study			
3311	Waterways	✓			Danube river ports rehabilitation	Urgent port rehabilitation along river Danube in Bulgaria	5	15	Study required		5	15
3401	Airports	✓			Sofia airport development	New passenger terminal and rehabilitation of runway	150		Tendering launched	EIB(60)/Kowit(40)/EC	50	
3501	Electricity		R		Dubrowo(PYROM)-Blagovograd 400 kV	H.T. transmission 80 km in Bulgaria, tot. length 190 km		20	Detailed options study required	EIB		20
3502				✓	Pre-privatisation of distribution comp.	Private project				EBRD		
3701	Water		✓		Water rehabilitation	Stara Zagora, Haskovo, Dimitrovgrad		57		EIB(28)/EC(26)/loc.(13)		
3702				✓	Sofia water supply					EBRD/Priv.		
Sub-total BULGARIA							160	667			60	293
Number of Projects							3	7			3	6

Πίνακας Περιφερειακών Προγραμμάτων Υποδομών ανά Χώρα

"Quick-Start" είναι τα προγράμματα τα οποία θα ξεκινήσουν μέσα σε ένα χρόνο (μέχρι της 31 Μαρτίου 2001)
 "Near-Term" είναι τα προγράμματα με έναρξη 2-3 χρόνια μετά από το προηγούμενο
 "Medium-Term" είναι τα μεσοπρόθεσμα προγράμματα
 Το νόημα R δείχνει ότι το πρόγραμμα έχει τουλάχιστον δύο δωρητές και δύο διαφορετικές λήπτριες χώρες

Ισοτιμία 1 EUR = 1 USD

Country and Project Number	Sector	Quick-Start Projects	Near-Term Projects	Medium-Term Projects	Project Name	Project Description	Total Cost M EUR		Preparation Status and Comments	Committed/Intended Source of Financing M EUR	Funding Gap M EUR	
							Quick-Start Projects	Near-Term Projects			Quick-Start Projects	Near-Term Projects
CROATIA												
4101	Roads	R			Roads - sections of Corridor Vb	N-S Corridor, motorway Breznicki Hum-Varaždin 23 km	100	53	Study available; staged construction	EBI(70)	30	50
4102				R	Road - section of corridor X	NW-SF Corrid., motorway V. Koranica-Zupanja, 26 km			Study avail. Subject to traffic normalisation	EIB		
4103				R	Road - section of corridor X	NW-SE Corrid., motorway Zupanja-Liovanac, 30 km			Study avail. Subject to traffic normalisation	EIB		
4104				R	Roads - sections of Corridor Vc	North-South Corridor, motorway, 115 km			c.f. Transport Infrastructure Regional Study			
4201	Railways	R			Railways - sections of Corridor Vc	N-S Corridor, electr. and resignalling, Beli Manastir-Vrpolje-Plöce	22				22	
4202				R	Railways - sections of Corridor Vb	N-S Corridor, upgrading and telecom Rotovo-Zaobreb-Rijeka						
4203				R	Railways - Ostanje-Knin-Split	NE-SW Corridor, upgrading and telecom			Study needed			
4204				✓	Railways Information Technology	Computerisation of Combined Transport operations			Relation to existing IT projects unknown			
4301	Ports		✓		Rijeka rehabilitation and environ.improv			110		WB(40)		70
4311	Waterways			✓	River regulation	Regulation of waterways countrywide			No studies available			
4501	Electricity	R			Power system study	Study of conditions for re-establishment of linkage to UCTE	0.5		CIDA interested in principle		0.5	
4502			R		Ernestinovo 400/110 kV SS and TL	Reconstruction of a key substation and transmission lines		63	Some studies available	WB(15)/EBRD(30)		15
4611	Oil			R	Additional oil pipeline to Russia	Interconnection						
4612				R	Connection to Southern system	Interconnection						
4701	Water	✓			Rijeka water sewerage	Adriatic	10			EBRD(8)/Loc.(2)		
4702		R			Environmental master plan		1				1	
4703			✓		Dubrovnik water			17	No study available	EBRD(10)		7
4704				✓	Adriatic border town water supply				No study available			
4705				✓	Sava river municipal environmental proj	Reconstruction of 6 water/wastewater systems in Neum region						
Sub-total CROATIA							134	237			54	142
Number of Projects							5	4			4	4

Πίνακας Περιφερειακών Προγραμμάτων Υποδομών ανά Χώρα

"Quick-Start" είναι τα προγράμματα τα οποία θα ξεκινήσουν μέσα σε ένα χρόνο (μέχρι της 31 Μαρτίου 2001)

"Near-Term" είναι τα προγράμματα με έναρξη 2-3 χρόνια μετά από το προηγούμενο

"Medium-Term" είναι τα μεσοπρόθεσμα προγράμματα

Το γράμμα R δείχνει ότι το πρόγραμμα έχει τουλάχιστον δύο δωρητές και δύο διαφορετικές λήπτρες χώρες

Ισοτιμία 1 EUR = 1 USD

Country and Project Number	Sector	Quick-Start Projects	Near-Term Projects	Medium-Term Projects	Project Name	Project Description	Total Cost M EUR		Preparation Status and Comments	Committed/Intended Source of Financing M EUR	Funding Gap M EUR		
							Quick-Start Projects	Near-Term Projects			Quick-Start Projects	Near-Term Projects	
FYR of MACEDONIA													
5101	Roads	R			Blace border post	Urgent infrastructure and building works	7		Subject to UNMIK/FYROM agreement	EC	7		
5102		✓			Skopje bypass	East-West corridor, new 4-lane road construction, 23 km	39	53	EIB loan: EC (10) Tetovo south start 2000	concess. EIB-EC(45)/Gov (4)	25	15	
5103		✓			Devinir-Kanja-Geveqitja (Greek border)	North-South corridor, new 2-lane road construction, 30 km	32		Det. zero on-site: EC(8) Neg.-Dime. K start 2000	concess. EIB-EC(15)/Gov (2)	15		
5104			✓		Skopje-Blace (In border)	North-South corridor, 2-lane road reconstruction, 16 km		15	Existing study insufficient	EIB		10	
5105			✓		Stracin-Kriva Palanka	East-West corridor, 2-lane road reconstruction, 27 km		35	No study available	EIB		20	
5106				✓	Veles-Prilep	North-South corridor, 2-lane road construction/rehabilit., 73 km			No study available				
5107				✓	Struga-Kafasan (Albanian border)	East-West corridor, 2-lane road reconstruction, 5 km			No study available				
5108				✓	Makasi-Resen-Ohrid	East-West corridor, road reconstruction, 37 km			Study available				
5109				✓	Strin-Strum ca 60 km	Rehabilitation of a 2-lane regional road, 60 km			No study available				
5110				✓	Strin-Kocani	Rehabilitation of a 2-lane regional road, 28 km			No study available	EIB			
5201	Railways			✓	Kumanovo-Deve Bair	East-West corridor, single track railway line constr., 85 km			Feasibility study required				
5202			✓		Geveqitja-Skopje-Blace	N-S corridor, rehabilitation of single track railw. on 200 km		20	Some studies still needed	EIB		15	
5203				R	Kicevo-Albanian border	East-West corridor, single track railway line, 35 km			Feasibility study required				
5401	Airports			✓	Skopje airport	Extension of airport facilities, mainly for passengers		40	Studies underway	EBRD/EIB			
5501	Electricity	✓			Power sector investment study	Priorities in generation and transmission investments	1				1		
5502				R	Dubrovo-Blacoevariad (Bulgaria) 400 kV	H.T. transmission line, 110 km in Mac., tot. length 190 km		70	Detailed study required	Germany/EIB/ EIB/		70	
5503				✓	Despatch modernization			5				3	
5504				R	Zemlak (Albania)-Bitola 400 kV	H.T. transmission line, 90 km in Mac., tot. length 75 km			No study available				
5505				R	Burrel (Albania)-Vrutok 220 kV	H.T. transmission line, 48 km in Mac., tot. length 98 km			TDA study				
5506				R	Bitola-Amirindeo (Greece) 400 kV	H.T. transmission line, 70 km in Mac., tot. length 85 km			Design in progress	Greece			
5601	Gas			R	Natural Gas Pipeline Skopje-Kosovo	Refurbishing/reconstruction of existing pipe-line			c.f. Regional Gas Pipeline Network Study				
5611	Oil			R	Buraas (Bulg.)-Vlore (Alb.) Oil Pipeline	Caspian Sea-Western Europe oil route			Reference to AMBO project/TDA Study	Private sector			
5612				✓	Skopje refinery and pipeline from Thes.	North-South			Subject to further market study	EIB/EBRD			
5701	Water	✓			Municipal Environmental Action Program	Improvement of water and wastewater infrastructure	25	25		EBRD/201/Loc.(15)		25	
5702			✓		Lysice water supply system	Multipurpose scheme for drinking water supply and irrigation		45	Some studies available	EIB/Spain		25	
Sub-total FYR MACEDONIA							104	303				48	183
Number of Projects							5	9				4	8

Πίνακας Περιφερειακών Προγραμμάτων Υποδομών ανά Χώρα

"Quick-Start" είναι τα προγράμματα τα οποία θα ξεκινήσουν μέσα σε ένα χρόνο (μέχρι της 31 Μαρτίου 2001)

"Near-Term" είναι τα προγράμματα με ένα/έξ 2-3 χρόνια μετά από το προηγούμενο

"Medium-Term" είναι τα μεσοπρόθεσμα προγράμματα

Το γράμμα R δείχνει ότι το πρόγραμμα έχει τουλάχιστον δύο δωρητές και δύο διαφορετικές λήπτριες χώρες

Ισοτιμία 1 EUR = 1 USD

Country and Project Number	Sector	Quick-Start Projects	Near-Term Projects	Medium-Term Projects	Project Name	Project Description	Total Cost M EUR		Preparation Status and Comments	Committed/Intended Source of Financing M EUR	Funding Gap M EUR	
							Quick-Start Projects	Near-Term Projects			Quick-Start Projects	Near-Term Projects
ROMANIA												
6101	Roads	✓			Bucharest-Cernavoda	East-West sections of Corridor IV, completion motorway, 151 km	270	70	Existing EIB loan	EIB(210)/EC	60	70
6102		✓			Bucharest-Jiurciu	North-South section of corridor IX, rehab. and widening, 48 km	62			EC(41)/EIB	21	
6103			✓		East-West corridor IV bypasses	Deva, Craiova, Pitesti, Sebes, and Sibiu		200	Additional tranche of 240 in mid-term	EC/EIB		200
6104			✓		Road rehabilitation and maintenance project	Privatisation of domestic contractors		63		EBRD(50)		10
6105				✓	Bucharest-Ring South	East-West sections of Corridor IV, completion motorway, 46 km						
6106				✓	Cernavoda-Constanta	East-West sections of Corridor IV, motorway, 49 km						
6201	Railways		✓		Railway modernisation project	Infrastructure and rolling stock modernisation: ticketing system		63		EBRD(50)		10
6202				✓	Bucharest-Jiurciu	North-South sections of Corridor IX, doubling, electrification, 48 km				EC		
6203				✓	Bucharest-Constanta	East-West sections of Corridor IV, upgrading, 225 km				EC/ECF/Japan		
6301	Ports		✓		Constanta Port	Terminal point Corridor IV, dredging and environment			Under preparation	EIB/EC		
6311	Waterways			✓	Danube Navigation improvements	East-West corridor VII, including environmental protection						
6501	Electricity		✓		National Grid reinforcement	Power sector trans., dispatch and telecom (incl. RO/HU interconn.)		250		EIB(90)/EBRD(70)/EC(30)/Loc.(60)		
6502				R	Isiccea 750/400 kV Substation	AC/DC/AC Interconnection to Ukraine						
6601	Gas			✓	Constanza LPG Terminal	Construction of LPG facilities to diversify supply sources			TDA-financed study			
6602				✓	Pipelines rehabilitation	Interconnection						
6603				✓	Arad town RO/HU	Interconnection						
6701	Water		R		Danube Environment	Monitoring system and water management		n.a.				n.a.
			✓		Bucharest water concession			100		EBRD/IFC/EIB/Concess.		100
Sub-total ROMANIA							332	770			81	390
Number of Projects							2	8			2	6

Πίνακας Περιφερειακών Προγραμμάτων Υποδομών ανά Χώρα

"Quick-Start" είναι τα προγράμματα τα οποία θα ξεκινήσουν μέσα σε ένα χρόνο (μέχρι της 31 Μαρτίου 2001)

"Near-Term" είναι τα προγράμματα με έναρξη 2-3 χρόνια μετά από το προηγούμενο

"Medium-Term" είναι τα μεσοπρόθεσμα προγράμματα

Το γράμμα R δείχνει ότι το πρόγραμμα έχει τουλάχιστον δύο δωρητές και δύο διαφορετικές λήπτριες χώρες

Ισοτιμία 1 EUR = 1 USD

Country and Project Number	Sector	Quick-Start Projects	Near-Term Projects	Medium-Term Projects	Project Name	Project Description	Total Cost M EUR		Preparation Status and Comments	Committed/Intended Source of Financing M EUR	Funding Gap M EUR		
							Quick-Start Projects	Near-Term Projects			Quick-Start Projects	Near-Term Projects	
OTHERS													
KOSOVO													
7101	Roads	✓			Emergency road rehabilitation	Rehabilitation of international routes	43			WPI(5)	38		
7102			✓		Blace-Prishtina	North-South Corridor, 2-lane road reconstruction, 65 km		42	No study, coordination UNMIK/FYROM			42	
7501	Electricity			R	Fierac (Alb.)-Prizren 220 kV	Doubling of H.T. transmission line, 42km in loc. int length 68 km			No study available				
Sub-total KOSOVO							43	42				38	42
Number of Projects							1	1				1	1
MONTENEGRO													
7103	Transport	✓			Transport rehabilitation 1	Urgent rehabilitation (road, railway and/or port)	15		Composition still to be defined		15		
7104			✓		Transport rehabilitation 2	Further rehabilitation (road, railway and/or port)		30	Composition still to be defined			30	
7502	Electricity			R	Elhanan (Alb.)-Podgorica 400kV	H.T. transmission line 25 km in Mon., tot length 185 km		4	No study available			4	
7701	Water		✓		Coastal water pipeline	Water supply to coastal area		30	Existing feasibility study			30	
Sub-total MONTENEGRO							15	64				15	64
Number of Projects							1	3				1	3
OTHER REGION													
7311	Waterways (1)	✓			Danube obstacle removal		25			EC(22)/bilateral(3)			
7312				✓	Reconstruction of bridges on Danube								
Sub-total OTHER REGION							25	0				0	0
Number of Projects							1	0				0	0

(1) Figures included in this table concerning obstacle removal and the reconstruction of certain bridges have been provided by the Danube Commission. No EIB assessment took place. Implementation of such projects can only take place once political conditions have been met.

Πίνακας Περιφερειακών Προγραμμάτων Υποδομών ανά Χώρα

"Quick-Start" είναι τα προγράμματα τα οποία θα ξεκινήσουν μέσα σε ένα χρόνο (μέχρι της 31 Μαρτίου 2001)

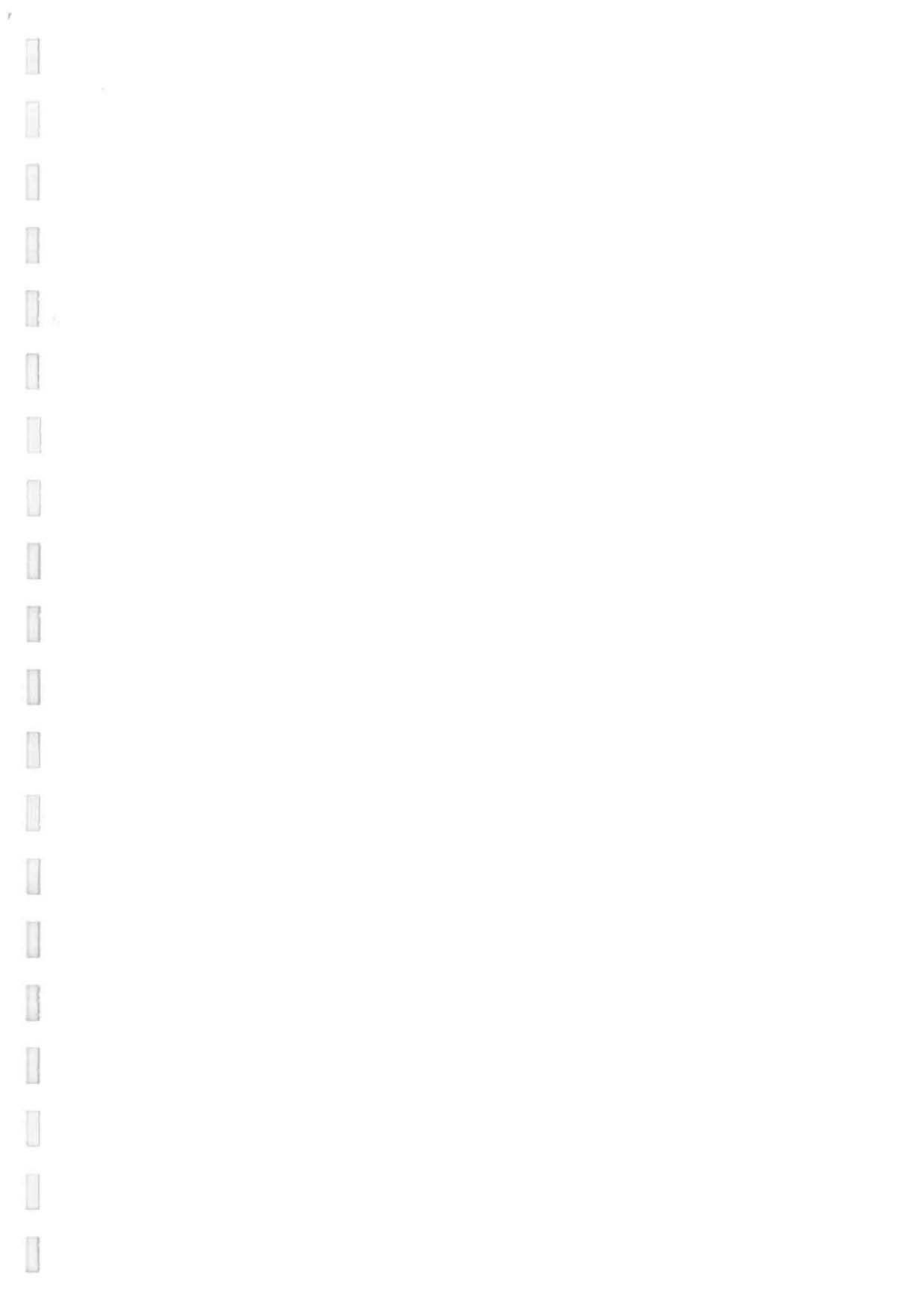
"Near-Term" είναι τα προγράμματα με έναρξη 2-3 χρόνια μετά από το προηγούμενο

"Medium-Term" είναι τα μεσοπρόθεσμα προγράμματα

Το νόημα R δέχνει ότι τα προγράμματα είναι τουλάχιστον δύο δωριπές και δύο διαφορετικές λήπτριες χώρες

Ισοτιμία 1 EUR = 1 USD

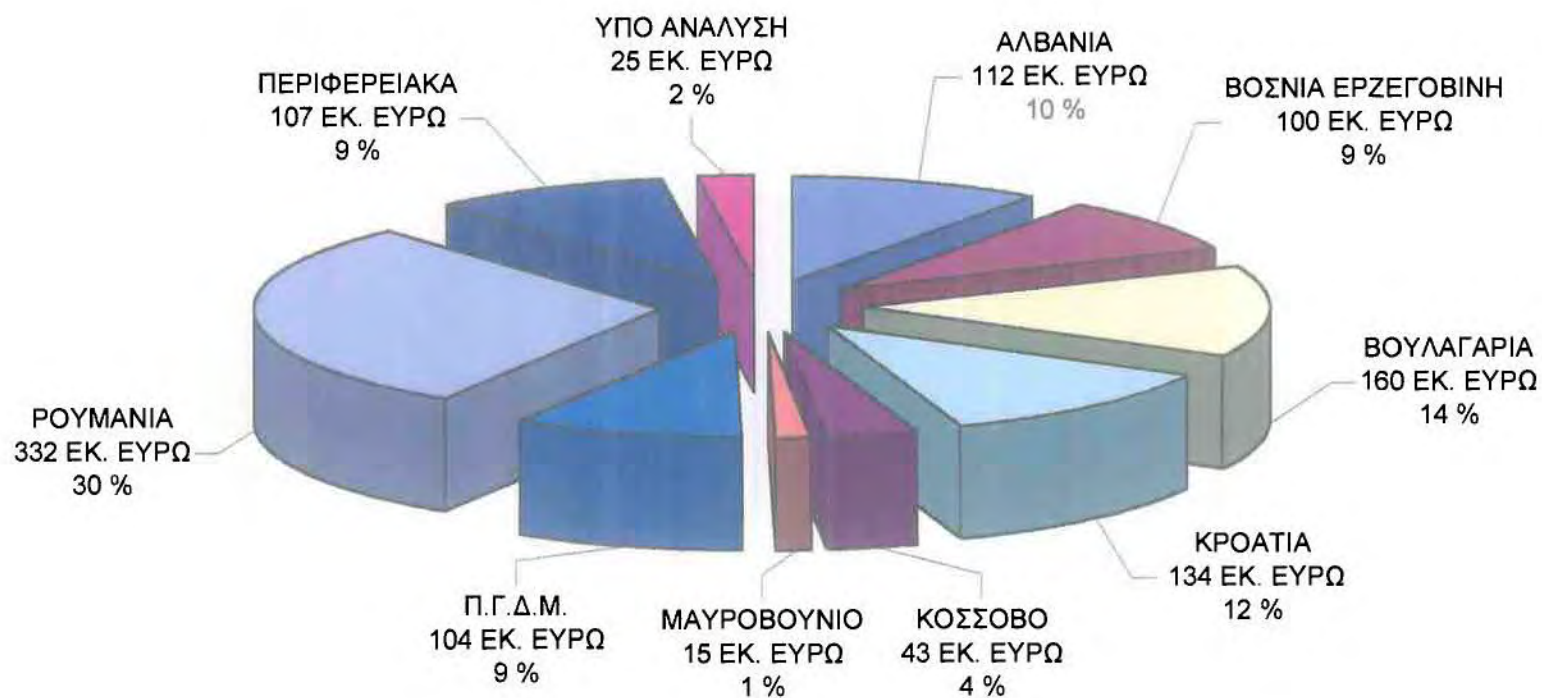
Country and Project Number	Sector	Quick-Start Projects	Near-Term Projects	Medium-Term Projects	Project Name	Project Description	Total Cost M EUR		Preparation Status and Comments	Committed/Intended Source of Financing M EUR	Funding Gap M EUR	
							Quick-Start Projects	Near-Term Projects			Quick-Start Projects	Near-Term Projects
REGIONAL												
8101	Transport	R			Transport Infrastructure Regional Study	Determination of investment priorities in the land transport sector	5		First indicative TINA-based assessment	EC	5	
8102		R			Trade & Transport Facilit. Program	Regional programme in 6 countries covering border crossings	86			WB and other donors		
8401		R			Air Traffic Infrastructure Regional Study	Determination of investment priorities in the air transport sector	5			NOPAD	5	
8501	Energy	R			Balkan Electricity Co-operation Study	Including institutional aspects	8		PhARE and BEIF studies available		8	
8601		R			Natural gas network study	Including a strategic assessment of existing feasibility studies	1.5				1.5	
8611		R			Oil pipeline network study	Including a strategic assessment of existing feasibility studies	1.5				1.5	
8801	Telecoms		R		Institution building	Standards and accreditation, regulatory agency, studies		2				2
8802			R		Regional and national training	Technical, economic and regulatory sectors and SMEs		10				10
8803				R	Contribution to a universal service fund							
8804				R	Information society programme							
Sub-total REGIONAL							107	12			21	12
Number of Projects							6	2			5	2
TOTAL REGION												
Total REGION							1131	2735			407	1463
Number of Projects							35	50			27	42
Total Quick-Start & Near-Term PROJECTS							3866					
Total Number of Projects							85					

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ ΒΑΣΙΚΩΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ ΥΠΟΔΟΜΩΝ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΑΜΕΣΗΣ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ

ΣΥΝΟΛΙΚΟ : 1131 ΕΚ. ΕΥΡΩ

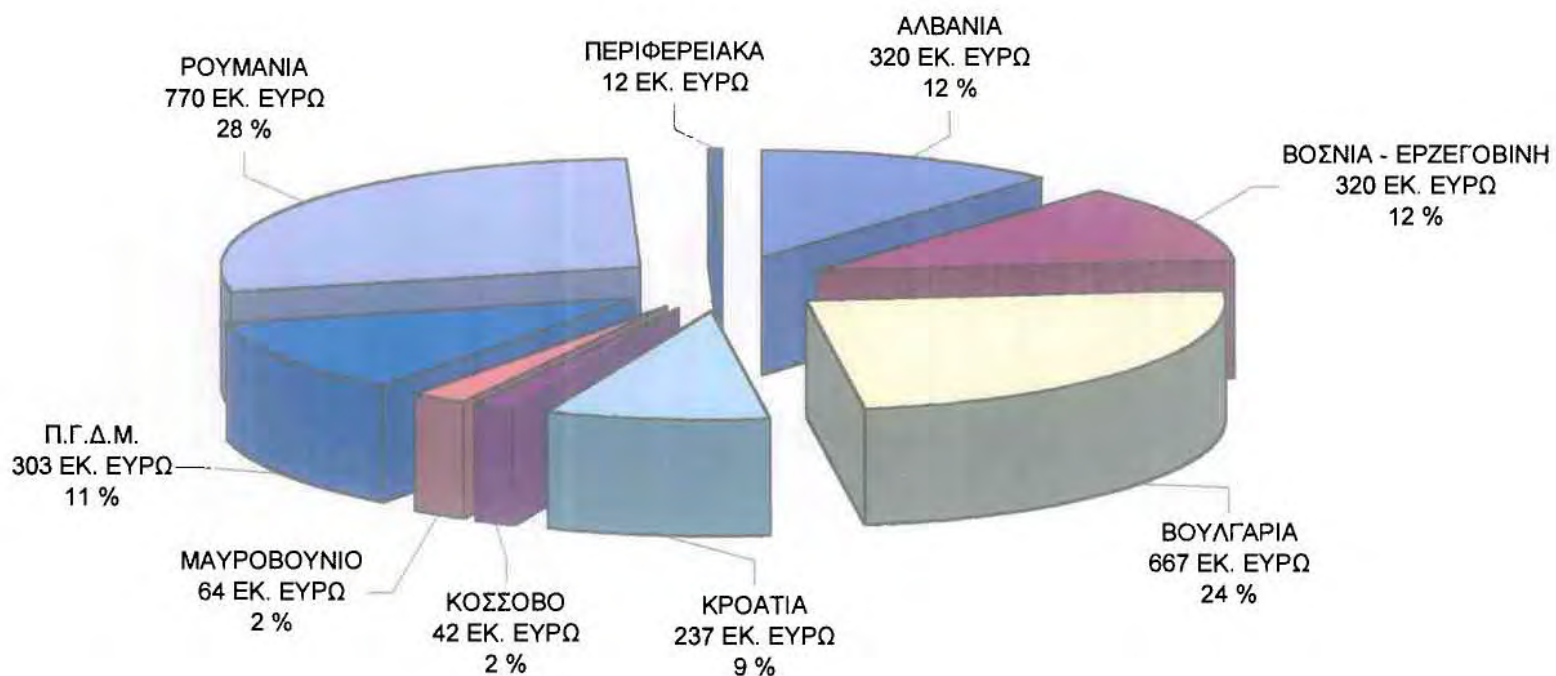

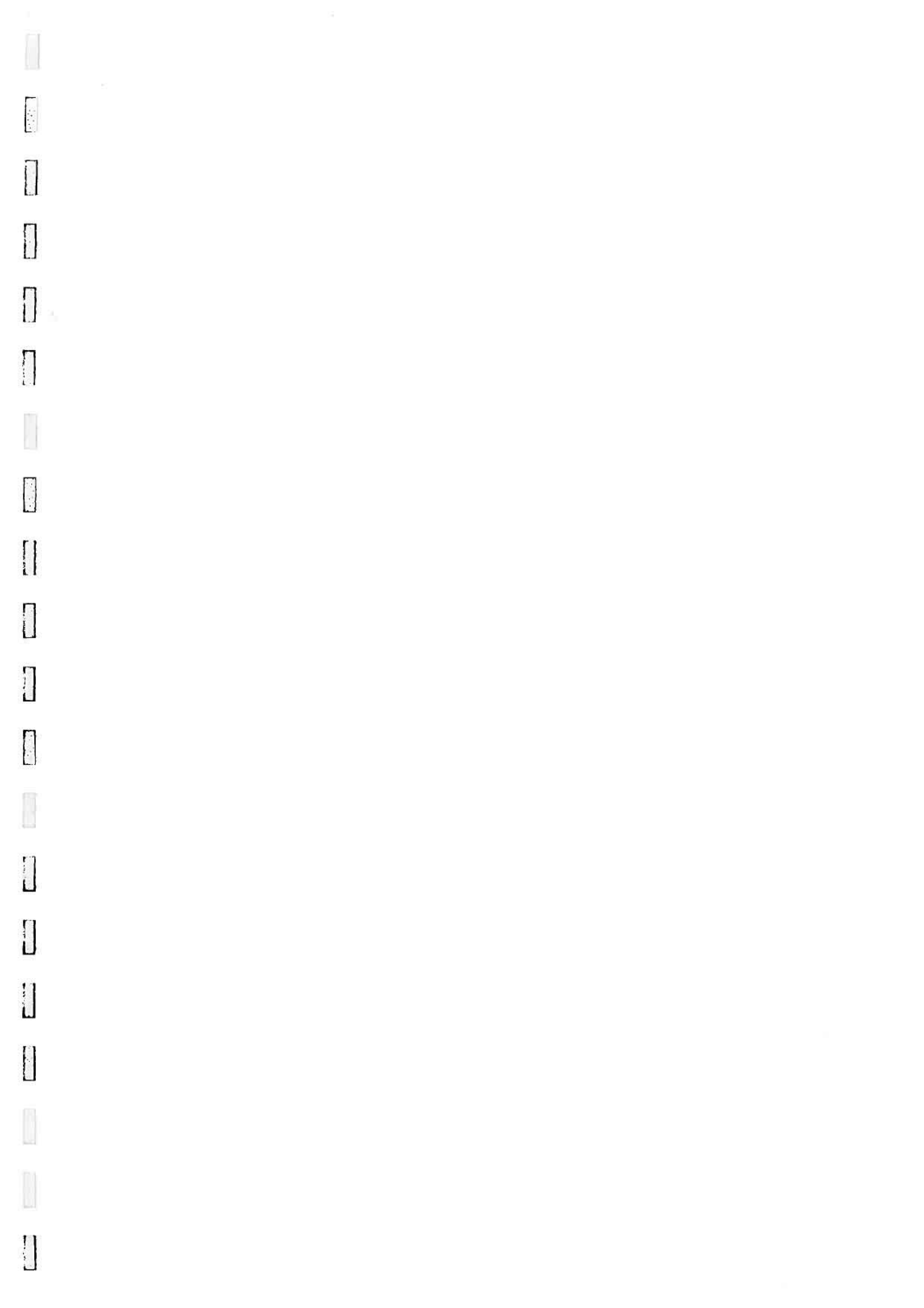

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ ΒΑΣΙΚΩΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ ΥΠΟΔΟΜΩΝ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΓΙΑ ΤΟ ΕΓΓΥΣ ΜΕΛΛΟΝ

ΣΥΝΟΛΙΚΟ ΚΟΣΤΟΣ : 2735 ΕΚ. ΕΥΡΩ

Πίνακας Περιφερειακών Υποδομών ανά Τομέα

"Quick-Start" είναι τα προγράμματα τα οποία θα ξεκινήσουν μέσα σε ένα χρόνο (μέχρι της 31 Μαρτίου 2001)

"Near-Term" είναι τα προγράμματα με ημερομηνία 2-3 χρόνια μετά από τα προηγούμενα

"Medium-Term" είναι τα μεσαρρόθεσμα προγράμματα

Το γράμμα R δείχνει ότι το πρόγραμμα έχει τουλάχιστον δύο δωρητές και δύο διακριτικές λίστες χώρες

ΙΣΟΤΗΜΙΑ : EUR = 1 USD

Sector and Project Number	Country	Quick-Start Projects	Near-Term Projects	Medium-Term Projects	Project Name	Project Description	Total Cost M EUR		Preparation Status and Comments	Committed/Intended Source of Financing M EUR	Funding Gap M EUR	
							Quick-Start Projects	Near-Term Projects			Quick-Start Projects	Near-Term Projects
ROADS												
Albania												
1101		✓			Lushnje-Fier	North-South Corridor VIII, 2-lane road reconstruction, 32 km	15		Study available	Italy		15
1102		✓			Fier-Vlore	North-South Corridor VIII, 2-lane road reconstruction, 35 km	21		Study available	EIB		21
1103		✓			Pogradec-Korce	East-West Corridor VIII, 2-lane road reconstruction, 40 km	19		Detailed design available; start poss. in 2000	EIB		19
1104		✓			Fibasen-Librazhd	East-West Corridor VIII, 2-lane road reconstruction, 31 km	14		Tender in 2000; EBRD loan signed	EBRD(10)/Ital(2.3)/CE(1.7)		
1105		✓			Dures-Kukes (access to Kosovo)	Emergency repairs and pavement strengthening on 221 km	15		WB loan signed	WB(14)/Gov(0.8)		
1106			✓		Tepeleke-Orinova	North-South Corridor, 2-lane road reconstruction, 11 km		8	Detailed design available; start poss. in 2000	EC(B)		
1107			✓		Shkoder-Lezhe	North-South Corridor, 2-lane road reconstruction, 43 km		24	Alignment to be confirmed	Ital(24)		
1108			✓		Cate Thane-Pogradec	East-West Corridor, 2-lane road reconstruction, 21 km		25	Det. design to be launched by EC in 2000			25
1109			✓		Road Maintenance	Improvement of road maintenance management		47	Study to be launched	WB(25)/Gov(1.5)		20
1110			✓		Tirana airport road	New 2-lane road construction, about 5 km		5	Det. design to be launched by EC in 2000			5
1111			R		Hart Hoti (Montenegro border)-Shkoder	North-South Corridor, 2-lane road reconstruction, 35 km		23	Det. design to be launched by EC in 2000			23
1112				✓	Fier-Tepeleke	North-South Corridor, 2-lane road reconstruction, 85 km			No study available	EIB/EC		
1113				✓	Tirana ring road	New road construction			Alignment and standards to be defined			
1114				✓	Tirana-Ebasan	Road rehabilitation			Study to be launched	EC		
Bosnia and Herzegovina												
2101			✓		Roads - sections of corridor Vc	North-South Corridor, semi-motorway, 10 km; Cautina Bridge		57	Some studies available	Concess. EIB-EC(28)		29
2102				✓	Roads - Republika Srpska	Main roads and bridges rehabilitation		65	Some studies available	Concess. EIB-EC(32)		33
Bulgaria												
3101		R			Danube bridge Vidin-Gaifat	Comb. road/rail bridge connect western Bulgaria and Romania	5	185	Rail. agreem. finalized; det. study required	EIB	5	185
3102			✓		Montana-Vidin	East-West Corridor IV, section near future bridge, rehab. 100 km		20	access road to new Danube bridge	EIB		20
3103			✓		Access road to Makasa border cross			30		EC(17)		13
3104				✓	Sofia South Bypass Radomir-Ihtiman	East-West Corridor VIII, 2-lane highway, 100 km			c.f. Transport Infrastructure Regional Study	TDA Study		
3105				✓	Kalotina-Severna Duga	Northwest-Southeast Corridor X sections including border to FR Y			c.f. Transport Infrastructure Regional Study			
3106				✓	Dimovo-Rouhinski	East-West Corridor IV, section 20 km			c.f. Transport Infrastructure Regional Study			
3107				✓	Vratsa and Montana Bypass	East-West Corridor IV, 10 km			c.f. Transport Infrastructure Regional Study			
3108				✓	Sofia-Koulati	North-South Corridor IV, new construction toward Greece, 180 km			c.f. Transport Infrastructure regional study			
3109				✓	Road rehabilitation							
Croatia												
4101		R			Roads - sections of Corridor Vb	N-S Corridor, motorway Bresnicki Hum-Varazdin 23 km	100	50	Study available; Staged construction	EIB	30	50
4102				R	Road - section of corridor X	NW-SE Corrid., motorway V. Kopanica-Zupanja, 26 km			Study available; Subject to normal traffic	EIB		
4103				R	Road - section of corridor X	NW-SE Corrid., motorway Zupanja-Lipovac, 30 km			Study available; Subject to normal traffic	EIB		
4104				R	Roads - sections of Corridor Vc	North-South Corridor, motorway, 115 km			c.f. Transport Infrastructure Regional Study			
FYR of Macedonia												
5101		R			Blace border post	Urgent infrastructure and building works	7		Subject to UNMIK/FYROM agreement	EC	7	
5102		✓			Skopje bypass	East-West corridor, new 4-lane road construction, 23 km	39	50	EIB loan - EC(10) Tenders south start 2000	concess. EIB-EC(45)/Gov(4)		15
5103		✓			Demir Kapiha-Gevoqitja (Greek border)	North-South corridor, new 2-lane road construction, 30 km	32		Det. design available; EC(B) loan - Dem. K start 2000	concess. EIB-EC(15)/Gov(2)	15	
5104			✓		Skopje-Blace (to border)	North-South corridor, 2-lane road reconstruction, 16 km		15	Existing study insufficient	EIB		10
5105			✓		Stracin-Kriva Palanka	East-West corridor, 2-lane road reconstruction, 27 km		35	No study available	EIB		20
5106				✓	Veles-Prilep	North-South corridor, 2-lane road construction/rehabilit., 73 km			No study available			
5107				✓	Struga-Kafasan (Albanian border)	East-West corridor, 2-lane road reconstruction, 6 km			No study available			
5108				✓	Makasi-Bacan-Ohrid	East-West corridor, road reconstruction, 37 km			Study available			
5109				✓	Stip-Strumica 60 km	Rehabilitation of a 2-lane regional road, 60 km			No study available			
5110				✓	Stip-Kocani	Rehabilitation of a 2-lane regional road, 28 km			No study available	EIB		
Romania												
6101		✓			Bucharest-Cernavoda	East-West sections of Corridor IV, completion motorway, 151 km	270	70	Existing EIB loan	EIR(210)/EC	60	70
6102		✓			Bucharest-Gurgui	North-South, section of corridor IX, rehab. and widening, 48 km	62			EC(41)/EIB	21	
6103			✓		East-West corridor IV bypasses	Deva, Orastie, Pitesti-Sebes, and Sibiu		200	Additional tranche of 240 in mid-term	EC/EIB		200
6104				✓	Road rehabilit. and maintenance project	Privatisation of domestic contractors		60		EBRD(50)		10
6105				✓	Bucharest-Risno South	East-West sections of Corridor IV, completion motorway, 46 km						
6106				✓	Cernavoda-Constanta	East-West sections of Corridor IV, motorway, 49 km						
Kosovo												
7101		✓			Emergency road rehabilitation	Rehabilitation of international routes	43			WB(5)	38	
7102			✓		Blace-Prishtina	North-South Corridor, 2-lane road reconstruction, 65 km		42	No study, coordination UNMIK/FYROM			42

Πίνακας Περιφερειακών Υποδομών ανά Τομέα

"Quick-Start" είναι τα προγράμματα τα οποία θα ξεκινήσουν μέσα σε ένα χρόνο (μέχρι της 31 Μαρτίου 2001)

"Near-Term" είναι τα προγράμματα με έναρξη 2-3 χρόνια μετά από το προηγούμενο

"Medium-Term" είναι τα μεσοπρόθεσμα προγράμματα

Το γράμμα R δείχνει ότι το πρόγραμμα έχει τουλάχιστον δύο δωρητές και δύο διαφορετικές λιττές χώρες

ΙΣΟΤΙΜΙΑ : EUR = 1 USD

Sector and Project Number	Country	Quick-Start Projects	Near-Term Projects	Medium-Term Projects	Project Name	Project Description	Total Cost M EUR		Preparation Status and Comments	Committed/Intended Source of Financing M EUR	Funding Gap M EUR		
							Quick-Start Projects	Near-Term Projects			Quick-Start Projects	Near-Term Projects	
7103 7104	Montenegro	✓	✓		Transport rehabilitation 1 Transport rehabilitation 2	Urgent rehabilitation (road, railway and/or port) Further rehabilitation (road, railway and/or port)	15	30	Composition still to be defined Composition still to be defined		15	30	
8101 8102	Roumania	R	R		Transport Infrastructure Regional Study Trade & Transport Facilit. Program	Determination of investment priorities in the land transport sector Regional programme in 6 countries covering border crossings	5 86		First Indicative TINA-based assessment	EC WB and other donors	5		
Sub-total ROADS							805	984			305	771	
Number of Projects							17	19				14	17
RAILWAYS													
1201 1202	Albania			✓ R	Vorë-Nani Hob & Milot-Reshen Rail connection with FYROM	North-South Corridor, single-track rehabilitation, 146 km East-West Corridor, new single-track, 3 km							
2201 2202 2203	Bosnia and Herzegovina	R	✓ ✓		Bridge reconstruction Railways - sections of corridor Vc Railways - sections of corridor X	Sarajevo (rail) and Iznikovic (road) bridges North-South Corridor, signalling and telecom equipment Northwest-Southeast Corridor, signalling and telecom equipment	17	30 25	Some studies available Some studies available	EC/T71 EIB/EBRD EIB/EBRD	5 5		
3201 3202 3203	Bulgaria		✓	✓	TEH railway project Radome-Gyugyurevo Kamohal-Syodet	Upgrading of Plovdiv-Svilengrad, 142 km East-West Corridor VIII, reconstruction 86 km East-West Corridor VIII, doubling and electrification, 123 km		340		EC/T18/250	40		
4201 4202 4203 4204	Croatia	R		✓ R R ✓	Railways - sections of Corridor Vc Railways - sections of Corridor Vb Railways - Osijek-Križ-Split Railway Information Technology	R-5 Corridor, electrification and resignalling, Beli Manastir-Virovitica-Ploce R-5 Corridor, upgrading and telecom Botovo-Zagreb-Rijeka NE-SW Corridor, upgrading and telecom Computerisation of Combined Transport operations	22		Study needed Relation to existing IT projects unknown		22		
5201 5202 5203	FYR of Macedonia		✓	✓ R	Kumanovo-Osve Bah Gjovcille-Skopje-Bitola Kicevo-Abanjan border	East-West corridor, single track railway line constr., 86 km R-5 corridor, rehabilitation of single track railway, 200 km East-West corridor, single track railway line, 35 km		20	Feasibility study required Some studies still needed Feasibility study required	EIB	15		
6201 6202 6203	Romania		✓	✓ ✓	Railway modernisation project Bucharest-Giurgiu Bucharest-Constanta	Infrastructure and rolling stock modernisation; ticketing system North-South, sections of Corridor IX, doubling, electrification, 48 km East-West, sections of Corridor IV, upgrading, 225 km		60		EBRD/501 EC EC/DECF/Japan	10		
Sub-total RAILWAYS							39	475			22	75	
Number of Projects							2	5			1	5	
PORTS AND WATERWAYS													
1301 1302	Albania		✓	✓	Port of Durres rehabilitation Port of Vlorë	Further rehabilitation of quays and storage facilities Upgrade to minimum standards		20	Port Master Plan under ongoing WB proj. Subsidy feasibility study	EIB/EC EC interest		20	
3311	Bulgaria	✓			Danube river ports rehabilitation	Urgent port rehabilitation along river Danube in Bulgaria	5	15	Study required		5	15	
4301 4311	Croatia		✓	✓	Rijeka rehabilitation and environ improv. River regulation	Regulation of waterways countryside		110	No studies available	WB/40		70	
6301 6311	Romania		✓	✓	Constanta Port Danube navigation improvements	Terminal point Corridor IV, dredging and environment East-West corridor VII, including environmental protection		30	Linear preparation	EIB/EC			
7211 7212	Other (1)	✓		✓	Danube obstacle removal Reconstruction of bridges in Danube		25			EC/22/6/Interrel(3)			
Sub-total PORTS and WATERWAYS							30	175			5	105	
Number of Projects							2	4			1	3	

(1) Figures included in this table concerning obstacle removal and the reconstruction of certain bridges have been provided by the Danube Commission. No EIB assessment took place. Implementation of such projects can only take place once political conditions have been met.

Πίνακας Περιφερειακών Υποδομών ανά Τομέα

"Quick-Start" είναι τα προγράμματα τα οποία θα ξεκινήσουν μέσα σε ένα χρόνο (μέχρι της 31 Μαρτίου 2001)

"Near-Term" είναι τα προγράμματα με έναρξη 2-3 χρόνια μετά από το προηγούμενο

"Medium-Term" είναι τα μεσοπρόθεσμα προγράμματα

Το γράμμα R δείχνει ότι το πρόγραμμα έχει τουλάχιστον δύο δωρητές και δύο διαφορετικές λιγότερες χώρες

ΙΣΟΤΙΜΙΑ 1 EUR = 1 USD

Sector and Project Number	Country	Quick-Start Projects	Near-Term Projects	Medium-Term Projects	Project Name	Project Description	Total Cost M EUR		Preparation Status and Comments	Committed/Intended Source of Financing M EUR	Funding Gap M EUR	
							Quick-Start Projects	Near-Term Projects			Quick-Start Projects	Near-Term Projects
AIRPORTS												
1401	Albania		✓		Tirana airport pass. terminal and ATC	Rehabilitation/extension of existing terminal/air traffic control equt.		15	Det. design to be launched by EC in 2000	EIB/EBRD		
3401	Bulgaria	✓			Sofia airport development	New passenger terminal and rehabilitation of runway	150		Tendering launched	EIB/60/Kowef/40/EC	50	
5401	FYR of Macedonia		✓		Skopje airport	Extension of airport facilities, mainly for passengers		40	Studies underway	EBRD/EIB		
8401	Regional	R			Air Traffic Infrastructure Regional Study	Determination of investment priorities in the air transport sector	5			NORAD	5	
Sub-total AIRPORTS							155	55			55	0
Number of Projects							2	2			2	0
ELECTRICITY												
1501	Albania	✓			Power sector investment study	Priorities in generation and transmission investments	1		EC and CIDA interested in principle		1	
1502			✓		Power sector reconstruction	Emergency investments and private management	62		Implementation subject to manaq. improv.	EBRD (30)/bilateral (32)	5	72
1503			R		Eibasan-Podgorica (Mont.) 400kV	H.T. transmission line 160 km in Alb., tot. length 185 km	26		Study being launched by KWF, costs prohibitive	KWF		26
1504				R	Zemlek-Bitola (Mac.) 400 kV	H.T. transmission line 25 km in Alb., tot. length 75 km			No study available			
1505				R	Fierze-Prizen (Kos.) 220 kV	Doubling of H.T. transmission line, 26km in Alb., tot. length 68 km			No study available			
1506				R	Burrel-Vrutok (Mac.) 220 kV	H.T. transmission line, 50 km in Alb., tot. length 98 km			TDA study			
2501	Bosnia and Herzegovina		R		Power system detailed study	Study of conditions for re-establishment of linkage to UCTE	0.5				0.5	
2502			R		3rd Electric Power (transmission)	Transmission lines, substations (incl. Mostar) and SCADA	25	102	Feasibility studies available	WB (30)/EBRD (20)	5	72
2503				✓	3rd Electric Power (generation and distr.)	Thermal, hydroplant, and distribution rehabilitation		98	Same project prepared by WB as above	EC (15)/for distr. in 2003/Swiss (10)		72
3501	Bulgaria		R		Dubrovica-PYROM)-Blagoevgrad 400 kV	H.T. transmission 80 km in Bulgaria, tot. length 190 km		30	Detailed options study required	EIB		20
3502				✓	Pre-privatisation of distribution comp.	Private project				EBRD		
4501	Croatia		R		Power system study	Study of conditions for re-establishment of linkage to UCTE	0.5		CIDA interested in principle		0.5	
4502			R		Ernestovo 400/110 kV SS and TL	Reconstruction of a key substation and transmission lines		60	Some studies available	WB (15)/EBRD (30)		15
5501	FYR of Macedonia	✓			Power sector investment study	Priorities in generation and transmission investments	1				1	
5502			R		Dubrovica-Blagoevgrad (Bulgaria) 400 kV	H.T. transmission line, 110 km in Mac., tot. length 190 km		70	Detailed study required	Germany/EIB/ EIB/		70
5503			✓		Distribution modernization			3				3
5504				R	Zemlek (Albania)-Bitola 400 kV	H.T. transmission line, 50 km in Mac., tot. length 75 km			No study available			
5505				R	Burrel (Albania)-Vrutok 220 kV	H.T. transmission line, 48 km in Mac., tot. length 98 km			TDA Study			
5506				R	Bitola-Amindeo (Greece) 400 kV	H.T. transmission line, 70 km in Mac., tot. length 85 km			Design in progress	Greece		
6501	Romania		✓		National Grid reinforcement	Power sector transm., dispatch and telecom (incl. RO/HU Intercon.)		250		EIB/90/EBRD/70/EC/130/Loc/60		
6502			R		Isacoba 750/400 kV Substation	AC/DC/AC Interconnection to Ukraine						
7501	Kosovo			R	Fierze (Alb.)-Prizen 220 kV	Doubling of H.T. transmission line, 42km in Kos. tot. length 68 km			No study available			
7502	Montenegro			R	Eibasan (Alb.)-Podgorica 400kV	H.T. transmission line 25 km in Mon., tot. length 185 km		4	No study available			4
8501	Regional		R		Balkan Electricity Co-operation Study	Including institutional aspects	8		PHARE and BITF studies available		8	
Sub-total ELECTRICITY							36	695			16	283
Number of Projects							6	10			6	8

Πίνακας Περιφερειακών Υπεδομών ανά Τομέα

Quick-Start είναι τα προγράμματα τα οποία θα ξεκινήσουν μέσα σε επτά (7) μήνες από το τέλος 2001
 Near-Term είναι τα προγράμματα με ανώτατο 2-3 χρόνια μετά από την έναρξη
 Medium-Term είναι τα προγράμματα προγραμματισμένα

Το γράμμα R δείχνει ότι τα προγράμματα θα ταυτοποιηθούν ως δείκτες και όχι ως υποδομές (2) ή υποδομές

ISO/TIMIA 1 EUR = 1 USD

Sector and Project Number	Country	Quick-Start Projects	Near-Term Projects	Medium-Term Projects	Project Name	Project Description	Total Cost M EUR		Preparation Status and Comments	Committee/Intending Source of Financing M EUR	Funding Gap M EUR	
							Quick-Start Projects	Near-Term Projects			Quick-Start Projects	Near-Term Projects
GAS, OIL AND DISTRICT HEATING												
1601	Albania			R	Pipeline Interconnection							
1611				R	Pipeline Interconnection					IBRD		
2601	Bosnia and Herzegovina			R	Gas pipeline from Crkvice	Interconnection						
2621				Y	30 km Link District Heating	Rehabilitation of district heating system and boiler plant				WB EIB		
4611	Croatia			R	Additional pipeline to Dubrovnik	Interconnection						
4612				R	Connection to Southern coast	Interconnection						
5601	FYR of Macedonia			R	Natural Gas pipeline from Skopje	Rehabilitation and reconstruction of existing lines						
5611				R	Gas pipeline from Albania	Rehabilitation and reconstruction of existing lines						
5612				Y	Skopje refinery and pipeline from Tiraspol	Rehabilitation and reconstruction of existing lines				Private sector EIB/EIRD		
6601	Romania			Y	Continuing LPG Terminal	Construction of LPG facilities to diversify energy sources						
6607				Y	Interregional Pipeline	Interconnection						
6603				Y	And lower RO/RI	Interconnection						
8601	Regional	R			Natural gas network study	Including a strategic assessment of existing facilities studies	1.5				1.5	
8611		R			Oil pipeline network study	Including a strategic assessment of existing facilities studies	1.5				1.5	
Sub-total GAS, OIL and DISTRICT HEATING							3	0			0	0
Number of Projects							2	0			2	0
WATER												
1701	Albania	Y			Municipal water and wastewater rehab	Vlora, Durrës, Saranda and Gjirokastra	7					
1702			Y		Municipal water and wastewater rehab	Durrës, Pate, Saranda		65				
3701	Bulgaria		Y		Water reliability in Sofia	Sofia		57				
3702				Y	Water supply	Sofia						
4701	Croatia				Rural water treatment	Adriatic	0					
4702		Y			Environmental water supply	Adriatic	1					
4703			Y		Academic research on water supply	Reconstruction of water/wastewater systems in urban areas		17				7
4704				Y	Water supply for municipal and industrial use	Reconstruction of water/wastewater systems in urban areas						
4705				Y	Water supply for municipal and industrial use	Reconstruction of water/wastewater systems in urban areas						
5701	FYR of Macedonia			Y	Municipal water supply system	Employment of water and wastewater reuse	5	25				25
5702			Y		Municipal water supply system	Municipal water supply and wastewater		65				25
6701	Romania		R		Double treatment	No treatment and water management		100				100
6702			Y		Bucharest water concession	No treatment and water management		100				100
7701	Montenegro			Y	Coastal water pipeline	Water supply to coastal area		36				36
Sub-total WATER							13	339			1	217
Number of Projects							4	8			1	7

Πίνακας Περιφερειακών Υποβολών για Τομεύς

Quick-Start είναι τα προγράμματα που αναμένεται να ξεκινήσουν μέσα σε ένα χρόνο (μέχρι τη 31. Μαρτίου 2001)
 Near-term είναι τα προγράμματα με διάρκεια 2-3 χρόνων μετά από το πρώτο μισό.
 Medium-Term είναι τα προγράμματα που έχουν διάρκεια 4-5 ετών.
 ο αριθμός 55 είναι ο αριθμός των υποβολών που έχουν υποβληθεί στις διαδημοτικές Αθήνες μέχρις στιγμής.

ΣΥΝΟΛΟ ΕΙΣΡΟΧΩΝ 1.500 Μ.ΕΥΡ.

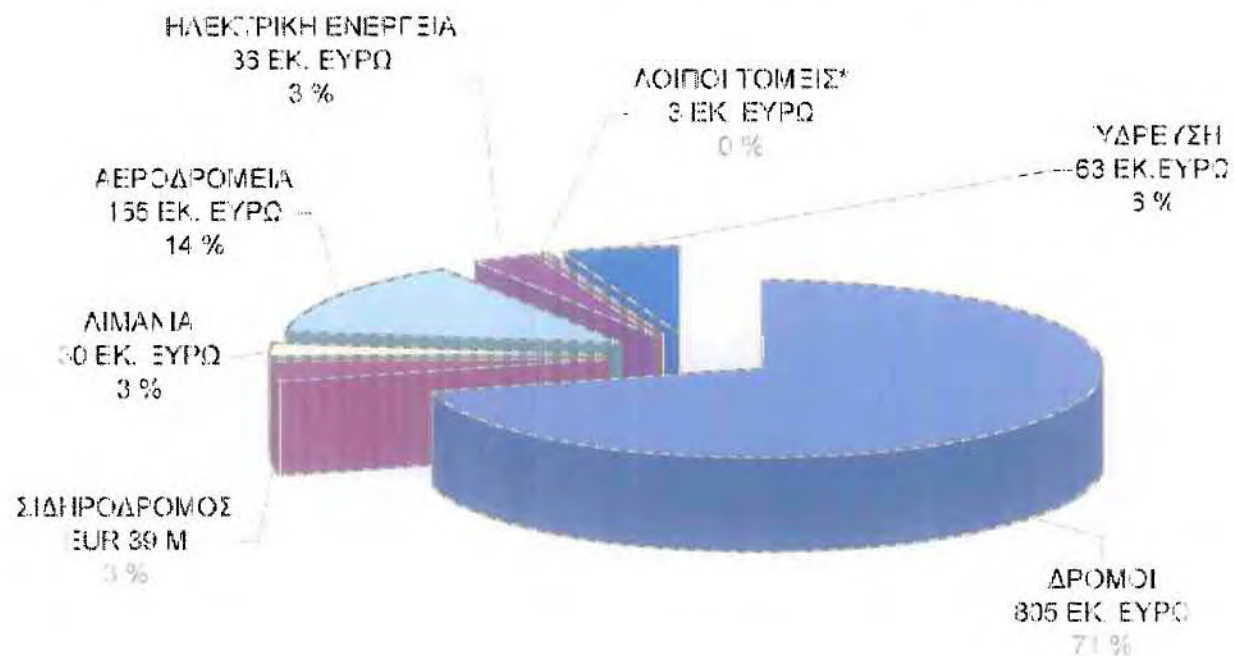
Sector and Project Number	Country	Quick-Start Projects	Near-Term Projects	Medium-Term Projects	Project Name	Project Description	Total Cost M EUR		Expiration Status and Comments	Committed/Intended Source of Financing M EUR	Funding Gap M EUR	
							Quick-Start Projects	Near-Term Projects			Quick-Start Projects	Near-Term Projects
TELECOM												
8801	Republic		R		Information building regional and national training	Standard and administrative support for the regulatory sector's activities		10				
8802				R	Information building regional and national training							
8803				R	Information building regional and national training							
					Sub-total TELECOM		0	10			0	10
					Number of Projects		0	2			0	2
TOTAL REGION												
					TOTAL REGION		1	31			4	146
					Number of Projects		5	50			27	42
					Total Quick-Start & Near-Term PROJECTS		3	66				
					Total Number of Projects		5					

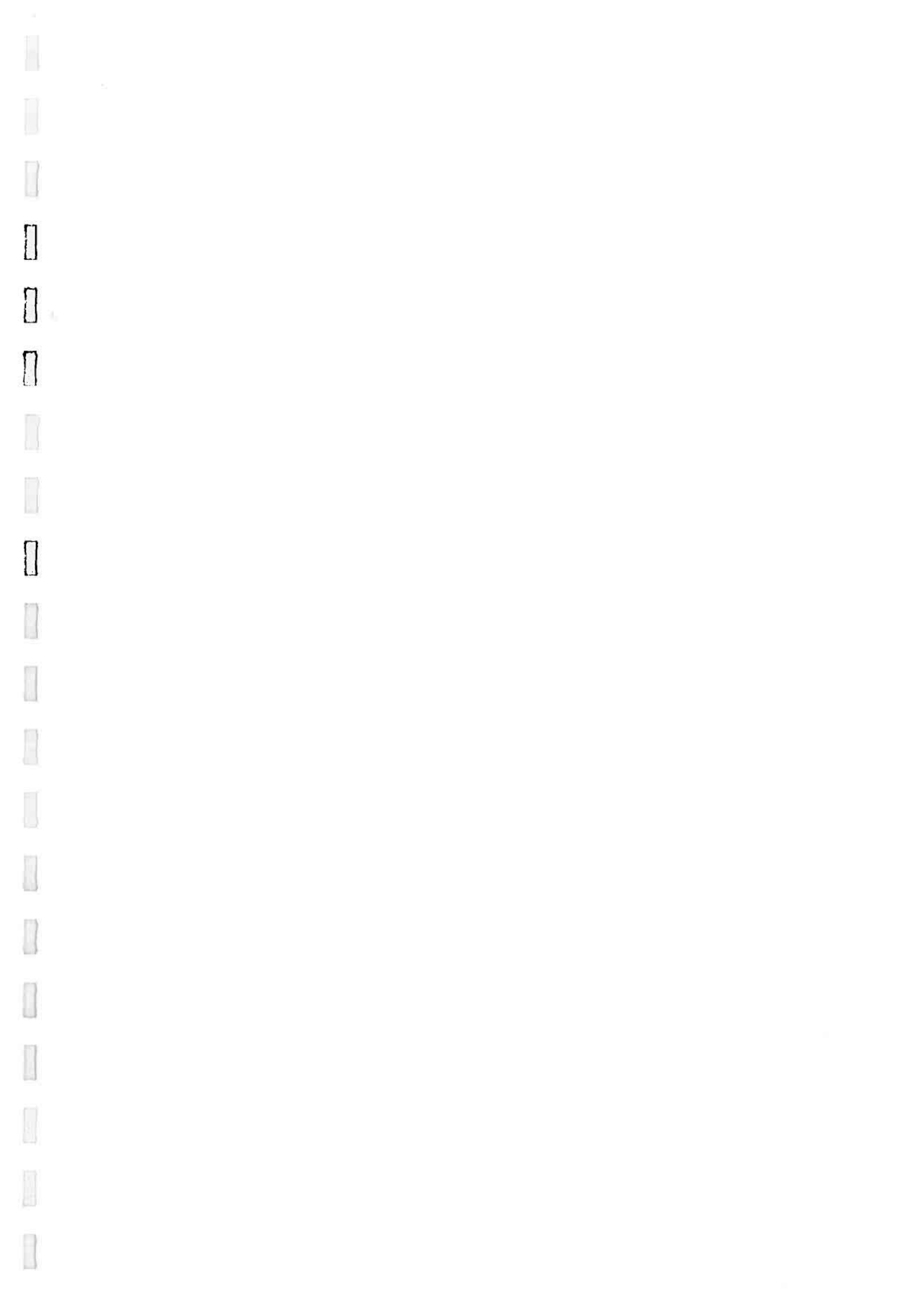

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ ΒΑΣΙΚΩΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ ΥΠΟΔΟΜΩΝ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΑΜΕΣΗΣ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ (Quick Start Package) ΑΝΑ ΤΟΜΕΑ

ΣΥΝΟΛΙΚΟ ΚΟΣΤΟΣ : 1131 ΕΚ. ΕΥΡΩ

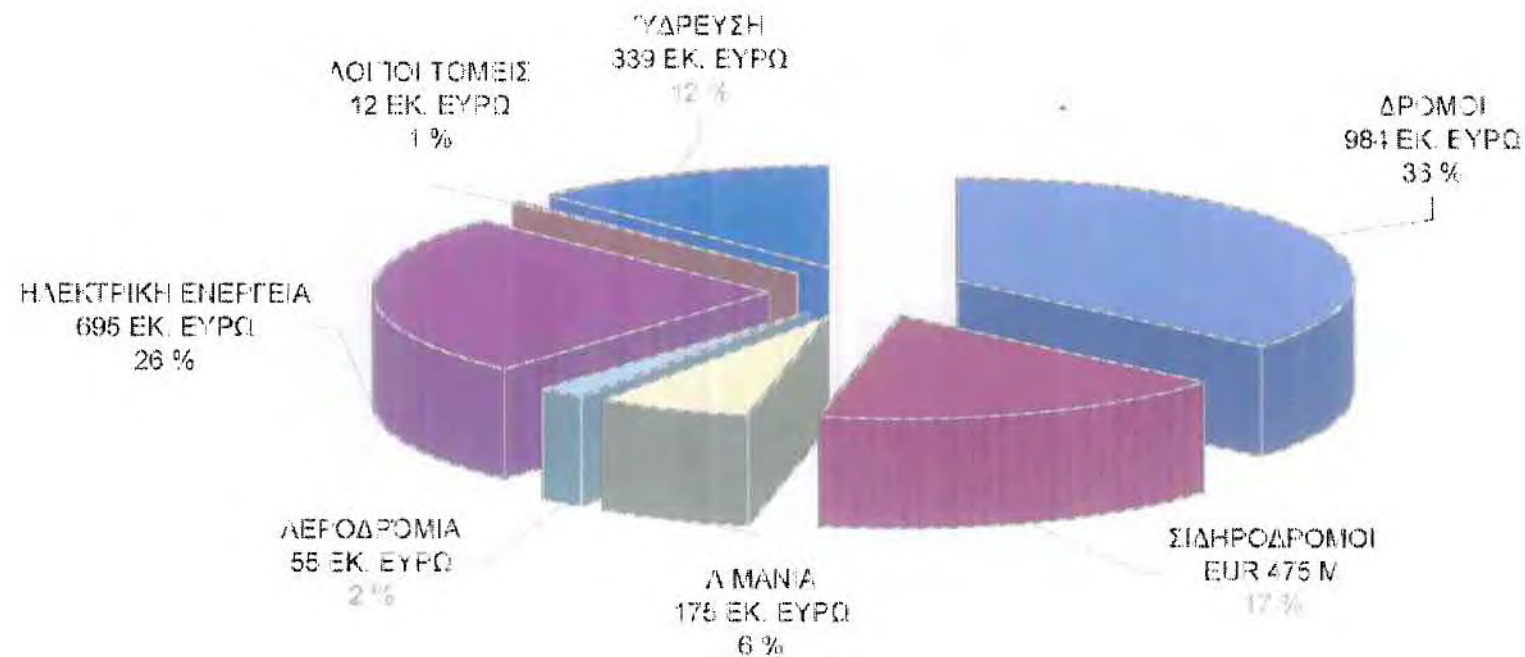

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ ΒΑΣΙΚΩΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ ΥΠΟΔΟΜΩΝ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΓΙΑ ΤΟ ΕΓΓΥΣ ΜΕΛΛΟΝ ΑΝΑ (NEAR TERM PACKAGE) ΤΟΜΕΑ

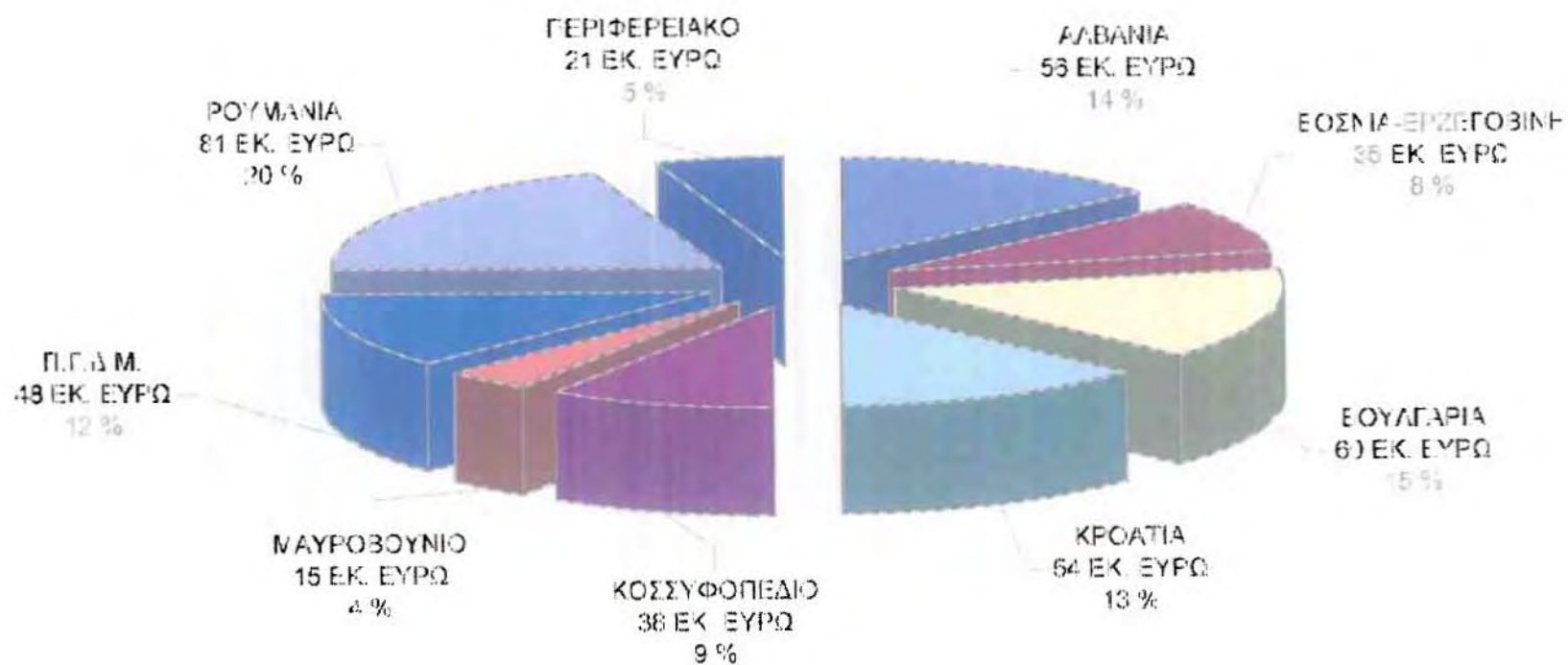
ΣΥΝΟΛΙΚΟ ΚΟΣΤΟΣ : 2735 ΕΚ. ΕΥΡΩ

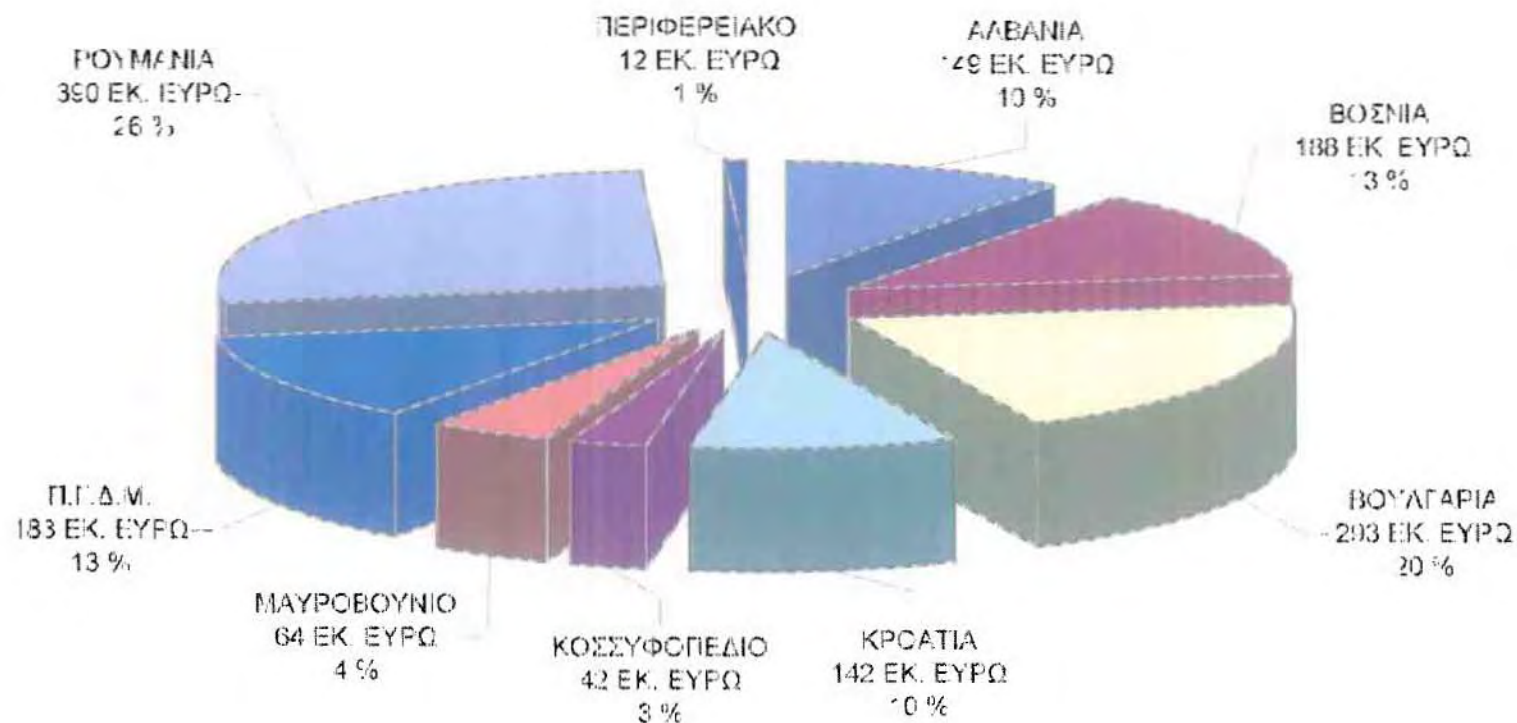
ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΙΚΟ ΚΕΝΟ
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ ΑΜΕΣΗΣ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΑΝΑ ΔΗΙΟΤΡΙΑ ΧΩΡΑ

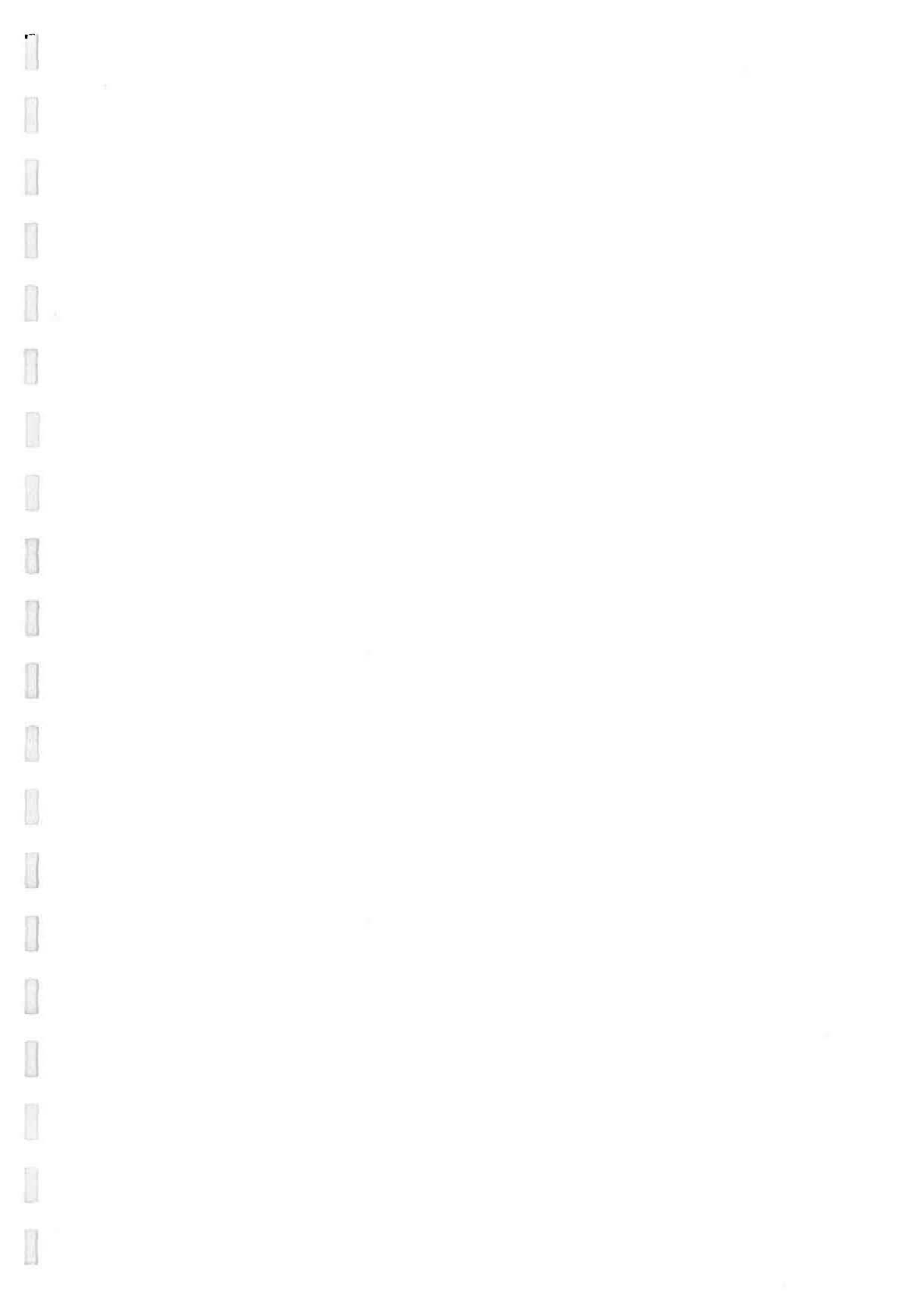
ΣΥΝΟΛΙΚΟ ΚΟΣΤΟΣ : 408 ΕΚ. ΕΥΡΩ

ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΙΚΟ ΚΕΝΟ
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ ΓΙΑ ΤΟ ΕΓΓΥΣ ΜΕΛΛΟΝ ΑΝΑ ΛΗΠΤΡΙΑ ΧΩΡΑ

ΣΥΝΟΛΙΚΟ ΚΟΣΤΟΣ : 1463 ΕΚ. ΕΥΡΩ

**ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΛΗΨΗΣ ΠΡΟΤΟΒΟΥΛΩΝ ΑΙΦΘΟΝΩΝ
ΥΦΗΜΑΤΟΘΑΩΤΙΚΩΝ ΙΑΡΥΜΑΤΩΝ ΤΩΝ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΤΟΜΕΩΝ**

Confidential Initiative EUR MM	Economic Description (Sector/Activity)	Countries covered under programme	Planned "Quick Start" Projects		Donor Co-Finance Needed		Donor Technical Assistance Needed		Total Funding Gap
			Com.	Planned 2000	Quick Start	Near Term	Quick Start	Near Term	
1. Trade Facilitation Programmes	Under the IFC, guarantees are provided to confirm the credit risk of local Banks in the region, thereby supporting trade. It is particularly appropriate in insurance cases where donor, under a guarantee or confirming banks willingness to work with local banks. Currently eight banks in the six countries are started into the programme. By end 2000 the number could increase to 18000 or more with grant fund support. Under the programme, banks at both ends of a transaction can be within the region.	Albania, Bosnia and Herzegovina, Bulgaria, Croatia, FYR Macedonia, Romania	24	17	20	3	1		21
2. Trade Facilitation Programmes for Government	Building local institutional capacity in the area of credit assessment and trade facilitation. Improving the local environment to facilitate trade, and assisting local implementing agencies in the early stages of implementation.	Albania, Bosnia and Herzegovina, Bulgaria, Croatia, FYR Macedonia, Romania	1				4	5	3
3. Financial Risk insurance	Donor and World Bank funds would be placed in a trust account to back-up insurance policies. The facility would cover a broad range of cross-border financial transactions. The types of risks that the facility could cover include: Government performance risks; inconvertibility or inability to transfer; war and civil disturbances; other risks specific to the country (e.g. in Bosnia and Herzegovina, the risk of a United Nations embargo is covered). An operational trust would be established to assist in the operation of the facility, including the leveraging mechanism, with a syndicate of private risk insurers, and assist in the implementation of the facility.	Albania, Bosnia and Herzegovina, Bulgaria, Croatia, FYR Macedonia, Romania	20	10	20	30			20
4. Export Credit Insurance	Export exporters in participating countries would be able to obtain through home access to financing and credit insurance. Effective support for exports can be achieved by: (1) Export Credit Insurance: to be set up in each country. Sustainability would be attained by the implementing agency entering into re-insurance through an international syndicate of the best available international export credit insurers. (2) Working capital credits for exports: The implementing agency would provide support to eligible local banks to facilitate the provision of working capital to enterprises engaged in export activity. Where possible funds would be tied to export orders and secured by the proceeds of those export orders. (3) Performance Bond Support: in	Albania, Bosnia and Herzegovina, Bulgaria, Croatia, FYR Macedonia, Romania	10	10	10	38			10

	adequate security for a buyer or its bank under a sales contract or a principal under a services or									
13. IFC Balkan Enterprise Company	<p>designed to overcome this problem</p> <p>Managed by IFC and funded by IFC and the governments of Austria, Canada, Greece, Netherlands</p> <p>individual enterprises to obtain expansion capital and strengthen their managerial and technical</p> <p>collaboration with the World Bank, research, promote and support</p> <p>support innovative SMF training and education initiatives in collaboration with regional private sector service providers, and support the gathering and dissemination of knowledge and information relevant to the private sector, including specific pilot internet and e-commerce commercial</p>	Bosnia and Herzegovina Kosovo Province						24	30	
Equity Support	<p>development of small and medium sized private enterprises in Bosnia-Herzegovina through equity and quasi-equity investments in commercially viable economic and projects. The Fund seeks to achieve its objective by taking a significant minority stake in the private enterprises through repeated transactions while taking an active role to influence its operations and management</p>	Bosnia and Herzegovina Albania, FYR Macedonia Kosovo Province	7						4	
14. Micro-Enterprise Bank (MEB)	<p>Set up new institutions / expand those established over the past 2-3 years to meet the needs of the micro segment of the lending market. It is anticipated that the Microenterprise banks will build-up capabilities in the near term to provide essential services to their own clients. (The existing microbank in Bosnia disburses 350 loans per month with arrears of less than 1 per cent. A medium term goal for these institutions is sustainability without the use of additional technical assistance. These banks are designed to be permanent institutions that outlive the</p> <p>has been operating since November 1997, and MEB Kosovo since January 2000. Romania is in an advanced stage of project preparation and can start-up in the nearest future. FYR Macedonia is in early stages and would not be expected to start-up until late 2000. Bulgaria is under</p>	Bosnia and Herzegovina, Bulgaria, FYR Macedonia, Kosovo Province, Romania	17	5	12	5	6	4	32	
15. Contractor Cash Support	<p>Programme to provide, through commercial banks, working capital advances for local contractors and suppliers involved in major infrastructure construction projects in</p> <p>where the risk of non-payment is</p>	Albania, Croatia and Herzegovina, Bulgaria, Croatia, FYR Macedonia		5	5	15	1	1	22	

	<p>insured by the presence of major and/or financing from IFIs, bilateral grants or other secure sources of funding, up to one year for other modest three times in view of the relatively high risks of the construction industry. Programme is under implementation in the same way as under the Trade Facilitation Programme, the implementation stage can be reached</p>								
7. Credit Fund	<p>EBRD, working with the World Bank, insurance scheme. The project would help create a grant fund backed credit insurance scheme to assist American Bank of Albania take credit risk to, programme, EBRD and construction lending. Each insured loan (which must be credit-worthy in its own right) will be carefully vetted by a World Bank to resolve the credit rating issue.</p>	Albania		0	0	1		4	
8. Bank Restructuring	<p>Aims to build a financial sector infrastructure dedicated to and capable of conducting SME finance, modern financial management and sound corporate governance. The key task in SE Europe, in this regard, is to provide the restructuring and consolidation of savings banks and other large retail banks. Specifically in FYR Macedonia, there is a need to consolidate the banking sector, in the initial process, this could be achieved through the provision of a strong package of technical assistance, possibly setting up pilot units within the banks that are « ring-fenced » from the rest of the banks' balance sheets (« bank within a bank »), and advisers on corporate governance. An expansion of operations with these banks would be made conditional on implementation of a strong package of internal reforms.</p>	Albania Bulgaria, FYR Macedonia, Romania					4	3	7
9. Political Risk (Guarantees (Investment))	<p>Political risk guarantees for investors are provided by MIGA in each of the countries of the region (not including Kosovo). They provide insurance for specified political events (expropriation, currency convertibility, direct foreign investment between countries. MIGA plans to disseminate more information about the availability of existing reinsurance capacity. MIGA may wish to consider a portion of existing pledges to Kosovo to a Political Risk Guarantee Fund so that MIGA can extend similar products for investors into Kosovo thereby promoting sustained economic activity.</p>	Albania Bosnia and Herzegovina Bulgaria, Croatia, FYR Macedonia, Romania	N/A					No additional funding (except standby)	
10. EBRD/EU SME Finance Facility	<p>The EU-EBRD SME Finance Facility for the Accession countries was established in 1999. EBRD has committed EUR 50 million in financing for the Loan Window and EUR 25 million for the Equity Window, while</p>	Romania Romania	7.5	30					

<p>From the funds available a Special Fund of EUR 50 million is allocated to support the programme. Technical Cooperation (TC) for the Loan window resources are used to train small business in (understand small businesses, while a performance fee is provided to encourage them to enter a business perceived as costly and high risk. The Loan window of the programme is currently operating with commitments to date of EUR 35 million, with banks particularly welcoming the training component</p> <p>Small businesses have a long history institution building benefit for the banking sector, and provides SMEs with much needed financing</p>								
<p>Total:</p>		<p>90.5</p>	<p>96</p>	<p>75</p>	<p>91</p>	<p>29</p>	<p>35</p>	<p>231</p>